

Riksdagens snabbprotokoll 2018/19:87

Tisdagen den 7 maj

Kl. 13.00–15.25
18.00–22.45

Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

§ 1 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
2018/19:AU9 Arbetsrätt
2018/19:AU10 Arbetsmiljö och arbetstid

Skatteutskottets betänkanden
2018/19:SkU16 Utökade möjligheter för Skatteverket
att bekämpa brott
2018/19:SkU17 Nya skatteregler för ägarskiften
mellan närstående i fåmansföretag

Näringsutskottets betänkanden
2018/19:NU11 Mineralpolitik
2018/19:NU12 Elmarknadsfrågor

§ 2 Socialförsäkringsfrågor

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2018/19:SfU20
Socialförsäkringsfrågor
föredrogs.

Anf. 1 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M):

Fru talman! Den svenska modellen omfattar många pelare för att hålla upp vår välfärd. En av de största och mest betydelsefulla pelarna är socialförsäkringen med dess olika innehåll. Jag har för avsikt att fokusera på sjukförsäkringsfrågorna, som behandlas i motionsbetänkande SfU20 *Socialförsäkringsfrågor*. Jag står bakom alla Moderaternas reservationer, men för enkelhetens skull yrkar jag bifall endast till reservation 6.

Fru talman! Sjukförsäkringen står för en stor del av vår totala budget och omfattar alla svenska medborgare. Försäkringskassan är ett av Sveriges grundfundament och en garant för att de som av olika anledningar inte klarar av att arbeta ska få rehabilitering, ekonomisk kompensation och stöttning för att om möjligt återgå till arbetsmarknadens

förfogande. Det framförs ofta med stolthet att detta är vad den svenska modellen står för.

När modellen återkommande får kritik är det inte konstigt att förtroendet för myndigheten ifrågasätts. Människors frustration växer när de upplever att de blir orättvist behandlade.

Fru talman! Den svenska modellen handlar om att man ska delta i det svenska samhället för att även få tillgång till alla de förmåner som ingår i vår socialförsäkring. Vi i Moderaterna har i en av våra motioner betonat vikten av att man ska delta i det svenska samhället för att få tillgång till svenska bidrag och förmåner. Man ska även ha ett arbete eller en permanent bostad för att få tillgång till alla förmåner.

Moderaterna har varit tydliga med att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen bör återinföras för att stärka drivkrafterna att avsluta ersättningsperioden innan tidsgränsen nås. Möjligheterna och drivkrafterna att agera för att den försäkrade ska komma tillbaka till arbetslivet bör stärkas. I vår reservation nr 6 begär vi ett tillkännagivande till regeringen om att incitamenten för återgång till arbete ska stärkas, inte försvagas som genom borttagandet av den bortre tidsgränsen.

I motionsbetänkandet finns även en rad moderatmotioner med goda förslag som vi i vårt fortsatta arbete att utveckla vårt sjukförsäkringssystem kommer att titta närmare på. Det handlar bland annat om att säkra transfereringssystemen och se över möjligheten att skapa nya ersättningsformer gällande vård av förälder. Vi lyfter även fram det stora behovet av en ny rehabiliteringskedja gällande psykisk ohälsa.

Fru talman! Jag har tidigare lyft fram att den svenska modellen är ett mönsterexempel. Därför är det allvarligt att hård kritik riktas mot Försäkringskassan från många håll. Jag anser att kritiken måste tas på allvar och att ansvarig minister måste vidta kraftfulla åtgärder.

JO har riktat allvarlig kritik mot myndigheten för ovarsam hantering av sekretesskyddade uppgifter i så många som nio ärenden. I december 2017 införde Försäkringskassan nya tekniska rutiner för att skicka brev som innehåller bilagor. Denna rutin infördes för att minska risken att fel bilagor skickas med. Trots detta konstaterar JO att anmälningar om felutskick har fortsatt komma in. Detta är mycket allvarligt.

Fru talman! Förra året var drygt 600 000 svenska medborgare sjukskrivna av olika anledningar. Det är av stor vikt att vi har en myndighet som är väl fungerande och har en tydlig styrning och ledning. Ansvarig minister Annika Strandhäll är KU-anmäld, då statsrådet plötsligt avskedade den dåvarande generaldirektören Ann-Marie Begler. Kritiken mot statsrådet från konstitutionsutskottets sida är stor.

Fru talman! Riksrevisionen har i flera rapporter granskat Försäkringskassans bedömning av beslutsstödet och kritiserar tydligt att det beslutsstöd som handläggare på Försäkringskassan använder i dag inte tillämpas på ett rättssäkert sätt, då det är öppet för tolkningar och dessutom inte är tillämpligt för personer med diagnoser inom psykisk ohälsa. Riksrevisionen pekar också på en rad felaktiga bedömningar gällande samsjuklighet.

Det är inte acceptabelt att vi har en myndighet som använder ett beslutsstöd som tillåter rättsosäkra beslut. Det drabbar den enskilde personen hårt och orättvist och får negativa konsekvenser. Det finns ett flertal motioner i detta betänkande som pekar på osäkra bedömningar. Detta är inte vad den svenska modellen står för.

Fru talman! När det gäller kvaliteten i sjukskrivningsprocessen har Utredningen om finansiell samordning mellan hälso- och sjukvård och sjukförsäkring bedömt att det bör skapas incitament för landstingen och Försäkringskassan att göra fler och tidigare insatser för att förebygga orsaker till sjukskrivning och för att den enskilde hållbart ska kunna återvända till arbete efter sjukfrånvaro.

Förebyggande sjukpenning, som i dag används i liten omfattning, skulle kunna öka incitamenten för en medarbetare att förbättra sin hälsa. Det, fru talman, är att använda den svenska modellen på rätt sätt!
(Applåder)

Anf. 2 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Vi debatterar som sagt socialförsäkringsutskottets betänkande om socialförsäkringsfrågor. Även vi sverigedemokrater står givetvis bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall endast till reservation 14 om rehabiliteringskedjan.

Fru talman! Vi ser med stor oro på den utveckling som skett inom sjukförsäkringen under både den förra och den nuvarande mandatperioden. Vi har berörts av många människoöden där sjuka kommit i kläm. Vi kan också se att sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa har ökat över tid, framför allt bland kvinnor. Det finns stora problem med arbetsmiljö och sjukskrivningar på grund av bland annat stress och utbrändhet i yrken inom vård och omsorg.

Detta är något vi i Sverigedemokraterna tar på stort allvar och har satsat resurser på att åtgärda i vårbudgeten. Vår utgångspunkt är att den som är sjuk ska få bästa tänkbara rehabilitering och grundläggande ekonomisk trygghet. Det måste till en ordentlig

översyn av hela rehabiliteringskedjan. I stället för stelbenta och verklighetsfrånvända bedömningar måste det ges utrymme för att hitta flexibla lösningar utifrån varje individs situation.

Vi vill exempelvis förändra bedömningen som görs i rehabiliteringskedjans dag 180 och begränsa prövningen mot arbetsmarknaden till att göras endast inom personens kompetensområde och inte mot vilket fiktivt arbete som helst.

Sjukförsäkringen har gått från att vara en trygghet för människor när sjukdom och skador försvårar arbete till att bli siffror och statistik. Regeringens mål att nå ned till nio sjukdagar har blivit ett mål som regeringen nära på gått över lik – ja, i alla fall kört över svårt sjuka människor – för att uppnå.

Det är bra att regeringen nu har korrigerat målet till att handla om att sjukfrånvaron ska ligga på en låg och stabil nivå i stället för på specifikt nio dagar. Men frågan är om regeringen gör denna ändring för att människor på riktigt ska få bättre bemötande och behandling inom sjukförsäkringen eller om det är för att regeringen själv ska få ett bättre bemötande och mindre kritik i medierna. Jag hoppas att det är det första alternativet.

Givetvis inser jag att en hög sjukfrånvaro innebär kostnader. Men lösningen på det kan aldrig vara att människor ska utförsäkras och sättas på gatan så som många människor i dag upplever det. Lösningen måste vara att investera i en fungerande vård och rehabilitering. Lösningen måste också vara att investera pengar i positiva incitament för människor att i mycket små steg kunna återgå i arbete. Vi föreslår exempelvis studier som rehabilitering med en möjlighet att behålla sin sjukersättning för studier under 50 procent. Vi tycker också att det ska finnas möjligheter att pröva arbete på 25 procent med full ersättning och att man ska utöka möjligheterna till flexibel sjukskrivning och att kunna pröva nya yrken. Alla dessa förslag säger Socialdemokraterna i dag nej till. Men något måste göras och förändras.

Vi kunde i mars läsa om Carolina med en svår cp-skada. Hon fick av Arbetsförmedlingen bedömningen att hon inte kunde få ett vanligt jobb. Men av Försäkringskassan fick hon besked att alla möjligheter till arbete inte var uttömda. Detta är ett typexempel på hur en människa kan falla mellan stolarna på grund av den bristande samordningen mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Tröskeln till att få sjukersättning är, menar vi, alldeles för hög. Den socialdemokratiska regeringens åtstramningar har lett till att så många som 70 procent av kvinnorna fått avslag på ansökan om sjukersättning, vilket är en oroande utveckling. Socialdemokraternas politik på området är ett hårt slag i ansiktet på de mest utsatta kvinnorna i samhället. Här snackar vi kvinnofientlig politik på riktigt.

Vi i Sverigedemokraterna vill i stället återinföra möjligheten att man ska kunna få en tidsbegränsad sjukersättning för att sänka tröskeln till stödet samtidigt som personen får möjlighet till rehabilitering

och hjälp att efter en tid kunna pröva möjligheten till arbete. Samtidigt ska givetvis möjligheten att få permanent sjukersättning fortfarande finnas kvar.

Fru talman! Ett annat mycket tragiskt fall som vi har kunnat läsa om är Charlotte, som har drabbats hårt de senaste åren med en förstörd rygg, två hjärtstopp, en stroke och sedan till råga på allt cancer. Vintern 2017 och våren 2018 gick Charlotte igenom en mycket svår tid och spenderade långa perioder på sjukhus. Detta måste ha varit en fruktansvärt tuff tid för både Charlotte och dottern Maria.

Under den här perioden kom det besked från Försäkringskassan om att Charlotte inte skulle få någon ersättning därifrån. I stället fick hon ett krav om att skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Detta krav kom när 63-åringen vårdades i respirator. När dottern ringde till Försäkringskassan och förklarade hur det låg till rekommenderade de att personalen på intensivens skulle köra mamma Charlotte till Arbetsförmedlingen. Detta var naturligtvis inte möjligt, och i och med att registreringen inte gick igenom har hon i dag inte något skydd i sin SGI.

Detta är fullständigt ohållbart att människor som ligger i respirator ska köras till Arbetsförmedlingen. Något måste ha gått väldigt snett i styrningen och riktlinjerna kring sjukförsäkringen. Regeringen måste åtgärda regelverket för detta.

Vi i Sverigedemokraterna anser att regelverket först och främst borde förändras så att en person som är så sjuk att den vårdas på intensivens givetvis måste få sjukpenning alternativt sjukersättning beviljad. Dessutom anser vi att människor inte ska förlora sin SGI för att de inte har möjlighet att just då gå till Arbetsförmedlingen. Dessa uppgifter ska överföras automatiskt till Arbetsförmedlingen. På lång sikt bör allt som rör dessa människor slås ihop och hanteras av en enda myndighet, men dessa förslag röstar Socialdemokraterna i dag också nej till.

Nej, det är dags att Sverige återigen får en fungerande och trygg socialförsäkring och sjukförsäkring samt en fungerande och trygg vård där människor får en chans till rehabilitering och tillfrisknande i stället för att utförsäkras när de ligger i respirator.

(Applåder)

Anf. 3 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Våra ekonomiska trygghetssystem inom socialförsäkringsområdet utgår från att man ska få stöd och hjälp när man är sjuk och inte kan arbeta. Det betyder bland annat att vi förutom sjukpenning och sjukersättning kan få andra ekonomiska rättigheter. Men det betyder också att vi måste medverka till att färre blir sjuka. Sjuktalet i Sverige varierar oerhört mycket från år till år. Detta är en uppgift som vi måste ändra på. Det är inte personerna som blir sjuka, utan det är hanteringen av vårt sjukförsäkringssystem som inte fungerar.

Jag tänker bland allt annat som betänkandet innehåller i detta sammanhang rikta in mig på

sjukförsäkringen. Hanteringen av sjukförsäkringarna är ett problem hos Försäkringskassan. Samarbetet mellan alla som är inblandade, det vill säga vården, den sjukskrivande läkaren, den sjukskrivne själv, arbetsgivaren och i vissa förekommande fall också Arbetsförmedlingen, fungerar inte. Vem bär ansvaret för det?

Regeringen har inte på allvar tagit itu med de problem som finns. Det är en brist. Vi måste nu se till att åtgärda detta.

Jag och vi i Centerpartiet har sagt att en översyn av sjukskrivningsprocessen behövs. En av motionerna i betänkandet handlar om detta. Det gäller framför allt att börja titta från början och innan vi blir sjuka, det vill säga i den förebyggande sjukvården och det förebyggande hälsoarbetet. Här måste vi göra betydligt mer för att motverka att vi får långa sjukskrivningar.

I dag finns företagshälsovård. På vissa platser fungerar det väldigt bra, men tillgängligheten för övrigt inom primärvården och i kontakten med läkare fungerar inte i hela landet. Det är något som vi i Centerpartiet vill förändra och förbättra. Att snabbt komma till en läkare är också viktigt i sjukskrivningsprocessen.

Fru talman! Jag sa att Försäkringskassan och dess samordningsansvar var en brist i sammanhanget. Inspektionen för socialförsäkringen har vid flera olika tillfällen konstaterat att man måste göra något för att underlätta det hela. Man måste samverka om att minska sjuktalet. Men det blir inget av detta, och det är en brist. Alla som har kontakt med Försäkringskassan vet att man där inte kan bestämma över de andra som medverkar. Vem är det egentligen som ska ha planeringsansvaret i sjukskrivningsprocessen?

Det är viktigt att man finns kvar på arbetsplatsen och att man har kontakt med arbetsgivaren när man blir sjuk. Det är ett av de främsta sätten och något av det bästa för att man snabbare ska kunna återgå till arbetslivet. Då måste man här naturligtvis medverka till att underlätta för detta.

De möjligheter man i dag har att vara sjukskriven 25, 50 eller 75 procent fungerar inte i verkligheten. Om jag vill arbeta två hela dagar är det inte möjligt. Därför är det viktigt att den sjukskrivne själv tillsammans med arbetsgivaren får möjligheter att bestämma på vilket sätt man ska arbeta och hur mycket man ska arbeta eller vara på arbetet för att underlätta en återgång. Här behövs helt enkelt bättre incitament, även för företagen. Struktureerna behöver förenklas. Det måste också bli möjligt att i efterhand rapportera till Försäkringskassan hur mycket man har arbetat.

Den så kallade rehabiliteringskedjan som finns i dag är väldigt bra, men den har förändrats på olika små punkter här och där. Den behöver också en översyn. Det är viktigt att se att det finns en process i sjukskrivningen som börjar med det förebyggande arbetet innan man blir sjuk och sedan fortsätter så att det finns tydliga tidpunkter för när olika delar ska fungera och vara avklarade. Inte heller detta fungerar i

dag. Därför måste vi se över rehabiliteringskedjan så att den blir bättre.

Vid den borte gränsen, när allting ska vara gjort och alla åtgärder ska ha gjorts för att hjälpa den som är sjukskriven att kunna återgå i arbetet, ska man veta att man har rätt att få sjukersättning. Den borte gränsen måste finnas, men den måste också medverka till att man följer kedjan till den borte gränsen. Det får inte bli som nu när det har visat sig att den borte gränsen har medverkat till att fler har blivit långvarigt sjuka. Detta är inte rättvist mot den person som behöver hjälp för att kunna arbeta.

Jag står naturligtvis bakom våra motioner i detta betänkande, men för tids vinnande, fru talman, yrkar jag endast bifall till reservation 2.

Jag vill också i detta sammanhang säga att det, förutom allt annat som gäller den sjukskrivne, är viktigt att vi får en sjukskrivningsprocess som är jämställd och medverkar till att man kan vara företagare eller student och till att man har samma rättigheter och skyldigheter. Alla som kan ska jobba, helt eller delvis.

(Applåder)

Anf. 4 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! När socialförsäkringsminister Annika Strandhäll höll sitt förstamajtal i Östersund förra veckan var nätverket Nu jävlar får det vara nog – svordomen är inte min utan nätverkets – där för att protestera mot regeringens sjukförsäkringspolitik. Det är ett nätverk som inte bara finns i Jämtland utan snabbt har vuxit sig stort i hela landet. Det de har gemensamt är att de tycker att de har blivit misshandlade genom Försäkringskassans behandling av de sjukskrivna. Så här skriver de på sin sida: Avslag från Försäkringskassan gör att jag blir förnedrad, sjukare och fattig. Jag hamnar mellan stolarna och blir deprimerad, stressad och hemlös.

Mona Elsert från Östersund är en av dem som var med i protesterna. Hon berättar för radion att hon gjorde en akut ryggoperation. Men efter en månad drogs sjukpenningen in, och hon hänvisades till socialen. Det gjorde att hon blev av med sitt företag, sitt radhus och sin bil. Mitt liv har blivit upp och ned, berättar hon.

I lördags arrangerades återigen demonstrationer mot Försäkringskassan i hela landet med anledning av behandlingen av sjuka och deras ersättningar. För Mona är inte ensam. Aftonbladet berättade för några dagar sedan om 63-åriga Charlotte. Hon har fått hjärtstopp två gånger, förstört sin rygg, fått en stroke och sedan fått cancer i halsen. Flera gånger har både hon och anhöriga trott att hon kanske inte skulle vakna upp igen. I dag kan hon inte ens äta längre. Ändå nekar Försäkringskassan henne sjukpenning. I stället hade man sagt till personalen på intensivvården att de skulle köra Charlotte till Arbetsförmedlingen under den tid hon vårdades i respirator.

Man kan fråga sig om det verkligen är så här det ska vara när socialdemokrater styr i regeringen. Jag

minns hur kritiskt partiet var i opposition mot den förra borgerliga regeringens försämringar i sjukförsäkringen. Men sedan när de själva kommer till makten händer ingenting. Varför?

Fortfarande är den så kallade rehabiliteringskedjan kvar – eller utförsäkringskedjan, som nog är ett bättre namn. Den skapades av den borgerliga regeringen, men nuvarande regering har inte gjort någonting åt den. Den är helt otidsenlig och omodern och fungerar inte. Till att börja med får den som har blivit sjuk sällan lämplig rehabilitering. Arbetsgivaren väntar många gånger bara ut olika tidsgränser och kan sedan göra sig av med den sjuka personen.

Försäkringskassan tycker inte att de har ansvar för personer som är sjuka, utan det är upp till andra aktörer att agera. Inspektionen för socialförsäkringen var för några veckor sedan i utskottet och föredrog vad som händer när det till exempel gäller samordningsförbunden – de som ska hjälpa människor tillbaka till arbetet. Det är tydligt att detta fungerar allt sämre eftersom Försäkringskassan har dragit sig ur samarbetet mer och mer och inte längre uppfattar det som sitt uppdrag att hjälpa en sjukskriven person tillbaka till sysselsättning.

Därutöver har nu dramatiska nedskärningar gjorts på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har därför inte några pengar till aktivitetsersättningar, och deras olika program för den som har fått försämrade arbetsförmåga avbryts nu. Och väntetiderna bara ökar.

Om du väl kommer igång med rehabilitering när du snart en administrativ tidsgräns som gör att du ska testas mot konstlade arbeten på hela arbetsmarknaden. Du måste därefter avbryta alltihop och slås ut ur försäkringen.

Vem får betala för allt detta? Det är faktiskt den som har minst möjlighet att påverka situationen som får betala, nämligen den enskilde som har blivit sjuk.

I dag förväntas du själv i princip projektleda hela din sjukskrivning, anmäla dig i exakt rätt tid till olika myndigheter för att få behålla din ersättning, även om du är dödssjuk, själv lösa rehabfrågan och i olika rättsinstanser och ofta med egna pengar kämpa mot kassan för att få behålla din ersättning.

Utförsäkringskedjan skapar också effekter som bidrar till ett enormt slöseri med mänskliga resurser. Personer som drabbats av till exempel stressrelaterade sjukdomar på grund av sina arbeten i vård, skola eller omsorg tvingas bort från de välfärdsyrken de är utbildade till och ombeds i stället att söka alla möjliga andra så kallade normalt förekommande arbeten – många gånger jobb som faktiskt inte existerar. Detta är en förlust inte bara för den enskilda individen utan för hela samhället, som i dag skriker efter utbildad personal.

Sjukförsäkringen är något vi har betalat för själva via vår lön. Du avsätter en del av ditt eget löneutrymme för att försäkra dig mot eventuell sjukdom, ungefär på samma sätt som när du försäkras din bil eller ditt hem. På så sätt är det inte ett bidrag. Riskerna när det gäller sjukdomar kan spridas mellan många människor,

vilket gör att det blir mycket billigare än ett privat system. Det är svårt att kontrollera sin hälsa. Det är ju till exempel arbetsgivaren som enligt lag ansvarar för att din arbetsplats inte är hälsofarlig.

Annika Strandhäll gav i Aftonbladet för två år sedan ett löfte. Hon skrev att samhället under den borgerliga regeringen har svikit barn, unga, gamla och sjuka men att den utvecklingen nu skulle vändas. Arbetet mot stress och sjukskrivningar skulle bli bättre, lovade hon särskilt de offentligt anställda. Ministern ansåg att detta inte bara var en kvalitetsfråga utan även en kvinnofråga. Sambandet mellan kvinnodominerade yrken och sämre villkor måste brytas, sa hon.

Men i nästan alla svenska kommuner planeras i dag för nedskärningar, så kallade effektiviseringar, vilket leder till att färre personer ska göra mer arbete. Enligt det avtal som slutits med Centerpartiet och Liberalerna ska omfattande nedskärningar göras i verksamheterna vård, skola och omsorg. Löftet om att arbeta mot stress och sjukskrivningar har alltså inte resulterat i satsningar på välfärden.

En bra bit över 500 personer dör av stress på jobbet varje år. Arbetsmiljöverket sa för ungefär två veckor sedan att utvecklingen i arbetslivet är sådan att dödsfallen på grund av arbetsrelaterad stress kommer att öka. Många liv förkortas redan i dag av bristande arbetsmiljöarbete. Ungefär hälften av arbetsgivarna lever i dag inte upp till lagens grundläggande krav på arbetsmiljöarbete. Enligt myndigheten genas det mycket, och många tycker att det ju har gått bra hittills, förmodligen utan vetskap om vilka långtidseffekterna är av mycket stress på arbetet.

Ändå är det i dag i många fall löntagare som får ta smällen när företag och chefer inte följer lagarna. Olyckor, stress och dålig arbetsmiljö förhindrar i slutändan många att arbeta och fungera normalt.

Många tänker att det finns en försäkring och ett skydd mot sjukdom här i Sverige, som vi ju varje månad betalar in till. Problemet är bara att nuvarande och tidigare regeringar tagit pengar från försäkringen och använt dem i synnerhet till att sänka skatten för förmögna personer. Så trots att det betalas in väldigt mycket pengar till kassan behåller regeringen i dag de stenhårda regler som gör det allt svårare att bli beviljad sjukpenning eller sjukersättning. På så sätt kan man alltså använda dessa pengar till andra saker.

Sedan 2014 har avslagen på ansökningar om sjukpenning sexfaldigats, alltså ökat med nästan 600 procent. Närmare 80 procent får i dag avslag på ansökan om sjukersättning. Det betyder att nästan ingen får sin ansökan beviljad. Sverige har i dag OECD:s absolut hårdaste regler för att få sjukersättning.

Och trots att det var just kvinnorna som ministern lyfte i sin artikel för två år sedan är det kvinnor som missgynnas allra mest, inte bara i arbetslivet utan även i sjukförsäkringen. Tittar man på vilka som får avslag ser man till exempel att andelen avslag på ansökan om

ersättning är högre för kvinnor än för män. Detta gäller både sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning.

Vänsterpartiet menar att det inte är så den trygga välfärden ska se ut. Vänsterpartiet har en helt annan idé om hur en stark och bra sjukförsäkring ska vara för den som har haft oturen att drabbas av en olycka eller en sjukdom.

Det ska inte behöva vara du själv som får ta alla smällarna, utan du ska bemötas med respekt av en handläggare som inte bara avslår ditt ärende utan att ens ha träffat dig eller pratat med din läkare. Det ska finnas ett tydligt ansvar för hur du ska få hjälp, stöd och rehabilitering när du behöver det. Du ska på riktigt få möjlighet att komma tillbaka om du kan. Du ska inte helt plötsligt bli av med din sjukpenning bara för att du har nått en administrativ gräns. Hänsyn ska tas till individuella förutsättningar, och medmänsklighet ska styra i stället för bara byråkratisk nit.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 3.
(Applåder)

Anf. 5 ELISABETH BJÖRNSDOTTER

RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag har med stort intresse lyssnat till Nooshi Dadgostars inlägg och ställer mig väldigt frågande till den totala sägningen av den socialdemokratiska regeringens politik.

Jag ställer mig frågan: Vem är det som skriver regleringsbrev? Jo, det är regeringen. Det är den regering som Nooshi Dadgostar och hennes vänsterparti stöttar. Nooshi Dadgostar stöttar den feministiska regeringen. Ändå kritiserar hon starkt att det är en total ojämställdhet när det gäller sjukskrivningsstatistiken. Nooshi Dadgostar kritiserar den dramatiska nedskärningen av Arbetsförmedlingen när den regering som Nooshi Dadgostar stöttar inte har tillskjutit en enda krona för att öka Arbetsförmedlingens budget.

Jag ställer mig oerhört frågande till hur Nooshi Dadgostars vänsterparti kan vara stödparti till Socialdemokraterna och den regering som finns i dag när ledamoten är så kritisk i sitt anförande.

Anf. 6 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Elisabeth Björnsdotter Rahm för frågan. Elisabeth Björnsdotter Rahm har fått detta helt om bakfoten. Vänsterpartiet är inte med i någon regering och är inte med och stöttar regeringen.

Det som är Vänsterpartiets problem är att Vänsterpartiet är helt ensamt om att driva till exempel förslaget om att ändra det här niodagarsmålet. Nu har regeringen ändå, på grund av Vänsterpartiets protester och många rörelser utanför riksdagen som har protesterat mot niodagarsmålet, tagit bort det.

Problemet i grunden är också Moderaternas regelverk. Rehabkedjan är ju skapad av Moderaterna och alla deras sidoförbund, KD och så vidare. Det är svårt i det sammanhanget att skapa en majoritet i riksdagen för en bättre sjukförsäkring. Socialdemokraterna är naturligtvis mycket dåliga på

detta, men det som är ännu värre är Moderaterna, tyvärr. Det gör att jag gärna vill vädja till Elisabeth Björnsdotter Rahm att ta ställning för en bättre sjukförsäkring. På det sättet skulle vi kunna gå ihop och göra någonting i riksdagen tillsammans. Det handlar om att ta bort den rehabkedja som bara har skapat problem och om att se till att höja ersättningsnivåerna och se till att regelverket för sjukersättning till exempel blir bättre. Är Elisabeth Björnsdotter Rahm redo att göra gemensam sak med Vänsterpartiet i dessa frågor?

Anf. 7 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag ställer mig fortfarande väldigt frågande. Vad jag kan minnas stöttade Vänsterpartiet den sittande regeringens budget, och stöttar man en budget anser åtminstone jag att man står bakom den politik som de partierna står för.

Sedan tycker jag att det är lite nonchalant av Nooshi Dadgostar att nämna Moderaterna och deras sidoförbund. Det finns politiska partier i vår riksdag; det finns inga sidoförbund.

Jag kanske kan påminna Nooshi Dadgostar om att Göran Perssons socialdemokratiska regering inledde en stor reform för att reformera hela sjukförsäkringssystemet. Men han gick inte fram med det systemet, utan det fick alliansregeringen göra när den tog över makten 2006.

En rehabiliteringskedja är av godo, utifrån att man måste ha mål att uppnå. Sedan var jag tydlig med att det behövs en ny rehabiliteringskedja, anpassad efter psykisk ohälsa, för att vi ska kunna få tillbaka så många som möjligt på vår arbetsmarknad.

Men jag ställer mig fortfarande frågan hur man, som Nooshi Dadgostar från Vänsterpartiet gör, kan stötta en feministisk regering när man säger dess politik totalt långsamt med fotknölnarna.

Anf. 8 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag är mycket förvånad över att Elisabeth Björnsdotter Rahm tror att vi stöttar den här budgeten. Hon har ju själv varit med på utskottsmötet i dag. Vi har skrivit en motion med anledning av denna budget. Vi stöttar inte på något sätt den budgeten.

Anledningen till att det nu är kaos på Arbetsförmedlingen och till att de utförsäkrade är så många är i grunden M-KD-SD-budgeten. Det är den som har förstört hela Arbetsförmedlingens arbete. Men jag är naturligtvis mycket kritisk till att regeringen inte gör någonting i sin vårandringsbudget.

Det bästa vore om alla röstade på Vänsterpartiets budget. Då skulle vi naturligtvis rädda Arbetsförmedlingen. Vi skulle förbättra försäkringssystemet. Men det som Elisabeth Björnsdotter Rahm säger i sitt inlägg är att hon inte vill ändra någonting. Hon vill ha kvar rehabkedjan. Hon vill att ersättningsnivåerna inte ska vara så höga. Hon vill inte göra någonting åt att det är många som blir utförsäkrade och som protesterar mot

Försäkringskassan i dag. Det är det som är mitt problem.

Jag förstår att det finns en önskan hos Elisabeth Björnsdotter Rahm om att ge en sådan vädjan till Vänsterpartiet: Rädda Sverige från den moderata inriktningen på sjukförsäkringen! Men problemet är Moderaterna själva. Om Moderaterna skulle vara redo att gå ihop med Vänsterpartiet för att förbättra sjukförsäkringen skulle vi självklart göra gemensam sak med Moderaterna. Men nu finns inte en sådan önskan, utan här står Vänsterpartiet mot alla de andra riksdagspartierna i arbetet för att förbättra sjukförsäkringen.
(Applåder)

Anf. 9 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga reservationer som vi kristdemokrater har på detta område, men jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 16, som handlar om rehabiliteringskedjan, mentorerna och arbetsplatsrådgivare.

Vi kristdemokrater menar att socialförsäkringarna ska vara obligatoriska och solidariskt finansierade. Det handlar om människors trygghet under livets olika skeden. Vi ska också lämna utrymme för kompletterande lösningar och ett personligt ansvarstagande.

Fru talman! Rehabiliteringskedjan ger Försäkringskassan i uppdrag att bedöma rätten till sjukpenning efter bland annat 90 och 180 dagar. Vid dessa tidsgränser ska Försäkringskassan stämma av individuellt i fråga om att den försäkrade fått det stöd som han eller hon behöver för att kunna återgå till sitt arbete.

Men en väl fungerande rehabiliteringskedja handlar inte bara om Försäkringskassan, även om kassan har en central roll. Det finns flera parter som måste ta sitt ansvar. Den enskilde, arbetsplatsen, företaget och hälso- och sjukvården måste också vara med. Försäkringskassan har inte bara att klarlägga om det finns en rätt till ersättning utan också vilket behov av rehabilitering som finns.

Vi kristdemokrater har tidigare påpekat att det finns ett fortsatt starkt behov av att utveckla samarbetet mellan hälso- och sjukvården och Försäkringskassan för att den sjukskrivne ska få en rättssäker och anpassad sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess. Jag marinerar dock av berättelser från sjukskrivna som vittnar om motsatsen.

I förra veckan meddelade statsrådet Strandhäll att man utsett Nils Öberg till ny generaldirektör för Försäkringskassan men också att man justerat i det regleringsbrev som Försäkringskassan har att arbeta efter. Här har regeringen gett kassan ett mål att sjukförsäkringen ska ge trygghet vid sjukdom och vara ett effektivt stöd för att återfå arbetsförmåga och återgå i arbete.

Det här är bra, och det kräver också att man stärker samarbetet mellan hälso- och sjukvården och

Försäkringskassan för att det ska bli verkstad och inte bara ord. Riksdagen har fattat beslut om att regeringen ska återkomma med lagförslag kring hur rehabiliteringskedjan kan stärkas, och vi väntar nu på dessa förslag.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis beröra något helt annat. Varje år drabbas människor av sorg när någon nära anhörig avlider. Förmågan att hantera sorg är individuell. Sorg är sorg, men sorgen kan ha så många olika ansikten. Att få rätt stöd är då avgörande. En bra sorgeprocess skapar förutsättningar för den sörjande att återgå till ett liv som känns både meningsfullt och bra.

Organisationen Sams, Samarbete för människor i sorg, genomförde 2014 en enkät bland sina medlemmar. 85 procent svarade att man varit sjukskriven på grund av sin förlust och sorg. Undersökningen visade att drygt hälften varit sjukskrivna på heltid. Man hade varit sjukskriven en period och sedan börjat jobba igen – för att sedan sjukskriva sig igen. Detta förvånar inte mig efter mina många år som präst, för en del av min vardag har varit att vandra med människor i sorg.

Att tvingas att arbeta eller bli sjukskriven är inte det stöd som de sörjande behöver. Att bli sjukskriven för depression kan vidare faktiskt äventyra både möjligheter till jobb och till försäkringar. Under 2015–2016 pågick ett projekt med så kallad flexibel sjukskrivning för personer i Västra Götaland som behandlades för cancer och som trots sin sjukdom ville arbeta de dagar och timmar som de kände att de hade ork för.

I slutrapporten framgår det att det till stora delar har varit positivt med möjligheten till flexibel sjukskrivning. Resultaten indikerade också att införandet av flexibel sjukskrivning inte lett till ökade genomsnittliga nettodagar.

Vi kristdemokrater vill gärna se en ökad flexibilitet. Vi har bland annat föreslagit att de fasta stegen – 25, 50, 75 och 100 procent – som finns i sjukpenningen ska slopas. De är för fyrkantiga.

Även om sorg inte är en sjukdom blir det dessvärre så att den sörjande som inte förmår att arbeta fullt ut inte heller kan sjukskrivas med annat än en sjukdomsdiagnos som depression. Jag ställde tidigare i år en skriftlig fråga till statsrådet Strandhäll just om hon såg ett behov av en mer flexibel sjukförsäkring utifrån sorg och den process som sorg innebär.

Jag fick ett fint svar. Statsrådet delar min uppfattning om att stöd under sorgeprocessen är viktigt och att sjukförsäkringen är en väsentlig del av detta. Nu avvaktar vi ett betänkande om en trygg sjukförsäkring med människan i centrum. Här tittar man bland annat på om nuvarande regelverk är tillräckligt flexibelt och ändamålsenligt. Statsrådet avser därför att återkomma i det här ärendet när utredningen i höst lämnat sitt betänkande.

Det värmer att det finns en ambition att titta vidare på det här, för ledstjärnan måste ju vara att varje människa ska få jobba 100 procent av sin förmåga. När

denna förmåga är nedsatt bör vi eftersträva effektiva sätt att ge rätt stöd så att den enskilde återfår sin fulla arbetsförmåga. Här tror vi kristdemokrater att en större flexibilitet i sjukförsäkringen kan vara ett sådant svar.

Anf. 10 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! För mig som socialdemokrat är våra gemensamma trygghetssystem en fundamental del i vårt samhällsbygge. Det gäller inte minst sjukförsäkringen, som vi debatterar här i dag.

Sjukförsäkringen, liksom andra delar i vårt trygghetssystem, finns där för att ta hand om oss när vi själva inte mäktar med. Den finns där som ett löfte till alla som bär samhället att om du eller de dina har oturen att drabbas av sjukdom ställer vi alla upp gemensamt för varandra.

Detta samhällskontrakt, alltså löftet som innebär att om du ställer upp för samhället ställer samhället upp för dig, kräver våra medborgares tillit. Tyvärr möter jag allt för ofta människor vars tillit till sjukförsäkringen, till Försäkringskassan och för den delen till samhället i stort falnat en aning.

Samhällskontraktet behöver stärkas. Vi behöver en försäkring som uppfyller löftet om ekonomisk trygghet och stöd tillbaka i hälsa och arbete. Vi behöver en tydlig och rättssäker process, en process där alla behandlas och bedöms utifrån samma villkor men där varje individ prövas utifrån just sina förutsättningar.

Vi här inne är av samhällskontraktet bundna att leverera på detta löfte om trygghet. Att vi i vårt utskott och här i kammaren har ett jobb att göra och att regeringen och Försäkringskassan har ett jobb att göra tycks vi alla vara överens om. Jag är hoppfull och ser hoppfullt på framtiden, inte minst utifrån motionerna här i kammaren och utifrån regeringens pågående arbeten.

Jag ser fram emot att under kommande år tillsammans bygga vårt samhälle starkare för alla dem som behöver det mest och att vi här tillsammans ska kunna göra Sverige ännu tryggare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 11 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag kan skriva under på väldigt mycket av det som Björn Petersson säger om att vi ska bygga en stark försäkringskassa och ett starkt grundfundament för att skapa trygghet för våra samhällsmedborgare. Det tog jag upp i mitt anförande som något jag kallade för ”den svenska modellen”.

Jag kan dessutom konstatera att regeringen har fått väldigt mycket kritik från Justitieombudsmannen och från Riksrevisionen. Men framför allt när det gäller Riksrevisionen har regeringen bara konstaterat att ja, så tycker Riksrevisionen, och så har man lagt kritiken till handlingarna.

Jag ställer mig därför frågan, Björn Petersson, hur vi tillsammans ska kunna förändra Försäkringskassans beslutsstöd, som kritiken riktades mot, om regeringen

lägger Riksrevisionens kritik i högen av alla andra handlingar och inte gör någonting åt det utan tycker att man har svarat på Riksrevisionens kritik.

Björn Petersson representerar en feministisk regering. Denna feministiska regering har i min värld totalt misslyckats, eftersom vi ser att en så stor majoritet av de sjukskrivna är kvinnor. Den feministiska regeringen har därför mycket att leverera för att leva upp till den beskrivningen.

Anf. 12 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Elisabeth Björnsdotter Rahm, för inlägget!

Regeringen fick kritik kring beslutsstödet, och svaret från regeringen innebar att man förklarade hur man arbetar med förändringar i beslutsstödet. Man duckade alltså inte för kritiken, utan man förklarade hur arbetet pågår och vilka som har ansvaret för det arbetet.

Man arbetar alltså med beslutsstödet. Det var den första delen.

Den andra delen gäller Riksrevisionens kritik. Vi kan vi fortsätta på den inslagna vägen. Elisabeth Björnsdotter Rahm lyfte upp kritiken i sitt anförande. Det gällde bland annat rättssäkerheten och att människor har kommit i kläm. Riksrevisionens rapport om rättssäkerheten, som vi tog del av, handlade om att man inte i tillräckligt stor utsträckning ifrågasätter och granskar läkarintygen och att det inte anses vara rättssäkert. Vilka individer skulle kunna komma i kläm på grund av det? Samhället kräver att vi har rättssäkra system och att alla granskas lika alla gånger. Det ställer jag upp på. Men jag tror inte att människor kommer i kläm på grund av det.

Den sista delen gäller en feministisk regering. Jag representerar ett feministiskt parti. En representant för regeringen kommer alldeles strax, tänker jag.

Feminist är jag absolut. Det ställer jag upp på vilken dag som helst. Jag instämmer inte alls i att vi inte skulle ha gjort någonting, varken partiet eller regeringen. Det är en fråga som är högt prioriterad.

Anf. 13 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M) replik:

Fru talman! Björn Petersson säger att han inte representerar en feministisk regering, men han representerar ett parti som ingår i en feministisk regering. Det innebär att jag som ledamot ställer stora krav på att man ska driva feministisk politik så att det blir synligt för alla medborgare.

Det är definitivt inte synligt, eftersom vi har en sådan stor ojämställdhet när det gäller antalet sjukskrivna. Det finns en stor ojämställdhet när det gäller sjukskrivningarna för psykisk ohälsa; så många som 70 procent av de sjukskrivna är kvinnor, framför allt kvinnor som arbetar inom välfärdssektorn. Där har vi en stor utmaning.

Riksrevisionens kritik gällande det beslutsstöd som finns, som jag tog upp i mitt anförande, handlar till stor del om att beslutsstödet inte är anpassat för psykisk

ohälsa. Det är definitivt inte anpassat för en jämställd tolkning, utan det finns stora tolkningsföreträden. Det anser jag inte är ett rättssäkert system.

Jag ställde därför frågan till Björn Petersson, som är en representant för en feministisk regering. Det vi ser just nu är inte jämställd politik.

Anf. 14 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Det gläder mig att det ställs krav på feministisk politik här i kammaren.

När det gäller sjukskrivningarna syns den fruktansvärda olikheten i siffrorna. Det är kvinnor som till största delen drabbas av psykisk ohälsa och som svarar för den största delen av sjukskrivningarna. Det är illa. Det behöver vi arbeta med.

Det är dock inte det enda stället där vårt samhälle är ojämnt eller olikt. Vi har stora saker att göra.

Att kvinnor i vård och omsorg, i kommuner och landsting, nu sjukskrivs på ett oacceptabelt sätt är inte ett resultat av sjukförsäkringen. Det är ett resultat av usel arbetsmiljö. Det är ett resultat av arbetsförhållanden som inte är värdiga. Det är ett resultat av att kvinnor behandlas på ett sätt på arbetsmarknaden som män aldrig skulle acceptera, och det är ett resultat av att deras arbetsgivare – i många fall det offentliga – kommer undan med det.

Regeringen arbetar med att få ordning på detta otyg. Vårt parti arbetar med det. Och hela arbetarrörelsen arbetar med det. Elisabeth Björnsdotter Rahm är välkommen in i den församlingen. Då kan vi jobba med det tillsammans.

(Applåder)

Anf. 15 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Liberalerna har inga motioner eller reservationer i det här betänkandet. Det beror på att våra motioner hamnade i budgetbetänkandet i höstas. De var nämligen försedda med tydliga pengaavsättningar. Då blir det på det sättet.

Alla, i varje fall de flesta av oss, drabbas av sjukdom eller skada. Jag är stolt över det sjukförsäkringssystem vi har i Sverige jämfört med system i andra länder. Men som Solveig Zander tog upp är det inte bara Försäkringskassan som är inblandad i en sjukskrivningsprocess. Jag håller med om att vi nog behöver se över den. Liberalerna har ingen motion om det. Men det är en tankegång som vi borde jobba vidare med.

Vi har ett komplicerat system som i all välmening har plussats på för att grupper som det har visat sig inte får det stöd de behöver ska få det. Jag har förståelse för att det kan vara svårt för Försäkringskassans personal att tillämpa systemet i alla dess delar, hur mycket man än försöker informera om det. Visst är de fallbeskrivningar som har lyfts fram i den här debatten oacceptabla. Jag är övertygad om att kassan lär av dem. Men jag kan också se att väldigt många medarbetare gör ett väldigt seriöst jobb. Och jag vet från min tid som chef för Socialstyrelsen att man vill vara stolt över sitt jobb. Men när det hela tiden bara klankas går luften

ur en. Jag tycker alltså att vi ska vara lite eftertänksamma när vi hela tiden lyfter fram alla problem som vi ser.

Den som är sjuk och inte kan arbeta har rätt till snabb rehabilitering och återkomst till arbetet. Känslan av att man behövs, känslan av att vara på en arbetsplats och fungera där i en gemenskap betyder så mycket. Men då måste det också finnas rätt resurser att sätta in.

Jag vill ta upp arbetsmedicinen. Det är den specialitet som innebär att man har kunskap om risker för ohälsa på olika typer av arbetsplatser. Vi har 1 130 läkare med den kompetensen. Det finns andra yrkesgrupper också. Men det är bara 261 av läkarna som är under 65 år. Och det finns knappt någon nyrekrytering. Det beror på att det inte finns någon huvudman för specialistutbildning i arbetsmedicin för läkare. Varken kommuner eller regioner – ibland säger vi landsting – känner ett ansvar. De som kände ansvar var Arbetslivsinstitutet. Jag beklagar att alliansregeringen lade ned det utan att göra en ordentlig konsekvensanalys av var de uppgifterna skulle landa i stället.

Jag har en fråga till statsrådet: Vad gör regeringen för att säkra återväxten inom arbetsmedicinen? Om vi inte får läkare här blir det nämligen inte särskilt intressant för andra yrkesgrupper att jobba med det heller.

Vi är uppmanade av talmannen att spara tid. Jag tänker därför inte ta några repliker på statsrådet. Jag vill däremot gärna höra vad som händer med Utredningen för hållbart arbetsliv över tid, med utredningen om finansiell samordning och med den parlamentariska utredningen om företagare och trygghet. Jag hoppas få svar på det i statsrådets anförande, så att vi kan spara in det replikskiftet. (Applåder)

Anf. 16 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Jag ska börja med att tala om trygghet.

Trygghet, eller snarare otrygghet, är ett begrepp som har använts mer och mer i politiken. Otrygghet används ofta om platser – otrygga platser, gärna i storstädernas förorter, där platserna i sig skapar otrygghet. Det handlar om rädsla för andra människor.

Trygghet är ett begrepp som till skillnad från säkerhet handlar om upplevelse och känsla. Säkerhet är det faktiska utfallet, men det är också så att otrygghet skapas och reproduceras när vi – sant eller falskt – påminner varandra om att vi är otrygga i en viss miljö. Det är därför så att de som pratar om otrygghet bidrar till att skapa otrygghet. Vi bör därför ibland vara lite försiktiga med att alltför yvigt svartmåla platser eller företeelser.

Men samtidigt: Hur ska vi åtgärda problem utan att prata om dem?

Jag vill i den här debatten tala om trygghet i en annan bemärkelse. Vi behöver mer trygghet i arbetslivet.

Fru talman! Arbetslivstrygghet är ett begrepp som Miljöpartiet lanserade för ganska många år sedan. Det

handlar om att införa ett i grunden nytt socialförsäkringssystem – ett transparent, begripligt och modernt system som syftar till att täppa till de hål och luckor som vi ser i dagens system. Det handlar om att införa ett system där det är lätt att veta vad som gäller och vilken ersättning vi har rätt till om något händer – ett system där vi kan känna oss trygga i arbetslivet.

Det system vi har i dag har onekligen sina fördelar, men det är också – med förlov sagt – något av ett lapptäcke. Det har tillkommit genom flera reformer och tillägg av flera regeringar. Det inbegriper flera myndigheter som behöver samverka, och det bollar sjuka och arbetslösa mellan olika myndigheter. Det är ett system som, tyvärr, av många upplevs vara fullt av stolar som man kan falla mellan. Detta riskerar i förlängningen att undergräva förtroendet för systemet.

Vi har ett system som på många sätt är väldigt logiskt. Det handlar om en rehabiliteringskedja för att så fort som möjligt komma tillbaka i arbete. Det här fungerar statistiskt sett i nästan alla fall; det är bara i en mindre andel av fallen som det inte fungerar och som det blir problem.

Men kvantiteten av ärenden gör ju att det i reella tal blir väldigt höga siffror, och det finns en människa bakom varje siffra.

Hashtaggen #116omdagen finns på en del sociala medier. Detta – 116 – är alltså det antal individer som får avslag på sina sjukpenningsansökningar. Vi kan gå in och läsa berättelser ur dessa människors liv. Vi kan läsa om hur de har fått en diagnos av läkaren, men myndigheten gör en annan bedömning. Det handlar ofta om arbetsförmågan, och det handlar ofta om psykisk ohälsa.

Det handlar om självupplevda fall. Det handlar om människor som har hamnat i minst sagt besvärliga livssituationer. Det handlar om förtroendet för ett system. Det handlar om otrygghet. Det handlar också, som jag sa, ofta om psykisk ohälsa.

Miljöpartiet har sett det här under lång tid. Vi behöver en trygg arbetsmarknad och ett tryggt arbetsliv. Vi behöver ett system som är begripligt – ett system där man inte måste vara frisk för att orka med att vara sjuk.

Det handlar inte bara om dessa 116 människor varje dag som har sökt sjukpenning och fått avslag. Det handlar också om alla dem som inte söker därför att systemet är krångligt eller svårt eller kanske till och med uppfattas som förnedrande.

Men, fru talman, om vi skulle slå ihop sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen och skapa en gemensam myndighet samt en gemensam och jämställd ersättningsnivå, justera sättet att räkna den ersättningsgrundande inkomsten, låta systemet vara skattefinansierat samt förändra det arbetssätt som har präglat myndigheterna i dag och i stället arbeta utifrån en helhetssyn och ett individfokus skulle vi ha grunden till det system som Miljöpartiet kallar arbetslivstrygghet.

Vi behöver göra en översyn av socialförsäkringssystemet, och då bör vi nog också titta på dessa förslag.

Fru talman! Jag vill också i sammanhanget nämna något som blir alltmer uppmärksammat internationellt, som Miljöpartiet haft med sig en lång tid och som även återaktualiserades på vår kongress i helgen. Det handlar om basinkomst, eller medborgarlön.

Jag har full förståelse för att det blir en aning konflikt i hjärnan när denna typ av förslag presenteras. Det upplevs som väldigt radikalt när man talar om det. Men det har prövats internationellt, till exempel i Finland. Det har gjorts i liten skala men – så här långt – trots allt med positiva resultat.

Det är en omställning som skulle kunna svara mot flera av de utmaningar vi har, både i socialförsäkringssystemet, på arbetsmarknaden och i övrigt i samhället. Jag tror att det skulle kunna vara bra och intressant med en statlig utredning kring basinkomst.

Men i väntan på nya system finns det helt klart en del att skriva på inom dagens socialförsäkringssystem, och det är nog detta vi ska fokusera på.

Mycket har gjorts av regeringen. Här vill jag framför allt nämna att vi tog bort den bortre tidsgränsen under den förra mandatperioden, men mycket annat har också gjorts och görs.

Vi behöver fortsätta att stärka kvaliteten i sjukskrivningsprocessen, inte minst för att hantera den ökade psykiska ohälsan, som är svårbedömd. Här pågår ett viktigt arbete. Jag tycker också att det är bra att regeringen har strukit det niodagarsmål som har diskuterats tidigare i debatten i regleringsbrevet till myndigheten.

Det är inte så dumt att ha målsättningar om en låg sjukfrånvaro, men frågan är hur detta mål ska formuleras och var ska ansvaret ligga. Det centrala borde ju trots allt primärt vara det förebyggande arbetet, att stärka folkhälsan för att vi ska leva friskare liv. Ett sådant ansvar vilar tungt på många. Vi behöver göra bättre livsval men också få förutsättningar att göra dessa bättre val, både i arbetslivet, på fritiden och i skolan.

Fru talman! Jag skulle vilja avsluta detta anförande om socialförsäkringsfrågor med att lyfta upp tre särskilda grupper: kulturarbetare, studenter och funktionsnedsatta.

Kulturarbetarnas sociala trygghet togs upp i den konstnärspolitiska utredningen 2018. Den visar bland annat att konstnärer använder socialförsäkringar i betydligt mindre utsträckning än andra grupper.

Vi behöver konst och kultur, och vi behöver våra konstnärer och kulturarbetare. Därför måste vi se till att deras ekonomiska och sociala villkor är rimliga.

Kulturstipendier bör berättiga till socialförsäkringssystemet. En konstnär måste ha råd att vara sjuk eller att bli förälder men också få en bra pension.

Försäkringskassan behöver stärkas med en särskild kompetens som känner till och förstår konstnärernas

villkor. Vi behöver dessutom ytterligare stärka systemet med scenkonstallianserna. Detta är för övrigt ett väldigt bra system.

Den andra gruppen är studenter. Det ska vara attraktivt att studera, och utbildning ska vara tillgänglig för alla.

Studerande ska ha bra villkor. Att kunna sjukskriva sig som student har inte varit helt lätt, inte heller att komma tillbaka från en sjukdomsperiod. Vi behöver underlätta detta.

I en enskild miljöpartimotion föreslås tre åtgärder för studenter – tre åtgärder som gör förutsättningarna vid sjukdom under studietiden mer lika de förutsättningar som gäller i övrigt i arbetslivet:

Det behöver bli lättare att sjukskriva sig som student, och det behöver bli möjligt att deltidssjukskriva sig som student.

Vi behöver en kortare karenstid. I dag är det 30 dagar som gäller för studenter medan det är en dag för anställda.

Dessutom behöver rehabiliteringsansvaret förtydligas. I dag har sjukskrivna studenter ingen reglerad rätt alls till rehabilitering.

Den tredje grupp som jag särskilt vill lyfta fram är funktionsnedsatta. Personer med funktionsnedsättning har i allmänhet sämre förutsättningar att få arbete. Står man under en stor del av sitt liv utanför arbetsmarknaden påverkas livsförutsättningarna såklart väldigt negativt.

Åtgärder har vidtagits av regeringen under den förra mandatperioden. Vi behöver dock göra mer, bland annat för att underlätta inträde på arbetsmarknaden. Vi behöver ett mer individanpassat fokus, där vi ser personens resurser i stället för individens nedsatta arbetsförmåga. Det här kan man läsa mer om i en särskild miljöpartimotion.

Fru talman! Med dessa ord vill jag tacka för mig och yrka bifall till förslaget i betänkande SfU20 i socialförsäkringsutskottet.

Anf. 17 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Mats Berglund för en väldigt resonerande beskrivning av sjukförsäkringssystemet och hela det betänkande med motioner som vi i dag debatterar.

Jag ställer mig däremot lite fundersam till Miljöpartiet, som ju är en del av den rödgröna regeringen. Det innebär att ansvaret vilar ganska tungt, skulle jag vilja påstå, hos Mats Berglund och hans socialdemokratiska regeringskollegor att ta ansvar för en jämställd sjukförsäkring och för att förstärka kompetensen hos handläggarna på Försäkringskassan om de olika grupper som Mats Berglund lyfte fram. Jag skulle vilja se en förstärkt kompetens hos alla handläggare hos Försäkringskassan vad gäller bedömningarna, utifrån den stora ojämheter när det gäller bedömningarna av sjukskrivningar för psykisk ohälsa och sjukskrivningar generell.

Jag ser fram emot att Mats Berglund och hans miljöpartistiska vänner i den rödgröna regeringen tar ansvar för att vi får förbättringar.

Anf. 18 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Elisabeth Björnsdotter Rahm, för frågan och för möjligheten att diskutera det här!

Sjukförsäkringssystemet är ett komplext system, och det måste nog vara så. Det är mycket pengar inblandade och många människoliv, som jag tog upp i mitt anförande. Inget fall är helt och hållet likt ett annat, så systemet behöver av nödvändighet skapa ramar så att det blir möjligt att hantera så här många fall.

Elisabeth Björnsdotter Rahm tog återigen upp frågan om en ojämsställd hantering av ärendena, om jag förstod saken rätt, och psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa är utan tvekan ett växande problem i hela samhället, och det gäller såväl män som kvinnor. Kvinnor är överrepresenterade både i psykisk ohälsa och i ohälsotal i övrigt. Jag tror att det är en del av det ojämsställda samhället. Vi kan återkomma till det i nästa bestänkande kring föräldraförsäkringen.

Den psykiska ohälsan har vuxit under lång tid. Vi behöver ta tag i den under hela människans livstid egentligen, från barndomen, genom arbetslivet och till åldringsvården. Vi behöver en köfri BUP och stärkt psykiatri.

Anf. 19 ELISABETH BJÖRNSDOTTER

RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fortsätta där Mats Berglund slutade när det gäller psykisk ohälsa. Vi har i en av våra moderata motioner ett förslag om en separat rehabiliteringskedja för psykisk ohälsa, då det inte går att jämföra exempelvis en fotledsfraktur med en utmattningsdepression. Dessa två diagnoser går inte att jämföra och använda i samma rehabiliteringskedja.

Jag skulle även vilja lyfta fram Riksrevisionens kritik när det gäller beslutsstödet. Det var från början tänkt som en stöttning och hjälp för försäkringshandläggarna vid bedömning av sjukintyg, men i dag är det en lag och inte en rekommendation. Här har den rödgröna regeringen en stor utmaning att i sitt regleringsbrev till Försäkringskassan påpeka att alla människor inte är lika och måste behandlas olika utifrån olika diagnoser. Vi kan inte ha ett beslutsstöd som är så rättsosäkert och ett så trubbigt föremål.

Anf. 20 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, återigen, för frågan, Elisabeth Björnsdotter Rahm! Egentligen handlar den om samma sak, om problemet med bedömningsstödet och då särskilt för psykisk ohälsa.

Naturligtvis är det betydligt svårare för en läkare men också för Försäkringskassan att bedöma psykisk ohälsa än en bruten arm eller annan fysisk skada, där man kan göra mer träffsäkra bedömningar.

Jag nämnde #116omdagen, där de allra flesta berättelserna är hämtade från personer som har någon

form av psykisk ohälsa. Det kan handla om depression, utmattningsdepression eller liknande. Det finns också en hel del berättelser om fibromyalgi, endometriosis och den typen av sjukdomar, som också kan vara ganska svåra att diagnostisera.

Det här är helt klart ett problem som är inbyggt i systemet. Försäkringskassan behöver naturligtvis ha kompetens att avgöra läkarnas bedömning, så att man hittar rätt i koderna med bokstäver och siffror och människor får rätt behandling och rätt rehabilitering.

Anf. 21 Statsrådet ANNIKA

STRANDHÄLL (S):

Fru talman! När olyckan är framme ska det inte vara sjukförsäkringen som man är orolig för. Sjukförsäkringen ska ge både ekonomisk trygghet och stöd åter till hälsa och arbete igen. Det är den kombinationen som är så unik och viktig för vårt samhälle.

När Stefan Löfvens första regering tillträdde hösten 2014 var utmaningen tydlig. Sjuktalet hade ökat med 50 procent under den borgerliga regeringens sista mandatperiod, och prognoserna pekade brant uppåt. Tydliga signaler från Försäkringskassan var att individer inte fick det stöd eller den prövning av deras arbetsförmåga som skulle ske vid avstämningpunkterna i sjukförsäkringen.

Vi tog alltså över i ett läge där Ulf Kristersson under sin tid som socialförsäkringsminister hade lyckats med konststycket att utförsäkra 100 000 personer. Det var människor som flöt igenom försäkringen utan att få rätt stöd och sedan utförsäkrades. Samtidigt som allt detta skedde lyckades han också med konststycket att få sjuktalet att peka brant uppåt.

Jag har sagt det här förr och jag säger det igen: Höga sjuktal är inte bra för någon. Det är inte bra för de arbetsgivare som tappar viktig kompetens, och det är framför allt inte bra för den enskilda person som drabbas av ohälsa och sjukdom.

Regeringens mål har varit tydligt. Man ska inte behöva bli sjuk av sitt jobb. Om man ändå blir det ska man få rätt stöd för att kunna komma tillbaka till hälsa och arbete igen. Det kräver naturligtvis ett förstärkt arbetsmiljöarbete som utgår från att arbetsgivarna är mer närvarande och tar sitt rehabiliteringsansvar. Men det förutsätter också en aktiv försäkringskassa med en försäkring som bygger på något annat än en bortre parentes och för lite stöd.

Regeringens samlade arbete har gett resultat. Vi ser effekt på sjukförsäkringsområdet, där sjuktalet har sjunkit till lägre nivåer. Arbetsmarknadens parter har samtidigt tagit sig an utmaningen att jobba mer för friska arbetsplatser. Vi behöver samlas brett för att ingen ska behöva bli sjuk av sitt jobb, och vi ska lyckas med att långsiktigt stabilisera sjuktalet.

Samtidigt har vi de senaste åren sett hur Försäkringskassans tillämpning har gjort att konsekvenserna av den nuvarande lagstiftningen inom framför allt sjukförsäkringen blivit tydliga och vad det

därmed också innebär när människor upplever att de inte får det stöd de behöver.

Denna bild har regeringen också agerat utifrån. Försäkringskassan har ett bredare ansvar än att bara besluta om ersättning. Myndigheten har också ett lagstadgat samordningsansvar för att ge individen stöd och se till att de insatser som behövs blir av. Här finns mycket kvar att göra.

Regeringen har gett flera uppdrag och haft flera möten med Försäkringskassan, enskilt och tillsammans med andra aktörer, för att tydliggöra just detta lagstadgade ansvar. När det blev tydligt att det trots allt inte gav effekt valde regeringen till slut att byta ledarskap för Försäkringskassan.

Utmaningarna finns också i lagstiftningen. Regelverket i sjukförsäkringen ska gå i takt med förändringarna i samhället och de behov som människor faktiskt har. När regeringen fick signaler om att så inte var fallet agerade vi.

Det kunde till exempel handla om att en rehabilitering avbröts för att man nådde en tidsgräns, trots att rehabiliteringen kanske erbjöd den bästa möjligheten att återgå i arbete. Det kunde också handla om dem som kände oro för hur Försäkringskassan bedömde förmågan att arbeta.

Regeringen tillsatte därför förra året en utredning som fick i uppdrag att se över tillämpningen av lagstiftningen och begreppen ”normalt förekommande arbete” och ”särskilda skäl” vid bedömningen av just arbetsförmåga.

Det var i dessa delar som regeringen konstaterade att det fanns kantigheter som behövde hanteras kopplat till prövningarna av arbetsförmåga i samband med just tillämpningen av rehabiliteringskedjan.

Utredningen har också i uppdrag att arbeta för en bättre anpassad sjukförsäkring. Det ska vara lättare att bli frisk och komma tillbaka till jobbet så snabbt som möjligt. Regelverket ska hjälpa och stödja detta, inte stjälpa.

Är man sjukskriven på halvtid utgår reglerna från att man arbetar halvtid varje dag. Så fungerar varken verklighet eller människor. Vi vet att arbetet är en friskfaktor, och då ska sjukförsäkringen också erbjuda möjlighet till arbete för den som kan arbeta.

Utredningen ska också se över behovet av anpassningar av försäkringsskyddet för personer som har timanställningar eller andra tidsbegränsade anställningar. Det är avgörande för tryggheten i försäkringen att skyddet finns där även om tryggheten i ens anställning saknas.

I april förra året tillsattes också en nationell samordnare för att få ett slut på stuprören mellan de olika delarna. Det är en människa som blir sjuk, och det är en människa som ska komma tillbaka till hälsa igen. Detta måste stå i centrum. Den nationella samordnaren har i uppdrag att titta på alla inblandade aktörers ansvar, men med utgångspunkt i det som är bäst för den individ som är drabbad av ohälsa.

Den nationella samordnaren arbetar på regeringens uppdrag för att se över just individens resa genom

sjukförsäkringen så att hon eller han på allvar är i centrum och så att det regelverk vi har ger trygghet och ett bra stöd tillbaka till hälsa och jobb.

Förra veckan kunde jag presentera en ny generaldirektör för Försäkringskassan. Det är otroligt viktigt att Försäkringskassan är en myndighet som åtnjuter högt förtroende, där medborgarna känner trygghet i att de får rätt stöd och där medarbetarna kan känna stolthet. För detta krävs att myndigheten fullgör hela sitt uppdrag, så som det är skrivet i instruktion, lagstiftning och myndighetens regleringsbrev. Det behöver finnas långsiktighet och balans i myndighetens olika delar.

Detta har myndighetens nye chef Nils Öberg att arbeta vidare med, och jag har fullt förtroende för att han kommer att ta sig an detta arbete med full kraft. Vår sjukförsäkring ska vara trygg när människor är i störst behov av stöd.

(Applåder)

Anf. 22 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att tacka statsrådet Annika Strandhäll för att hon har tagit sig tid att delta i dagens debatter; det är jättebra.

Det är mycket som låter bra i utredningen. Men när någon som har en svår cp-skada eller cancer eller vårdas på en intensivvårdsavdelning för hjärtstopp inte beviljas sjukpenning eller sjukersättning känner i alla fall jag att något måste ha gått väldigt snett i svensk sjukförsäkring.

Anser verkligen socialförsäkringsminister Annika Strandhäll att det är en rimlig ordning att en person som vårdas i respirator på sjukhus ska köras av intensivvårdsavdelningen till Arbetsförmedlingen för inskrivning och om det inte kan genomföras att denna person förlorar sin SGI?

Denna hårdföra politik drabbar framför allt kvinnor. Så många som 70 procent av alla kvinnor som ansöker om sjukersättning får avslag. Vi ser hur sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa, framför allt inom offentlig sektor och vård- och omsorgsyren har skjutit i höjden. Denna politik drabbar framför allt kvinnor. Här måste åtgärder vidtas, och vi har föreslagit flera sådana.

Vad avser regeringen att göra åt dagens kvinnofientliga sjukförsäkringspolitik?

Anf. 23 Statsrådet ANNIKA

STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Det är givetvis inte rimligt att människor kommer i kläm på det sätt som beskrevs här. Regeringen har därför vidtagit åtgärder för att se över de kantiga delar av lagstiftningen som kan leda till att människor drabbas på detta sätt. Det var därför jag redogjorde för de uppdrag som Mandus Frykman och Claes Jansson jobbar med sedan ett år tillbaka, där de ska komma med förslag för att människor ska känna trygghet i sjukförsäkringen.

I den andra delen är det givetvis inte sjukförsäkringspolitiken som gör att ohälsa drabbar

kvinnor, utan det är ojämställdheten i vårt samhälle: att kvinnodominerade arbetsplatser har sämre arbetsmiljö, att ersättningsnivåerna är sämre och att ojämställdheten drabbar kvinnor också i privatlivet eftersom kvinnor fortfarande tar ett mycket större ansvar för barn, hem och familj.

Även detta adresserade regeringen under förra mandatperioden genom att bland annat skjuta till medel till just dessa verksamheter och att ge Arbetsmiljöverket särskilda uppdrag för att titta på kvinnors arbetsmiljö inom till exempel äldreomsorgen.

Regeringen har även adresserat detta på flera andra sätt, till exempel genom förändringar i föräldraförsäkringen med fler reserverade månader för kvinnor respektive män för att också ansvaret hemma för de små barnen ska delas mer jämställt.

Det är ojämställdheten som gör att kvinnors risk för ohälsa ökar och att kvinnor därmed är överrepresenterade i sjukförsäkringen. Man måste veta vad som är hönan och ägget, Julia Kronlid. Det är viktigt att ha fakta rätt.

Anf. 24 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Så socialförsäkringsminister Annika Strandhäll menar på fullaste allvar att man ska tvinga kvinnor ut i arbetslivet när barnen är så små att de knappt kan gå och att kvinnorna ska lämna dem på förskolan fulla dagar och vara stressade hela dagen. Menar du på allvar att detta skulle få ned den psykiska ohälsan och sjukskrivningarna bland kvinnor, Annika Strandhäll? På riktigt? Jag förstår inte alls.

När det gäller arbetsmiljön för kvinnor håller jag absolut med om att det är ett stort problem. Där har vi i Sverigedemokraterna i vår vårbudget storsatsat för att ge bidrag till kommuner och regioner som går på knäna för att över huvud taget kunna ge människor akutvård. Om dessa kommuner och regioner ska kunna bedriva ett förebyggande arbetsmiljöarbete måste vi ge dem det stöd de behöver. Detta har regeringen inte gjort i vårbudgeten, vad jag har sett. Snarare drar man ned på psykiatrvården så att människor inte ens kan få tillgång till den rehabilitering de behöver. En kvinna hörde av sig till mig före denna debatt och sa att hon har väntat i 26 år på att få rehabilitering. Detta kan knappast vara rimligt.

Min fråga är återigen: Vilka konkreta åtgärder vill regeringen vidta för att gå till botten med dessa problem? Vi har till exempel föreslagit att det ska vara en mjukare bedömning vid dag 180, för vi anser att den är alldeles för hård. Varför röstar Socialdemokraterna nej till det? Vi har föreslagit att man ska kunna studera på en lägre procent med bibehållen sjukersättning. Det röstar Socialdemokraterna också nej till i dag. Varför då? Vi har föreslagit att man ska kunna ha en flexiblare sjukskrivning där människor som till exempel har cancer kan arbeta när de orkar. Detta finns i dag i några regioner, men vi vill ha det i hela Sverige. Det röstar Socialdemokraterna också nej till i dag. Varför?

Anf. 25 Statsrådet ANNIKA

STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Nej, jag föreslår inte att man ska tvinga ut stackars kvinnor i arbetslivet när barnen är små. Vad regeringen föreslår är att vi ska ha en politik som medför ett mer jämställt ansvar även för de små barnen tillsammans med den partner som man lever tillsammans med, oftast en man, det vill säga att man delar mer lika på ansvaret för de små barnen så att både kvinnor och män har möjlighet att delta i arbetslivet och dessutom de facto kan ta ansvar för barnen hemma och ha en balans i livet.

Om Julia Kronlid hade känt till statistiken hade hon vetat att kvinnors risk för ohälsa ökar just när barnen kommer in i familjen och framför allt, skulle jag vilja säga, när man får sitt andra barn. Vi ser att risken ökar med antalet barn i familjen, vilket innebär att kvinnor försöker kombinera att arbeta och att ta ansvar för barn, hem och familj.

I den andra delen har vi gjort mycket under den förra mandatperioden för att se till att kvinnor ska ha bättre förutsättningar på de arbetsplatser som i dag genererar en ganska hög ohälsa, till exempel genom särskilda satsningar på äldreomsorgen och välfärden. Vi har skjutit till extra välfärdsmiljarder och extra resurser till hälso- och sjukvården därför att vi ser att när behovet av välfärd ökar så ökar också behovet av resurser och därför att man ska kunna tillhandahålla en god arbetsmiljö för dem som arbetar där.

När det gäller kantigheten i sjukförsäkringen är det precis vad de två utredningar jag har redogjort för tittar på, till exempel vad som sker vid dag 180 när man bedömer mot normalt förkommande arbete och särskilda skäl.

(Applåder)

Anf. 26 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att socialförsäkringsministern är på plats i kammaren och är med i debatten – jag uppskattar det.

Det går inte att sticka under stol med att sjukförsäkringen kanske är den del av regeringens politik som har fått allra kraftigast kritik, både under den förra mandatperioden och denna, som väl egentligen har halvbörjats. Under lång tid har det funnits en stark kritik mot de hårda reglerna i sjukförsäkringen.

Jag ska nämna några av dem, till exempel det faktum att många får mejl från Försäkringskassan om att man tycker att de är arbetsföra. Men Arbetsförmedlingen tycker inte att de är arbetsföra, och då hamnar de mellan stolarna, som det heter. I det läget går det inte att göra så mycket mer än att gå till socialen, vilket innebär att de kanske måste sälja bostad och bil och allt vad det är.

Det finns en stark kritik mot rehabkedjans eller utförsäkringskedjans stelbenta tidsgränser. Jag vet att socialförsäkringsministern hänvisar till den utredning som vi har sett vad den har kommit fram till. De föreslår en mindre ändring när det gäller dag 180. Jag

vill ha ett mer utförligt svar från ministern om det finns fler saker som behöver göras när det gäller de administrativa tidsgränserna, som är väldigt stela. Människor är mycket olika. Även när det gäller att bryta ett ben, till exempel, kan man läka olika snabbt beroende på exempelvis ålder.

Fler saker behöver göras utöver den utredning som har nämnts. Reglerna för sjukersättning är orimligt hårda. Till och med Riksrevisionen säger detta, och Försäkringskassan själv säger det. Det är OECD:s hårdaste regler: Nästan ingen får bifall på sin ansökan om sjukersättning.

Detta var några saker. Vad är Annika Strandhälls egen bild av detta?

Anf. 27 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Vi har som sagt följt detta oerhört noga under den förra mandatperioden. Som jag har redogjort för var det detta som ledde fram till att vi vidtog ett flertal åtgärder i början av förra året.

Det ena är att myndigheterna, både Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, har fått ett särskilt regeringsuppdrag, det så kallade nolltoleransuppdraget, där de ska samverka för att se till att människor inte kommer i kläm mellan myndigheterna. De tecknade ett sådant samverkansavtal i maj förra året.

Det andra är att Försäkringskassan har fått ett regeringsuppdrag där de särskilt ska fokusera på en bättre dialog med hälso- och sjukvården. Det är en otroligt viktig del för att öka förståelsen för varandras olika bedömningar när det gäller krav på sjukintyg, till exempel.

Utöver detta är det de två utredningar som sitter som har precis det uppdrag som Nooshi Dadgostar efterlyser, nämligen att titta på de kantigheter som finns i försäkringen, till exempel 180-dagarsgränsen när det gäller bedömningen av normalt förekommande arbete och särskilda skäl, där Claes Jansson har ett särskilt uppdrag. Men också Mandus Frykman har ett uppdrag, som handlar om det förebyggande, ända tills man möjligen kommer i fråga för insatser från Arbetsförmedlingen. Hans uppdrag är att se över hela processen, och han överlämnade sitt första delbetänkande till mig i dag. Han har en möjlighet att lämna förslag på lagstiftningsförändringar, förordningsförändringar eller andra delar för att med individen i fokus, med ökad trygghet för individen och med ökat förtroende för försäkringen föreslå förändringar.

Flera av de delar som Nooshi Dadgostar pekar på är alltså under utredning, så att vi kan få ett underlag för att fatta beslut i Sveriges riksdag.

Anf. 28 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Claes Janssons utredningsuppdrag är ganska smalt. Han har till exempel inte fått föreslå större ändringar av rehabkedjan. Är det ministerns uppfattning att fler ändringar kanske behöver göras i

de mycket stela administrativa tidsgränserna än den enskilda sak som Claes Jansson nu har föreslagit när det gäller 180-dagarsgränsen? Är det fler saker som behöver göras?

Är det rimligt att man, om man till exempel inte anmäler sig till Arbetsförmedlingen en viss tid, blir av med sin ersättning, så som var fallet också i den tidigare frågan? Eller tycker ministern att det behöver skötas på ett bättre sätt så att den enskilda försäkrade inte känner att det är på de egna axlarna som allting vilar? Nu känns det som att man behöver vara mycket aktiv själv för att få ut sina rättigheter i den sjukförsäkring vi har i dag.

Hur ser ministern på att så många människor har blivit utförsäkrade de senaste åren? Jag sa i mitt inlägg att antalet avslag har sexfaldigats de senaste åren, och det är oerhört många människor som inte får ja på sin ansökan om sjukersättning. Ministern verkade inte bara stolt utan också mycket nöjd över att det var så pass många utförsäkrade, för då får man ned siffrorna i papperen. Är det så jag ska tolka ministern när det gäller antalet utförsäkrade, att det ska vara så här hårda regler i sjukförsäkringen? Utbildade människor får alltså räkna med att börja söka andra jobb, trots att de har en sjuksköterskeutbildning, en undersköterskeutbildning eller annan utbildning.

Jag vill höra lite mer av ministern, eftersom det under så många år har varit så stora protester mot sjukförsäkringen.

Anf. 29 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Nooshi Dadgostar lyssnar på det som jag säger. Jag har nämligen varit mycket tydlig med att vi ska ha en trygg sjukförsäkring som utgår från det stöd som individen behöver för att ha en möjlighet att komma tillbaka till hälsa och arbete igen.

Jag var också mycket tydlig med att vi är beredda att se över de delar av sjukförsäkringen som innebär att människor upplever oro och otrygghet och kommer i kläm. Försäkringskassan handlägger 600 000 beslut om sjukpenning varje år. 97 procent av dem bifalls. Jag säger detta för att vi ska ha lite ordning på siffrorna. Men det innebär inte att vi inte ska göra någonting åt de fel och brister som finns i försäkringen.

Det är precis detta som dessa två utredare har i uppdrag att se över. Claes Jansson har inte ett smalt uppdrag. Han har ett väldigt brett uppdrag, både utifrån särskilda skäl och utifrån normalt förekommande arbete som är de delar som i dag gör att människor upplever att det finns en kantighet vid dag 180. Han har också fler uppdrag som han ska redovisa i höst. Det kom ett delbetänkande i januari om särskilda skäl. Hans slutbetänkande kommer i höst. Det handlar bland annat om människor som har tidsbegränsade anställningar, och han ska föreslå en ökad trygghet i försäkringen.

Mandus Frykman har möjlighet att föreslå nästan vad han vill, från den förebyggande delen av

sjukförsäkringen och till dess att människor kommer till Arbetsförmedlingen. Det finns alltså en oerhört bred möjlighet för honom att lägga fram förslag.

När det gäller sjukersättningen har det pågått ett arbete under förra året på Socialdepartementet där vi ser över just det faktum – där är jag helt och hållet överens med Nooshi Dadgostar – att vi har ett för lågt nybeviljande av sjukersättningar i dag, och regelverket behöver förändras. Jag ser fram emot att komma tillbaka med sådana förslag.

Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M) replik:

Fru talman! Socialförsäkringsminister Strandhäll började med en beskrivning av den dåtida situationen då alliansregeringen satt vid makten. Det var inte en riktigt sanningsenlig bild, skulle jag vilja påstå. Göran Persson ägnade sig åt att lämna människor i förtidspension i stället för att se till att de rehabiliterades tillbaka till arbetsförmåga. Av denna anledning fortsatte vi med Göran Perssons utredning gällande en total omdaning av sjukförsäkringen.

Jag kan konstatera att socialförsäkringsministern berättar om alla utredningar som pågår. Mycket har hänt, säger hon. Men det har gått fem år med högkonjunktur, och vi har fortfarande inte sett några större förändringar av den socialförsäkringsreform som vi har i dag. Vi har fortfarande alldeles för många sjukskrivna, och vi har alldeles för stor ojämlikhet när det gäller sjukskrivningstalen. Och framför allt när det gäller psykisk ohälsa har vi alldeles för stor ojämställdhet i fråga om antalet sjukskrivna med diagnosen psykisk ohälsa.

Anf. 31 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Den bild som jag målade upp är helt sanningsenlig. De siffror som jag använde är helt sanningsenliga.

För min del är det i grund och botten otroligt viktigt att människor naturligtvis inte ska gömmas i förtidspension eller glömmas bort utan att man ska till vara på människors arbetsförmåga.

Faktum är att när jag tillträdde hösten 2014 var verkligheten den att med den politik som hade förts hade man lyckats utförsäkra 100 000 personer, varav en mycket stor andel snurrade runt i försäkringen och kom in igen som nya sjukfall. Under de sista fyra åren med alliansregeringen ökade samtidigt dessutom sjuktalen med 50 procent. Vi hade alltså en skarp ökning av sjuktalen och många utförsäkrade.

Vi har i dag en situation där det absolut fortsatt finns stora brister i sjukförsäkringen. Det finns kantigheter som måste bort, och det finns människor som kommer i kläm. Så ska vi inte ha det. Men vi ska inte heller ha en situation där människor inte under några omständigheter kan beviljas en sjukpenning eller en sjukersättning.

Vi har brutit den kraftigt uppgående trend som försiggick under Ulf Kristerssons fyra år som

socialförsäkringsminister. Vi ligger i dag på mellan nio och tio i sjukpenningtal. Det är en ganska normal nivå för ett land som Sverige. Nu ska vi se till att de människor som behöver stöd får rätt stöd, att de får det tidigt och att de inte behöver fastna i långa sjukskrivningar. Vi ska se till att vi får fler arbetsplatser där människor faktiskt inte behöver bli sjuka och att kvinnor inte ska behöva drabbas av stress av psykisk ohälsa. Men då måste vi satsa på välfärden. Vi måste se till att de som jobbar inom vård och omsorg samt inom skola – inom kvinnodominerade branscher – får de förutsättningar i välfärden som behövs för att kunna ha friska arbetsplatser och leverera en god välfärd. Då måste man prioritera det framför att till exempel sänka skatter, vilket denna regering vill göra.

Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M) replik:

Fru talman! Återigen handlar retoriken om att sänka skatter och om att prioritera välfärd. Det är ganska tröstlöst att fortsätta med denna retorik i debatten utifrån att denna regering när det gäller satsningen på Arbetsförmedlingen inte har tillfört en krona till utan i stället har ägnat sig åt att säga att allt bygger på M-KD-budgeten. Det tycker jag är en mycket tråkig retorik.

Försäkringskassan är ett grundfundament, vilket jag lyfte fram i mitt anförande, och det ska gå att lita på Försäkringskassan. Men det går inte i dag då man har ett beslutsstöd som används på ett rättsosäkert sätt och som ger så ojämna och så otydliga bedömningar. Vilken bedömning människor får beror definitivt på vilken handläggare som de får. Jag är inte alls stolt över Försäkringskassan som jag inte kan lita på och som gör så osäkra bedömningar.

Jag tycker fortfarande att vi under fem år med högkonjunktur borde ha kunnat se betydligt fler förändringar än vad vi kan se i dag.

Anf. 33 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Elisabeth Björnsdotter Rahm för detta inlägg.

Jag vill bara vara mycket tydlig med det beslutsstöd som har tagits upp vid flera tillfällen i denna debatt. Riksrevisionen pekar bland annat på att det inte används lika över landet. Det var en kritik. Det tar dessutom kanske inte hänsyn till samsjuklighet, utan man riktar in sig på en huvuddiagnos.

Det kan då ändå vara viktigt att känna till att Socialstyrelsen i dag har ett permanent uppdrag att se över det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Socialstyrelsen fick också extra medel och en permanent förstärkning av just detta uppdrag i höstens budget. Man kan säga att Socialstyrelsen under de senaste åren har utvecklat sitt arbete med försäkringsmedicinskt beslutsstöd. De har också gett Karolinska institutet i uppdrag att följa detta beslutsstöd. Det pågår också flera utvärderingar och

utvecklingsarbeten mellan Försäkringskassan och andra aktörer för att få detta att fungera så bra som möjligt, eftersom det är ett viktigt verktyg. Det kan vi väl vara överens om?

Jag känner mig mycket trygg med att Försäkringskassan tar påpekandena på stort allvar och att det är en professionell myndighet som vill utvecklas och göra saker och ting bättre. Jag tror också att man behöver vara lite försiktig i retoriken emellanåt.

Vi har gjort oerhört mycket de senaste fem åren för att renovera sjukförsäkringen, men vi är långt ifrån nöjda. Regeringen kommer att fortsätta den här mandatperioden med att förbättra sjukförsäkringen och se till att människor upplever trygghet och får det stöd som de behöver. Det är min målsättning.

(Applåder)

Anf. 34 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna till ministern. Det kanske mest intressanta var att vi nu fick höra varför Ann-Marie Begler blivit avskedad eller dumpad. Det var för att Försäkringskassan inte såg till att samordningsansvaret fungerade.

Försäkringskassans samordningsansvar är en viktig del i sjukskrivningsprocessen, och ministern berörde detta väldigt väl. Vad innebär samordningsansvar? Det betyder ju inte att Försäkringskassan kan bestämma över arbetsgivarens arbetsmiljöansvar eller vad arbetsgivaren ska göra. Det betyder inte heller att de långa vårdköerna blir kortare eller att tillgängligheten till vården blir snabbare. Och det här med hur läkarintygen tolkas är det väl heller inte samordningsansvaret som ska rätta till?

Det här kan man inte ha behövt fem år för att ändra på. På alliansregeringens tid kom det kritik från de nuvarande regeringspartierna. Man skyllde på rehabiliteringskedjan och många andra saker. Detta kan inte ha tagit fem år. Och inte kan det behövas en speciell samordnare för att få information om att samordningsansvaret som Försäkringskassan har inte löser problemen. Vad har ministern för synpunkter på det?

Anf. 35 Statsrådet ANNIKA STRANDHÅLL (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Solveig Zander för hennes inlägg. Det är viktigt att vi håller tungan rätt i mun när vi benämner våra generaldirektörer och deras anställningsformer. Det är ingen som har vare sig avskedad eller dumpat någon. Ann-Marie Begler är anställd som generaldirektör i Regeringskansliet sedan lite mer än ett år tillbaka. Hon är varken den första eller den sista generaldirektör som man av olika skäl flyttat på när man velat byta ledarskap eller inriktning för en svensk myndighet. Det ska vi vara nöga med.

Det handlar väldigt mycket om att Försäkringskassan måste klara av att balansera två av sina kärnuppdrag. Det ena är att pröva rätten till ersättning i sjukförsäkringen enligt de försäkringsvillkor som man har. Det andra är ett

lagstadgat uppdrag att samordna insatser kring individen för att man ska få det stöd som man behöver för att komma tillbaka till hälsa och arbete igen. Det betyder inte att man ska ta över ansvaret från hälso- och sjukvården, från arbetsgivarna eller från företagshälsovården. Men det betyder att man har ett ansvar för att se till att insatserna kommer till stånd och att samverka och samarbeta med olika aktörer fungerar på ett bra sätt, oavsett om det gäller funktionshindersorganisationer, hälso- och sjukvård eller arbetsförmedling. Det är ett lagstadgat ansvar man har. Den balansen måste fungera. Det är också en anledning till att vi nu har förändrat och förtydligat styrningen av Försäkringskassan; den här balansen måste bli bättre.

Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Samordningsansvaret fortsätter, säger ministern. Man ska samordna insatserna. Men man kan samordna insatser hur mycket som helst när det till exempel är så att arbetsgivaren inte får ta del av vad sjukintyget innebär och vad som står i sjukintyget; det är inte någonting som är obligatoriskt. Försäkringskassan har ingen möjlighet att på egen hand visa exempelvis arbetsgivaren vad som står i sjukintyget. Det är inte samordningsansvaret som ser till att man kommer fortare till vården, insatserna, rehabiliteringen eller vad nu ministern kan kalla det för. Det är ju någonting annat som behövs än att Försäkringskassan ska samordna insatser. Det är snabbheten i processen som är det viktiga. Det har vi vittnat om här, alla som varit uppe i talarstolen tidigare, och ministern har ju suttit och lyssnat på vad alla våra ledamöter har sagt.

Det finns brister i Försäkringskassans hantering. Men ansvaret för att personer ska komma tillbaka till jobb fortare är inte detsamma som samordningsansvaret, hur mycket än ministern trycker på detta, utan det är andra delar i sjukskrivningsprocessen som det måste göras någonting åt. Kan man inte komma till vården, finns det ingen möjlighet att få den hjälp och det stöd man behöver, då hjälper det ju inte hur mycket samordningsansvar det än finns. Om inte arbetsgivaren får ta del av vad sjukintyget innebär, hur ska då arbetsgivaren kunna vidta åtgärder?

Nej, ministern, det kan inte ta fem år att ändra detta.

Anf. 37 Statsrådet ANNIKA STRANDHÅLL (S) replik:

Fru talman! Nej, och det är heller inget som har tagit fem år. Försäkringskassan har under de här åren haft det lagstadgade uppdrag som man även tidigare haft. Men när man som regering ser att det finns obalanser eller brister, vilket vi har sett under de senaste två och ett halvt åren, måste man agera, vilket också är precis vad regeringen har gjort genom att ge förtydligande uppdrag till den myndighet som enligt lagen har samordningsansvaret. Det så kallade nolltoleransuppdraget ledde under förra året fram till

ett samverkansavtal mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Dialoguppdraget, som regeringen gav till myndigheten förra året, handlar om relationen med hälso- och sjukvården, med anledning av diskussionerna vad gäller sjukintygen.

När det gäller hela sjukskrivningsprocessen och vem det är som möjligtvis kan göra vad är det ju så att varje aktör måste ta sin del, men man måste också tala med varandra. Mandus Frykman har fått uppdraget som nationell samordnare för sjukskrivningsprocessen och lämnade sitt första delbetänkande i dag. Det handlar om att titta på hela processen och vad vi behöver få på plats för förändringar för att vi i framtiden ska slippa den typ av kantigheter och obalanser som vi har sett de senaste två och ett halvt åren.

Sjukförsäkringen har varit uppe till debatt de senaste kanske 10–15 åren. Vi behöver skapa stabilitet och långsiktighet, och det är det som är regeringens mål under den här mandatperioden. Försäkringskassan behöver ta sitt ansvar, och de andra aktörerna behöver ta sitt. Framför allt behöver de kommunicera med varandra, så att individer inte kommer i kläm. Det kravet ställer regeringen på alla aktörer.
(Applåder)

Anf. 38 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Jag fick inte riktigt svar på alla de frågor jag ställde i mitt huvudanförande, så nu måste jag ta den här repliktiden, vad än talmannen tycker om dagens tidsschema.

Detta med samordningen har diskuterats så mycket att jag inte tar upp det. Men det hållbara arbetslivet över tid och arbetsmedicinens roll vill jag gärna fråga lite mer om. Som jag sa i huvudanförandet är arbetsmedicinerna och den övriga personalen visserligen inte utdöende men en väldigt liten resurs i dag jämfört med för sisådär 20 år sedan. De har dock en oerhört viktig kunskap om olika arbetsplatsers utformning och innehåll i relation till hälsan hos dem som arbetar där. De är också en viktig kunskapsförmedlare till primärvården. Väldigt få läkare och sjuksköterskor i primärvården vet särskilt mycket, om ens något, om hur det är på arbetsplatserna med vilka krav som ställs och hur man kan förebygga ohälsa.

Jag vill mena att det är en kår som också betyder mycket för Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen när man nu ska försöka samordna insatser för att människor ska fortsätta att arbeta. Jag vill gärna höra Annika Strandhälls synpunkter här. Hur återuppväcker vi den här specialiteten?

Anf. 39 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Barbro Westerholm, för att du lyfter in de här perspektiven! Jag är glad att du tog din repliktid så att det blev ett naturligt sätt för mig att svara på detta. Det är otroligt viktiga frågor.

Den ena delen är att slutbetänkandet från Utredningen för hållbart arbetsliv över tid togs emot i januari. Det bereds just nu i Regeringskansliet och kommer att remitteras. Jag ska komma tillbaka till det lite kort strax. Jag tror att du ändå är inne på några viktiga delar.

Den andra delen som du lyfter upp är arbetsmedicinens otroligt viktiga roll och hur vi kan stödja utvecklingen inom företagshälsovården på olika sätt.

När det gäller företagshälsovårdsfrågan och också kompetensförsörjningsfrågan kopplat till företagshälsovården är det frågor som ligger särskilt på den nya Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Mynak, som inrättades för en kortare tid sedan.

Jag vill också tillägga att även vår nationella samordnare för sjukskrivningsprocessen, vars första delbetänkande vi mottog i dag, också lyfter fram detta som en central del i det fortsatta arbete som han nu kommer att göra.

Vi har en enormt hög medelålder bland våra företagshälsovårdsläkare, som Barbro Westerholm känner till. Jag tror att den ligger på över 70 år. Det är en utdöende profession i ett samhälle där arbetsmarknaden förändras i väldigt snabb takt. Människor lever och arbetar till exempel allt längre med kroniska sjukdomar. Vi behöver få ordning och reda på det.

Det ska också tilläggas att vi har påbörjat ett arbete mellan flera departement som också är kopplat till pensionsöverenskommelsen där vi tittar på hur vi åstadkommer ett mer hållbart arbetsliv. Även där kommer företagshälsovården och arbetsmedicinerna vara en central del.

Anf. 40 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Det är väldigt bra att det finns en fortsättning här och att det finns saker och ting på gång. Den äldsta arbetsmedicinaren som har varit aktiv väldigt länge är 94 år. Det går inte att bygga framtiden riktigt på alla dem som officiellt har lämnat arbetslivet.

Det här med huvudman är väldigt viktigt. Det måste ordnas ST-utbildningar för de kommande. Här känner inte regionerna något ansvar för det. Det måste regeringen på något sätt göra något åt.

Att jag tog upp frågan om utredningar är för att det i betänkanden avstyrks motioner med motiveringen: Frågan bereds i Regeringskansliet, punkt. Då vet vi inte någonting om vad som pågår. Det var därför som det är så bra att ansvarig minister är här och kan berätta lite mer om vad som händer.

Jag inser att med utredningar som inte har gått ut på remiss ännu har det inte hänt så mycket. Men bara det att vi får veta att det inte har gått ut på remiss är också information. Då vet vi vilket tålamod vi ska ha när vi väntar på svaren. Det är bra.

Jag fick inte svar på min fråga om företagare och trygghet.

Anf. 41 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Det skulle jag precis återkomma till. Den utredning som Jennie Nilsson ledde tidigare, men som jag tror nu leds av generaldirektören för Tillväxtverket, tillsatte vi under förra mandatperioden.

Mycket av det uppdrag som den har kommer från den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Den ska titta på hur vi kan stärka företagares skydd kopplat till socialförsäkringssystemet. Den utredningen ligger formellt sett på Näringsdepartementet. Den ska tas emot efter sommaren.

Jag är enig med Barbro Westerholm om att det är en viktig del för att skapa trygghet oavsett vad det är för typ av företag man bedriver eller anställningsform man har. I dag är det alltjämt så – vilket vi tittar en del på med anledning av den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete – att människor förutsätts nästan fortfarande vara heltids- och tillsvidareanställda för att kunna nyttja alla förmåner.

Vi måste se till att vi har ett socialförsäkringssystem som är modernt och går i takt med tiden. Tack för bra, relevanta och viktiga frågor. (Applåder)

Anf. 42 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Maria, Erik, Margareta och Laila. Alltför ofta glöms människan bort när vi talar om siffror och system i den här kammaren. Det är människor som drabbas av sjukdom och andra svåra situationer som drabbas återigen när de trygghetssystem vi talar om inte fungerar.

Jag kom i kontakt med många sjukskrivna i ett tidigare arbete som sjukpenninghandläggare. När man jobbar med människor som hamnat i svåra situationer följer det perspektivet med en hela livet. Alla som jobbar med människor inom vården, på myndigheter, i kommuner och med fackliga uppdrag vet precis vad jag menar.

När livet tar en ny vändning krävs ett fungerande trygghetssystem. Som socialdemokrat står jag för att den som är sjuk inte också ska bli fattig. Det handlar om att omfördela resurser, och det handlar om jämlikhet. En fungerande sjukförsäkring är grundläggande för vårt välfärdssamhälle. När sjukförsäkringen tvärtom inte fungerar kan man räkna med att ojämlikheten ökar.

Fru talman! Jag vill uppmärksamma några av de motioner jag skrivit med förslag på förändringar i sjukförsäkringen. En av de motioner som kommer att avslås i dag handlar om att det saknas en total överblick över våra trygghetssystem.

När en person som är sjukskriven bedöms av Försäkringskassan ha arbetsförmåga och nekas sjukpenning, men inte kan återgå till sitt arbete, hänvisas den till Arbetsförmedlingen. Om Arbetsförmedlingen bedömer att samma person inte har arbetsförmåga på grund av sjukdom faller individen plötsligt mellan stolarna.

Det behöver införas ett helhetsansvar för individen, och det är dags att myndigheterna inför samma definition av arbetsförmåga. Vi behöver även skapa större trygghet genom att möjliggöra omställning för den som inte klarar sitt eget jobb men som skulle kunna klara av ett annat jobb efter en tids omställning.

Fru talman! Ett annat stort problem är kommunikationen mellan sjukvården och Försäkringskassan. Läkare får komplettera alldeles för många läkarintyg. Det tar väldigt mycket tid för både Försäkringskassan och sjukvården. Det skapar frustration, och i slutändan drabbar det individen som är sjukskriven. Därför behöver problemet lösas.

Läkare uppfattar ofta sjukskrivning som en krånglig uppgift. Det kanske inte är så konstigt med tanke på att läkare bara får en halvdagsutbildning i sjukförsäkringen. Det behövs en längre utbildning för alla blivande läkare. Jag tror också att det behövs uppföljande seminarier för mer erfarna läkare.

Sjukskrivningsprocessen skulle även kunna styras om så att alla läkare fortsatt kan sjukskriva från första sjukdagen men att läkare som är mer insatta i försäkringsmedicin tar över när sjukskrivningen riskerar att bli längre.

Även Försäkringskassan behöver se över sitt arbetssätt och samarbeta bättre med sjukvården. Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutstöd behöver anpassas för att undvika generaliseringar av diagnoser, eftersom människor reagerar olika och har olika förutsättningar för tillfrisknande.

Fru talman! Jag vill avsluta med att lyfta fram en motion med samma budskap som i samtliga motioner jag skrivit, att den som blir sjuk inte ska bli fattig. Det nuvarande regelverket är ur vissa avseenden inte anpassat efter hur samhället ser ut.

Det kan exempelvis ta längre tid att få vård än vad rehabiliteringskedjan tillåter. Det är svårt att få ett helt nytt arbete med andra arbetsuppgifter utan att först ha en tid av omställning. Det är oklart vad normalt förekommande arbeten innebär, och siffermål gör inte människor friskare. Vi behöver förändra i samtliga delar.

Fru talman! Regeringen har tillsatt en utredning som ska se över sjukförsäkringen och lägga fram skarpa förslag. Det tycker jag är bra. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 5.)

§ 3 Ekonomisk familjepolitik

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2018/19:SFU21
Ekonomisk familjepolitik
föredrogs.

Anf. 43 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag ställer mig bakom samtliga reservationer som Moderaterna har anfört, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 7 av Moderaterna och Centerpartiet.

Jag ska till att börja med tala om föräldraförsäkringen. Dess viktigaste funktion är att barnet ska få en tryggt första tid i livet tillsammans med sina föräldrar. Det finns även andra samhällsperspektiv, såsom att födelsetalen ska upprätthållas, att kvinnor ska ha en fast förankring på arbetsmarknaden och att jämställdheten mellan kvinnor och män ska öka.

Politikens roll är inte att besluta över huvudet på folk vad som är bäst för varje individ. Alla familjer är olika, och alla barn är unika. Det finns dock stora problem kopplade till det ojämna uttaget i föräldrapenningen. Vi vet att skillnaderna i uttag får långtgående konsekvenser för kvinnors karriärmöjligheter, löneutveckling och framtida pensionsinkomst.

Just de här skillnaderna spelar också stor roll i de skillnader mellan män och kvinnor vi ser i ohälsa och i sjukfrånvaro. Mycket tyder på att kvinnors högre sjukfrånvaro i många fall har inslag av såväl medicinska som sociala och ekonomiska aspekter. Ett mer jämställt föräldraskap är därför viktigt som utgångspunkt inte bara av rättviseskäl utan också för att det finns ett samhällsekonomiskt intresse.

Även om det ojämna uttaget är ett problem ur jämställdhetssynpunkt är det samtidigt ytterst tveksamt om detta kan lösas med ytterligare kvotering. Det går nämligen stick i stäv med barnets bästa. Siffror visar tydligt att många barn går miste om tid hemma med föräldrarna när den ena föräldern inte har möjlighet att stanna hemma och därför inte tar ut några dagar alls. Bättre då är att satsa på reformer som underlättar för båda föräldrarna att vara närvarande.

Sverige har den högsta sysselsättningsgraden i EU bland kvinnor. Svenska kvinnor arbetar i hög grad under småbarnsåren. Ett arbete ökar kvinnors ekonomiska självständighet och deras möjligheter att forma samhället och sina egna liv. Arbete är en stabil hörnsten i ett jämställt samhälle.

Kvinnor förvärvsarbetar trots detta i mindre utsträckning än män. Det gäller inte minst utrikes födda kvinnor, som har en sysselsättningsgrad som är 23 procentenheter lägre än inrikes födda kvinnor. Många kommer inte ens in på arbetsmarknaden för att få sitt första jobb. Denna fattigdomsfälla kan inte accepteras. I Sverige ska klassresor göras möjliga.

För den som inte har kommit in på arbetsmarknaden är det avgörande att det är lätt att lämna barnen på förskola och att drivkrafterna för att söka arbete är tydliga. Långa tider av frånvaro på arbetsmarknaden leder till att trösklarna in till jobb blir allt högre, och risken för utanförskap ökar markant.

För att stärka arbetslinjen och jämställdheten för dem som aldrig har fått sitt första jobb bör därför en växling göras mellan begränsad föräldrapenning för

dem utan arbetsinkomst och utökad rätt till förskola för barn med långvarigt arbetslösa föräldrar.

Beräkningar visar att om gapet i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda kvinnor skulle slutas skulle det innebära en bnp-ökning med svindlande 93 miljarder kronor. Det kan vi jämföra med den utökade familjeveckan, som dels skulle kosta 7 miljarder kronor fullt utnyttjad, dels skulle minska bnp med 53 miljarder kronor. Det är rätt svindlande, det också.

Sverige har en generös föräldraförsäkring. Men kvinnor tar ut 74 procent av den totala tiden. Kvinnor är lediga i totalt femton månader, men uttaget av föräldrapenning motsvarar nio och en halv månad. Om man gör matematiken där väntar, som alla förstår, en minskad pension för kvinnor.

Med regeringens förslag om familjevecka bli föräldraleddigheten ännu längre. Jag undrar därför, fru talman, om statsrådet Annika Strandhäll ser att det finns en ökad risk i att familjeveckan blir ytterligare en kvinnopensionsfälla.

Det finns ett tydligt begränsat uttag av föräldrapenning bland dem som driver företag. En egenföretagare som är ledig för vård av barn kan vara tvungen att utföra visst arbete i företaget. Detta är inte möjligt med nuvarande regler. Det finns därför ett behov av att anpassa föräldraförsäkringen efter företagarnas villkor så att de, åtminstone i begränsad omfattning, kan bedriva viss verksamhet i företaget utan att förlora sin föräldrapenning. Det skulle bidra till ett mer jämställt uttag och till fler närvarande pappor.

Ibland går inte saker och ting som man har tänkt sig. För många är en separation med barn involverade en mycket känslomässig och krävande process. Här har vi ett tydligt behov av en reform som innebär att fler frånvarande föräldrar tar ett tydligare ekonomiskt ansvar fullt ut för sina barn. Dagens system med underhållsbidrag och underhållsstöd, där föräldrarna kan välja utifrån egen ekonomisk situation, är konflikt drivande. Vårt förslag är en utredd modell där fler föräldrar betalar underhåll som motsvarar den egna levnadsstandarden.

Ett beslut om en separation är tufft nog när barn är inblandade. Föräldrar ska inte behöva bråka för att vi har skapat krångliga regelverk.

(Applåder)

Anf. 44 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande *Ekonomisk familjepolitik*. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 6 gällande kvoterad föräldraförsäkring, men vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer.

Det är dags att svensk familjepolitik åter fokuserar på det som den är avsedd för: att underlätta och stödja familjer. Vi ska inte försvåra och sätta käppar i hjulen, som en del partier i denna kammare har en tendens att göra.

Sverigedemokraterna har tidigt haft barnets bästa i fokus och utgår alltid från det. Vi har i betänkandet en rad goda förslag som just förbättrar och öppnar upp för flexibilitet så att varje unik familj ges bästa förmåga att få ihop sin vardag.

Vad jag vill lyfta fram lite extra är något som dessutom är väldigt kvinnovänligt – och något som vår feministiska regering säger nej till. Det handlar om att ge alla gravida kvinnor rätt till tio dagars graviditetspeng som fritt kan tas ut en månad före beräknad förlossning.

Vi vet, inte minst jag själv, att den sista tiden i graviditeten är både tung och arbetsam, särskilt i kombination med en heltidstjänst. Samtidigt har man allt som oftast en inre stress och en önskan att förbereda dels sig själv, dels sitt hem så att familjen får en harmonisk start tillsammans med sin bebis. Det är såklart individuellt hur graviditeten tar sig uttryck. Men vår ambition är att stärka möjligheten till förberedelse, då vi vet att lugn och harmoni ger goda förutsättningar för både mamman och det väntade barnet.

Dessa tio dagar menar vi ska ges oavsett om man har besvär eller ej. Parallellt med detta vill vi även göra det lättare för gravida att få den graviditetspenning beviljad som finns i dag men som är ganska svår att få, vilket leder till att kvinnor arbetar långt in i sin graviditet eller tar ut föräldraledighetsdagar för att få lite andrum. Det tycker vi är synd, det är egentligen meningen att dessa dagar ska tas ut efter det att barnet är fött.

Sverigedemokraterna vill, som ni alla vet, helt avknotera föräldraförsäkringen. Kvoteringen är någonting som Socialdemokraterna krampaktigt håller fast vid och nu även driver på EU-nivå. Det är inget annat än arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vilket i sig är ett viktigt område, men de hör egentligen inte riktigt hemma i familjepolitiken. Vi menar att kvoterade dagar inte utgår från familjens bästa utan försvårar och begränsar familjers vardagsliv. Vi politiker måste sluta lägga oss i hur familjer planerar sitt familjepussel. Vi måste i stället börja sända signaler till mammor, och pappor också för den delen, att det är helt okej att vara hemma med sina barn. Det är inte fult att vara föräldraledig.

Jag får ofta höra hur trötta och utarbetade mammor är. Jag pratade med en förskolefröken häromdagen som sa följande: ”Jag ser så många stressade och utslitna småbarnsföräldrar som rasar en efter en. Vi har små bebisar här som inte ens hunnit lära sig att gå, som lämnas här på avdelningen hela veckor från morgon till kväll och som är här i alldeles för stora barngrupper.”

Detta kan omöjligt vara rätt väg att gå. Föräldrar, främst mammor, ska göra karriär, ha egetid och sina fritidsaktiviteter och ha det perfekta hemmet – man ska vara komplett, helt enkelt. Det är någonting som är helt omöjligt och som lätt leder till att man går in i den omtalade väggen – på tal om den ökade psykiska ohälsan.

Vi från politiskt håll måste i stället börja uppmuntra alla till att njuta av småbarnsåren, vilket de flesta innerst inne längtar efter att få göra och vill mest av allt. Här vill vi skapa ekonomiska förutsättningar, till exempel genom att barnomsorgsavgiften ska kunna beviljas till föräldrar med barn mellan ett och tre år för att de ska kunna vara hemma längre och ansvara för omsorgen i hemmet.

Sverige har i grunden en generös familjepolitik, men regeringens retorik om att det är kvinnofientligt och en kvinnofälla att vara hemma med sina barn stressar snarare upp våra mammor till att så fort som möjligt återgå till arbete för att, som det förväntas av oss, passa in i den mall som uppmålas.

Socialdemokrater, hur kan ni anse det vara en kvinnofälla att vara hemma med sina barn under småbarnsåren? Det förstår inte jag.

Fru talman! Givetvis vill jag och Sverigedemokraterna understryka och poängtera att vi ser det som både viktigt och självklart att båda föräldrarna gemensamt tar ansvar för sina barn, inte bara under småbarnsåren utan tills de når vuxen ålder – om inte livet ut, såklart.

Uttag av föräldraförsäkring innebär såklart en lägre inkomst, och de ekonomiska förutsättningarna spelar ofta en stor roll när föräldrar fördelar sina dagar sinsemellan. För att det ska spela lite mindre roll rent ekonomiskt menar vi att det finns andra vägar att gå än att kvotera.

Fru talman! Exempelvis vill vi öka ersättningen från 80 procent av lönen till 85 procent. Vi vill höja inkomsttaket från tio till tolv prisbasbelopp, vilket gör att de med högre inkomst inte förlorar lika mycket på att vara hemma. Ofta är det nog så att man anpassar sin vardag utifrån den inkomst man har. Det kan innebära att det blir en stor ekonomisk utmaning beroende på vem av föräldrarna som tar ut ledighet, speciellt om inkomsterna skiljer sig markant åt. Det kan i sin tur leda till att den familjen helt enkelt inte kan ta ut alla föräldradagar, vilket är inte är något annat än en förlust för familjen.

I dag har papporna ingen laglig rätt till ledighet för mödravårdsbesök utan får hoppas på att arbetsgivaren är förstående. Det är säkerligen inte ett problem allt som oftast, men det beslutet menar vi ska ligga på föräldern och inte på arbetsgivaren. För oss är det självklart att båda föräldrarna är med då graviditeten bekräftas och likaså på de första ultraljuden. Därför föreslår vi en sådan lagändring. Det är väl jämställdhet om något.

Fru talman och kära kollegor i utskottet! Vi ser i betänkandet att även andra partier har liknande ambitioner. Låt oss tillsammans få en familjepolitik med barnets bästa i fokus där varje unik familj kan forma sitt livspussel utan politiker i vardagsrumssoffan. Vi ska skapa möjligheter och flexibilitet, inte tvärtom.

(Applåder)

(forts. § 6)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.25 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

§ 4 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 maj

CU12 Planering och byggande

Punkt 4 (Riktlinjer i planarbetet)

1. utskottet
2. res. 7 (M)

Votering:

190 för utskottet

61 för res. 7

59 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 26 C, 26 V, 20 KD, 16 L, 14 MP

För res. 7: 61 M

Avstod: 59 SD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 5 C, 2 V, 2 KD, 3 L, 2 MP, 1 -

Helena Vilhelmsson (C) och Helena Gellerman (L) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Medborgarinflytande och vissa andra intressen vid fysisk planering)

1. utskottet
2. res. 11 (L)

Votering:

209 för utskottet

17 för res. 11

85 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 26 C, 20 KD, 14 MP

För res. 11: 17 L

Avstod: 59 SD, 26 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 5 C, 2 V, 2 KD, 2 L, 2 MP, 1 -

Helena Vilhelmsson (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 8 (Regionplanering)

1. utskottet
2. res. 18 (V)

Votering:

286 för utskottet

26 för res. 18

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 27 C, 20 KD, 17 L, 14 MP

För res. 18: 26 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L, 2 MP, 1 -

Punkt 14 (Frågor om buller)

1. utskottet

2. res. 31 (C)

Votering:

207 för utskottet

27 för res. 31

78 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 SD, 26 V, 20 KD, 14 MP

För res. 31: 27 C

Avstod: 61 M, 17 L

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L, 2 MP, 1 -

Punkt 15 (Regler för bygglov och anmälningsärenden)

1. utskottet

2. res. 34 (SD)

Votering:

129 för utskottet

59 för res. 34

124 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 26 V, 1 KD, 14 MP

För res. 34: 59 SD

Avstod: 61 M, 27 C, 19 KD, 17 L

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L, 2 MP, 1 -

Ebba Busch Thor (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 16 (Bygglovsbefriade åtgärder)

1. utskottet

2. res. 39 (KD)

Votering:

231 för utskottet

20 för res. 39

61 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 SD, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP

För res. 39: 20 KD

Avstod: 61 M

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L, 2 MP, 1 -

Punkt 22 (Överklaganderegler)

1. utskottet
2. res. 46 (M, C, KD, L)
Votering:
187 för utskottet
124 för res. 46
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 59 SD, 26 V, 14 MP
För res. 46: 60 M, 27 C, 20 KD, 17 L
Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD,
2 L, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU13 Fastighetsrätt

Punkt 2 (Arrende)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)
Votering:
191 för utskottet
59 för res. 2
61 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 26 C, 26 V, 20 KD, 17 L, 14 MP
För res. 2: 59 SD
Avstod: 61 M
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 5 C, 2 V, 2 KD, 2
L, 2 MP, 1 -

Punkt 3 (Tomträtt)

1. utskottet
2. res. 3 (KD)
Votering:
292 för utskottet
20 för res. 3
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 27 C, 26 V, 17 L,
14 MP
För res. 3: 20 KD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 4 (Andelstal i vägsamfälligheter)

1. utskottet
2. res. 4 (S, V, L, MP)
Votering:
168 för utskottet
144 för res. 4
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 61 M, 59 SD, 27 C, 20 KD
För res. 4: 87 S, 26 V, 17 L, 14 MP

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2
L, 2 MP, 1 -

Punkt 5 (Rätt att anordna cykelvägar)

1. utskottet
2. res. 5 (L)
Votering:
295 för utskottet
17 för res. 5
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 27 C, 26 V, 20
KD, 14 MP
För res. 5: 17 L
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2
L, 2 MP, 1 -

Punkt 7 (Expropriationsersättning m.m.)

1. utskottet
2. res. 6 (C)
Votering:
285 för utskottet
27 för res. 6
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 26 V, 20 KD,
17 L, 14 MP
För res. 6: 27 C
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2
L, 2 MP, 1 -

Punkt 9 (Förköpslag)

1. utskottet
2. res. 7 (V)
Votering:
286 för utskottet
26 för res. 7
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 27 C, 20 KD,
17 L, 14 MP
För res. 7: 26 V
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2
L, 2 MP, 1 -

Punkt 13 (Översyn av Lantmäteriet)

1. utskottet
2. res. 12 (M, C, KD)
Votering:
204 för utskottet
108 för res. 12
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 59 SD, 26 V, 17 L, 14 MP
För res. 12: 61 M, 27 C, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU10 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor

Punkt 1 (ANDT-strategin)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

171 för utskottet

141 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 25 V, 17 L, 14 MP

För res. 1: 61 M, 59 SD, 1 V, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 3 (Förebyggande arbete inom narkotikapolitiken m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

206 för utskottet

59 för res. 3

47 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 26 V, 17 L, 14 MP

För res. 3: 59 SD

Avstod: 27 C, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 4 (Detaljhandelsmonopolet m.m.)

1. utskottet
2. res. 6 (C)

Votering:

285 för utskottet

27 för res. 6

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 26 V, 20 KD,
17 L, 14 MP

För res. 6: 27 C

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 9 (Sprututbyte, naloxon och injektionsrum)

1. utskottet
2. res. 8 (M, KD)

Votering:

231 för utskottet

81 för res. 8

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 SD, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP

För res. 8: 61 M, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU11 Folkhälsofrågor

Punkt 1 (Informationsplikten för hivpositiva m.fl.)

1. utskottet

2. res. 1 (L)

Votering:

295 för utskottet

17 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 27 C, 26 V, 20 KD,
14 MP

För res. 1: 17 L

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 11 (Suicidprevention)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

3. res. 7 (SD)

Förberedande votering:

61 för res. 6

59 för res. 7

192 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

172 för utskottet

61 för res. 6

79 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP

För res. 6: 61 M

Avstod: 59 SD, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 19 (Folkhälsofrämjande projekt)

1. utskottet

2. res. 13 (M, SD, KD)

Votering:

172 för utskottet

140 för res. 13

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP

För res. 13: 61 M, 59 SD, 20 KD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU12 Livsmedelspolitik

Punkt 2 (Offentlig upphandling av livsmedel enligt svenska miljö- och djurskyddskrav)

1. utskottet
2. res. 4 (SD, KD)
3. res. 5 (M)
Förberedande votering:

79 för res. 4
61 för res. 5
172 avstod
37 frånvarande
Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:
172 för utskottet
79 för res. 4

61 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP
För res. 4: 59 SD, 20 KD
Avstod: 61 M
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 20 (Förenklad försäljning av vildsvinskött)

1. utskottet
2. res. 25 (M, SD, KD)
Votering:
172 för utskottet
139 för res. 25
1 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP
För res. 25: 60 M, 59 SD, 20 KD
Avstod: 1 M
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 22 (Tillgång till dricksvatten)

1. utskottet
2. res. 28 (C)
Votering:
284 för utskottet
27 för res. 28
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 26 V, 20 KD,
17 L, 13 MP
För res. 28: 27 C

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
3 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU13 Vattenvård

Punkt 3 (Vattendirektivet)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)
Votering:
253 för utskottet
59 för res. 3
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 27 C, 26 V, 20 KD, 17 L,
14 MP
För res. 3: 59 SD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 8 (Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor)

1. utskottet
2. res. 6 (M, KD)
3. res. 7 (L)
Förberedande votering:
83 för res. 6
17 för res. 7
211 avstod
38 frånvarande
Kammaren biträdde res. 6.
Joakim Sandell (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Huvudvotering:
213 för utskottet
81 för res. 6
18 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 58 SD, 27 C, 26 V, 14 MP
För res. 6: 61 M, 20 KD
Avstod: 1 SD, 17 L
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 12 (Ersättning för fungerande enskilt avlopp)

1. utskottet
2. res. 10 (M, KD)
Votering:
174 för utskottet
138 för res. 10
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 2 SD, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP
För res. 10: 61 M, 57 SD, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 13 (Funktionskrav för enskilda avlopp)

1. utskottet
2. res. 11 (C)
Votering:
265 för utskottet
27 för res. 11
20 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 59 SD, 26 V, 17 L, 14 MP
För res. 11: 27 C
Avstod: 20 KD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 5 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU20 Socialförsäkringsfrågor

Punkt 1 (Socialförsäkringen)

1. utskottet
2. res. 2 (C)
3. res. 3 (V)
Förberedande votering:
27 för res. 2
26 för res. 3
259 avstod
37 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Huvudvotering:
180 för utskottet
27 för res. 2
105 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 17 L, 14 MP
För res. 2: 27 C
Avstod: 59 SD, 26 V, 20 KD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 3 (En bortre tidsgräns)

1. utskottet
2. res. 6 (M, KD)
Votering:
231 för utskottet
81 för res. 6
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 59 SD, 27 C, 26 V, 17 L, 14 MP

För res. 6: 61 M, 20 KD
Frånvarande: 12 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Punkt 7 (Rehabiliteringskedjan)

1. utskottet
2. res. 14 (SD)
3. res. 16 (KD)
Förberedande votering:
60 för res. 14
20 för res. 16
232 avstod
37 frånvarande
Kammaren biträdde res. 14.
Mats Green (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Huvudvotering:
205 för utskottet
59 för res. 14
47 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 87 S, 61 M, 26 V, 17 L, 14 MP
För res. 14: 59 SD
Avstod: 27 C, 20 KD
Frånvarande: 13 S, 9 M, 3 SD, 4 C, 2 V, 2 KD, 2 L,
2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.03 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 6 (forts. från § 3) Ekonomisk familjepolitik (forts. SfU21)

Anf. 45 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Den ekonomiska familjepolitiken syftar till att barnen ska få en trygg uppväxt. Oavsett vilken familjekonstellation man ingår i, om man har två föräldrar eller fler, har man rätt till en trygg tillvaro och mycket tid med sina föräldrar. Alla familjer, oavsett hur de ser ut, måste få bra förutsättningar för ett bra familjeliv och ett bra yrkesliv. För oss centerpartister kan det sammanfattas i tre viktiga punkter, som vi har utvecklat i våra motioner.

För det första ska utgångspunkten i familjepolitiken vara barnens bästa.

För det andra ska familjerna ha möjligheter att kombinera familjeliv med yrkesliv.

För det tredje har samhället ett stort ansvar för att fånga upp de barn som inte har det bra; de barn som far illa.

Det här betyder för mig och Centerpartiet att familjerna själva måste ha förutsättningar att bestämma hur de ska fördela föräldradagarna och se till att föräldraförsäkringen fungerar.

Med den föräldraförsäkring vi har i dag är det möjligt för föräldrarna att välja. Det är viktigt att alla dagar fortsättningsvis inte blir öronmärkta.

Det finns fördelar med att fördela dagarna lika mellan föräldrarna – fördelar som är viktiga för framtiden. Det är naturligtvis viktigt för ekonomin för föräldrarna, vilka de nu är. Det är också viktigt för att barnen ska få kontakt med sina föräldrar. Naturligtvis är det även viktigt för hälsan, för de som är mest sjukskrivna är faktiskt kvinnorna, och det i samband med barnafödandet. Att dela föräldraledigheten är viktigt för inkomsten, hälsan och kontakten med ens barn.

Dessutom måste föräldraförsäkringen bli mer flexibel så att man har möjlighet att överlåta dagar till andra närstående vuxna. Från Centerpartiet menar vi att man ska kunna överlåta föräldradagar till max två personer. Det har att göra med att föräldrar, även om de är två eller fler, ibland har svårt att ta ut sina föräldradagar. Då måste man kunna överlåta dem till någon annan för att kunna kombinera just familj, föräldraskap och yrkesliv.

Föräldraförsäkringen, herr talman, måste också förändras så att det går lättare att vara företagare. Det är i dag svårt för företagare att ta ut sin föräldraledighet. Det är viktigt att kunna göra det avsett vilken bolagsform eller företagsform det är.

Man måste också kunna studera och samtidigt vara föräldraledig. Det kan inte vara så att vi först ska studera tills vi blir 30 år, därefter göra yrkeskarriär och sedan föda barn. Nej, så fungerar det inte. Om vi vill ha ett jämlikt samhälle är det viktigt att vi också tänker på möjligheterna att studera och driva företag.

Det här är viktigt just utifrån vår tredje punkt, nämligen barnens bästa och att barnen inte ska fara illa. Deras rätt till sina föräldrar är A och O i sammanhanget.

Herr talman! Jag har nu valt att i det här betänkandet uppehålla mig enbart vid det som handlar om föräldradagarna. Det finns ju fler frågor som behandlas i betänkandet, men jag förbehåller mig rätten att begränsa mig till det som jag nu har sagt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 3 och givetvis också till Moderaternas och Centerpartiets gemensamma reservation 7.
(Applåder)

Anf. 45 PIA STEENSLAND (KD):

Herr talman! Familjen är samhällets viktigaste gemenskap och byggsten. Barnens bästa är för oss kristdemokrater utgångspunkten i alla familjepolitiska

frågor. Det är i familjen som vi lägger grunden för ett tryggt samhälle. Politiken ska ge familjerna utrymme och förutsättningar, men den ska inte lägga sig i och detaljstyra vilka livsval enskilda människor gör.

Tyvärr ser vi ofta att barnen får stå tillbaka när familjepolitik diskuteras. I stället för barnen brukar samhällsekonomiska kalkyler och brister i jämställdhet mellan föräldrar hamna i fokus.

Vi kristdemokrater välkomnar givetvis en ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Men föräldraförsäkringen finns till för barnens skull. Den är nyckeln för att barnen när de är små ska få så mycket omvårdnad och så mycket tid som möjligt tillsammans med båda föräldrarna, för en barndom går inte i repris.

Herr talman! Som sagt: Kärnan i den kristdemokratiska familjepolitiken är barnets bästa, och vi tror att det i första hand uppnås genom att föräldrarna stärks i sin roll. Tyvärr har familjepolitiken ofta varit utformad på ett sådant sätt att den uppmuntrat mammor att ta ett större ansvar än pappor. Det har handlat om såväl ekonomi som värderingar och rutiner.

Vi kristdemokrater vill se en familjepolitik som främjar en uppgraderad papparoll, där det inte är kvotering av olika slag som är universallösningen på ett jämställt föräldraskap, utan där hela systemet är uppbyggt på ett sätt som uppmuntrar båda föräldrarna att ta sitt ansvar under hela föräldraskapet. Det tror vi att de allra flesta föräldrar vill.

Varje familj är unik med alldeles egna önskemål, behov och förutsättningar. Att kvotera och sätta upp ett statligt mål om att alla familjer ska passa in i samma mall tror inte vi kristdemokrater på. Nej, vi vill ha en helt fri föräldraförsäkring utan kvotering. Vi vill dessutom att vårdnadshavare ska kunna överlåta föräldrapenningdagar till närstående som inte lever i samma hushåll, till exempel far- och morföräldrar eller vuxna syskon. Det skulle inte minst underlätta vardagen för ensamstående föräldrar.

Vi menar att kvotering motverkar det som är huvudsyftet med föräldraförsäkringen, nämligen att barnen ska få så mycket tid som möjligt med sina föräldrar. Det är ju faktiskt så att en del föräldrar inte har möjlighet att utnyttja de dagar som inte kan överlåtas till den andra föräldern, hur gärna de än skulle vilja. Det gäller exempelvis många egenföretagare, lantbrukare och studerande. Kvotering innebär därför en risk att en del föräldrapar tvingas lämna sina barn till barnomsorg tidigare än de egentligen hade önskat.

Nej, politiken måste veta sina gränser. Det är min och Kristdemokraternas bestämda uppfattning att vi riksdagsledamöter inte ska detaljstyra människors vardag. När det gäller uppdelningen av föräldradagarna litar vi helt och fullt på föräldrarnas egen förmåga att fatta kloka beslut hemma vid köksbordet.

Herr talman! Samtidigt som vi kristdemokrater värnar föräldraförsäkringen och rätten till mer tid med barnen menar vi att man som förälder ska ha rätt till en

fortsatt stark förankring på arbetsmarknaden. Vi anser därför att den ekonomiska familjepolitiken är ett av våra viktigaste verktyg för att göra det möjligt att förena familjeliv med arbetsliv.

Sverige har en kvinnlig sysselsättningsgrad på 80,4 procent. Den är högst inom EU. Detta är mycket tack vare vår utbyggda föräldraförsäkring, som har gjort det möjligt för kvinnor att jobba utan att behöva välja bort familjelivet. Det ska vi vara stolta över, men vi kan göra mer.

Vi kristdemokrater vill till exempel stärka tryggheten för kvinnor i slutet av graviditeten. I dag är de flesta kvinnor som känner att de behöver trappa ned eller helt avstå från arbete under slutet av graviditeten hänvisade till att börja ta ut sina föräldradagar i förtid. Det medför att de får färre föräldradagar tillsammans med barnet när det väl är fött. Ett fåtal kvinnor som arbetar i en miljö som anses farlig får graviditetspenning. Andra sjukskrivs. Men rättsosäkerheten har bedömts vara hög, och dagens system kan upplevas som oförutsägbart och orättvist.

Vi kristdemokrater vill därför att det införs en generell graviditetspenning under den sista månaden i graviditeten, som en möjlighet för varje kvinna som vill utnyttja den. Utformningen bör likna tillfällig föräldrapenning, och antalet ersatta dagar bör därmed uppgå till 20–23 stycken, beroende på månadens längd. Ett sådant system skulle bli enklare, mer jämlikt och rättssäkert. Men framför allt skapar det en ökad trygghet för kvinnan under slutet av graviditeten.

Herr talman! Dagens regler för föräldrapenning är relativt flexibla under barnets första levnadsår. Men vid barnets ettårsdag träder ett antal begränsande regler in, regler som styr uttaget av föräldrapenning och planerandet av eventuella syskon.

En sådan regel är att den sjukpenninggrundande inkomsten, SGI, påverkas om man går ner i arbetstid utan att samtidigt fylla ut med lika många föräldrapenningdagar. Det innebär att många föräldrar känner sig pressade att ta ut sina dagar så fort som möjligt, även om de hellre skulle ta ut färre dagar för att på så sätt kunna förlänga den tid de är hemma med barnet. Dessa regler missgynnar inte minst pappor eftersom de oftast av naturliga biologiska skäl är föräldralediga när barnet är lite äldre.

Det finns också en begränsande regel som innebär att man måste bli gravid inom ett år och nio månader från det första barnets födelse för att kunna behålla sin ursprungliga föräldrapenningsnivå. Det kallas ibland för snabbhetspremien. Vi kristdemokrater vill i stället att den sjukpenning- och föräldrapenninggrundande inkomsten ska behållas på samma nivå i tre år.

Denna ökade flexibilitet i föräldraförsäkringen ger föräldrarna större makt att styra över sin vardag. Det skulle göra att fler föräldrar, om de så vill, kan vara hemma med barnet längre. Det skulle också underlätta för de föräldrar som under barnets första år vill gå ned i arbetstid, kanske för att barnets dagar i barnomsorgen inte ska behöva bli så långa – och detta utan att

föräldrarnas långsiktiga ekonomiska skydd eller förankring på arbetsmarknaden riskeras.

Ett kristdemokratiskt initiativ som har bidragit till att fler pappor är hemma med barnen är de populära så kallade dubbeldagarna. Det är de dagar när mamman och pappan kan vara föräldralediga tillsammans. I dag får man ta ut max 30 dubbeldagar under barnets första år. För att öka föräldrarnas möjlighet att vara hemma tillsammans hela familjen vill vi kristdemokrater att samtliga föräldrapenningdagar ska kunna användas som dubbeldagar.

Vi menar att dessa förslag sammantaget förbättrar möjligheten att kombinera familjeliv och arbetsliv, men framför allt ökar de möjligheterna för varje familj att skapa en god och trygg vardag med sina barn. Barn som växer upp i trygga familjer får goda förutsättningar att klara livets utmaningar. Det ser vi kristdemokrater som en långsiktig investering för hela samhället.

Herr talman! Jag står bakom samtliga av kristdemokraternas reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till vår reservation 9 under punkt 4.
(Applåder)

Anf. 47 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Jag kommer att begränsa mig till att kommentera de tre reservationer vi har i betänkandet *Ekonomisk familjepolitik*. Jag yrkar bifall till nr 5 under punkt 1.

Föräldraförsäkringen har vuxit fram under de senaste 100 åren, dels för barnens skull, dels för jämställdhetens skull. Familjer kan se olika ut, och försäkringen har förändrats över tid utifrån vunna erfarenheter. Påbyggnaden och ändringarna har lett till att också denna socialförsäkring är komplicerad för den oinvigde. Därför vi har motionerat om att en översyn bör göras utifrån dels att barnperspektivet ska vara vägledande, dels att föräldrarna ska ges inkomstskydd under den första tiden.

Föräldraförsäkringen ska stimulera ett jämställt föräldraskap. Den ska också vara flexibel, för människor är ju olika och blir mer och mer olika varandra ju längre tiden går. Här har vi inspirerats av det norska systemet, där föräldrar kan välja att få ut 100 procent av lönen under 49 veckor eller 80 procent under 59 veckor. Det kan hända att det är en bra modell för att inkomstbortfallet ska vara rimligt. Vi menar att föräldrapenningdagarna ska kunna användas tills barnet har fyllt två år och de 90 lägstanivådagarna bör slopas.

Vidare menar vi att taket ska höjas till tio basbelopp och att pappdagarna ökas till 15 dagar. Föräldraförsäkringen måste också anpassas bättre till egenföretagare.

Den andra reservationen, som vi inte yrkar bifall till, finns under punkt 5 och har nr 14. Den handlar om underhållsstöd och bostadsbidrag. Vi anser att det också här behöver göras en översyn av den framtida utformningen, inte minst för de föräldrar som lever isär

och där barnen har ett särboende. Utgångspunkten måste vara att fler separerade föräldrar betalar underhåll motsvarande sin andel av de faktiska kostnaderna, vilket kan komma att innebära att en del föräldrar får betala ett högre underhåll än vad de gör i dag.

Vi har en tredje punkt, Övriga förmåner. Vad handlar den om? Jo, den 1 januari i år avskaffades handikappersättning och vårdbidrag samtidigt som två nya förmåner infördes, omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Eftersom det är nya stöd är det viktigt att regeringen noga följer konsekvenserna av denna förändring och kan reagera om syftet med förändringen inte uppnås. Människor ska inte komma i kläm när vi inför nya saker.

Jag har en fråga till Annika Strandhäll, som jag inte vet om den ryms i ministerns anförande. Vi har fått betänkandet *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn*, och vi kan se referens till detta betänkande i utskottets betänkande. Som jag sa i förra debatten avslår man motioner och hänvisar till den beredning som pågår. Går det att få veta lite mer om denna beredning?
(Applåder)

Anf. 48 KADIR KASIRGA (S):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till socialförsäkringsutskottets förslag.

Socialdemokratisk familjepolitik innebär bland annat att kvinnor inte ska behöva välja mellan att göra karriär och att föda barn. Genom en jämställd föräldraförsäkring och utbyggd barnomsorg kan kvinnor kombinera föräldraskap och karriär, vilket för de allra flesta är viktigt.

Det är vi politiker som gör detta möjligt. Det är ett stort ansvar, och det ansvaret tar Socialdemokraterna.

Den socialdemokratiska ekonomiska familjepolitiken ökar kvinnors frihet samtidigt som den stärker deras oberoende. Att kunna satsa på en karriär samtidigt som man bildar familj ökar möjligheten till självförverkligande. En egen inkomst ökar egenmakten både under och efter arbetslivet.

Herr talman! Den socialdemokratiska och svenska familjepolitiken är också bra ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, vilket vi precis hörde. Vi har den högsta sysselsättningen i Sveriges historia och en av de högsta inom EU. En stor förklaring till detta är att kvinnor som föds och växer upp här deltar i arbetslivet. Kvinnor här utbildar sig och skaffar sig ett jobb. Detta ökar vårt samhälles välstånd och ökar skatteintäkterna till vår välfärd. Vi tror att för de allra flesta unga kvinnor är det en främmande tanke att man ska behöva välja mellan jobb och familj. Och i Sverige på 2000-talet ska ingen behöva göra det valet.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill fortsätta att utveckla och modernisera föräldraförsäkringen. Av den anledningen tillsattes en utredning den 4 februari 2016 med uppdraget att titta närmare på fem områden, och jag ska nämna tre: hur föräldraförsäkringen kan bli mer jämställd, hur reglerna kan förenklas för den

enskilde individen och hur föräldraförsäkringen bättre kan anpassas till olika familjekonstellationer. Vi pratade precis om kärnfamiljer, till exempel, och den debatten har vi också haft här i kammaren.

Herr talman! Låt mig påminna om den höst som vi lämnat bakom oss. Det var en höst som ritade om den politiska kartan i Sverige, en höst där M och KD tillsammans med SD röstade genom en budget innan en regering var på plats. De drev igenom en budget som prioriterade skattesänkningar på 20 miljarder kronor framför välfärdsbyggande.

Nu har vi en regering på plats efter en lång, turbulent höst efter valet 2018. Nu har vi en socialdemokratiskt ledd regering som bygger på 73-punktsprogrammet, som är en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centern, Liberalerna och Miljöpartiet. I överenskommelsen finns två punkter som berör vårt utskott: punkterna 7 och 8. Det som rör mitt ansvarsområde är punkt 8, som handlar om den extra familjeveckan. Det är glädjande att vi under denna mandatperiod kan genomföra en extra familjevecka, som är en fortsättning av utvecklandet av en modern föräldraförsäkring. Det är en reform som kommer att välkomnas av både barnen och föräldrarna.

Herr talman! Vi socialdemokrater anser att alla barn, oavsett om de bor i Hässelby gård, Bergsjön eller Djurholm har rätt till en grundläggande standard, och här är barnbidraget viktigt. Barnbidraget som vi känner det i dag gör ingen skillnad på barn. Det är betydelselöst om barnets förälder är direktör eller undersköterska. Det är just detta som är charmen med barnbidraget: Alla som skaffar barn har rätt till barnbidrag – det är vår bestämda uppfattning. Det är också vår bestämda uppfattning att detta bidrag är för alla barnfamiljer och att det inte ska vara behovsprövat eller inkomstprövat. Vi vill inte särskilja föräldrar och peka ut dem som får komma med mössan i hand och dem som får slippa det. Vi vill inte ha ett sådant samhälle. Vi vill inte ha fler utpekanden eller ökad stigmatisering.

Herr talman! Politik handlar om vilja och prioriteringar. Det går att göra livet enklare för människor, och det går att skapa förutsättningar för människor och för ett jämlikt och jämställt samhälle genom att använda de politiska instrument som finns till hands. Det är därför vi politiker finns i denna församling.

Under den förra mandatperioden genomförde den socialdemokratiskt ledda regeringen genom att använda dessa instrument flera viktiga reformer i led för att stärka barnfamiljernas ekonomi samt öka jämställdheten. Låt oss bli påmind. Vi avskaffade vårdnadsbidraget. Vi höjde grundnivån i föräldrapenningen. Vi höjde barnbidraget med 200 kronor efter tolv år. Vi höjde underhållsstödet med 300 kronor. Vi reformerade underhållsbidraget. Vi höjde inkomstgränsen inom bostadsbidraget. Vi reserverade ytterligare en månad för respektive förälder i föräldraförsäkringen, i jämställdhetsandan. Detta var

viktiga steg på vägen mot ett mer jämställt samhälle, och denna väg framåt arbetar vi för.

Herr talman! Nu kan vi läsa i de motioner som kommer från Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna att man vill begränsa och avkvotera familjeförsäkringen eller återinföra vårdnadsbidraget. Det skrivs om att återföra makten till familjerna att själva bestämma. Vi har absolut ingen invändning mot det, men man glömmer ett viktigt grundfundament i denna debatt. Ett av de stora problemen är inte vem som är hemma med barnet, utan det är i grunden oftast en ekonomisk fråga som blir problematisk. Därför är det vår absoluta uppfattning att vi måste arbeta parallellt för att kvinnor ska få jämställda löner på arbetsmarknaden.

Än i dag tjänar män mer än kvinnor, och i de så kallade kvinnodominerade yrkena är lönerna oftast lågt satta. Kvinnors löneutveckling är inte heller som männens, och detta resulterar i en ojämslidd pension efter avslutat yrkesliv. Då blir det väldigt kontraproduktivt när de högerkonservativa vill återinföra vårdnadsbidrag som i förlängningen hämmar kvinnornas löneutveckling, med risk att de blir fattiga pensionärer. Detta är nämligen effekten av och risken med vårdnadsbidraget. I enklare termer är det en kvinnofälla, som vi har avskaffat.

Detta är inte hållbart eller värdigt ett land som Sverige. Eftersom det är först nu vi på allvar driver en jämställd familjepolitik har exempelvis fler pappor börjat vabba. Även om talet är långt ifrån jämställt är det en bit på vägen. Det är tack vare en målmedveten familjepolitik som tar sitt avstamp i ett jämställdhetsperspektiv som det har börjat luckras upp, och där ser vi nu ett ökat och mer gemensamt ansvarstagande inom familjen. Detta tycker vi är bra.

I stället för att avkvotera familjeförsäkringen och gå tillbaka till det system som vi vet att kvinnorna förlorade på och som Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna nu framhåller, eller vill backa tillbaka till, vill vi socialdemokrater i stället fortsätta vägen framåt. Detta är att ta ansvar för Sverige men också för barnen, som har rätt till båda föräldrarna, om det nu finns två föräldrar med i bilden, men det är också att ta ansvar för kvinnornas rätt till jämställdhet. (Applåder)

Anf. 49 ANN-SOFIE ALM (M) replik:

Herr talman! Tack, Kadir Kasirga, för ditt anförande! Jag tror säkert att applåderna från ditt lag var välmenade, men jag har lite bekymmer med att applådera ett anförande som klumpar ihop partier och hjälper till att sprida den felaktiga bild som din partiledare försökte pranta in hos svenska folket på första maj.

Jag tänker fråga dig: Vet du vad familjeveckan kostar? Jag tänker också fråga dig: Vet du vad den kommer att kosta när ni har förhandlat fram att den bara är tre dagar i stället för en vecka, som ni lovade era väljare? Jag skulle även vilja fråga dig: Vet du vad den kommer att kosta AB Sverige, alltså hur mycket

hela vår bnp kommer att minska när veckan är fullt utbyggd?

Finansministern stod här i talarstolen och sa: Vem vill inte ha en extra familjevecka på sommaren? Jag undrar om det inte finns lite bättre saker att satsa dessa miljarder på.

Jag skulle också vilja fråga Kadir Kasirga: När kvoteringen sedan är införd, vad ska ni då göra för att stärka kvinnors egenmakt? Vad ska ni då göra för att stärka jämställdheten i Sverige? Och vad ska jag svara mina döttrar när de frågar mig varför det fortfarande är så att män tjänar mer än kvinnor för samma arbete? (Applåder)

Anf. 50 KADIR KASIRGA (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Ann-Sofie Alm för frågan. Jag tänker inte värdera hur mycket våra barn kostar. De är värda alla miljarder som vi behöver investera i dem. Det handlar om barnens rätt och tid tillsammans med sina föräldrar.

I denna kammare har jag nu hört Moderaterna tala om ett feministiskt perspektiv. Det är glädjande att ni talar om det. Men det blir inte så trovärdigt när Moderaterna i höstas, innan en regering var på plats, tillsammans med Kristdemokraterna röstade igenom en budget som innebar att man lade ned Jämställdhetsmyndigheten. Det låter tyvärr inte så trovärdigt i mina öron.

När det gäller jämställdhetsarbetet och den feministiska kampen är det vi politiker som sitter i denna församling som driver detta arbete. Jag kan i alla fall tala för mitt parti. Vi socialdemokrater kommer att driva jämställdhetspolitiken och kämpa för den.

Samtidigt är det viktigt att arbetsmarknadens parter också tittar närmare på denna fråga och ser till att det blir jämställda löner på vår arbetsmarknad.

Anf. 51 ANN-SOFIE ALM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för försöket till svar, Kadir Kasirga. Våra barn är värda alla miljarder, säger han. Jag kan berätta att bnp kommer att sjunka med 53 miljarder. Jag kan berätta att föräldraveckan kommer att kosta 7 miljarder.

Barnen har rätt till sina föräldrar. Men ledamoten talar om detta som att det är Socialdemokraternas portalparagraf. Det stämmer helt enkelt inte när man läser vad ni egentligen vill.

Jag undrar fortfarande hur Socialdemokraterna tänker stärka kvinnan som individ. Det talas fortfarande om att Socialdemokraterna vill stärka systemen. Men systemen skapar ingen jämställdhet. En myndighet är inte heller svaret på jämställdheten. Jag måste upplysa ledamoten om att svaret på jämställdheten är att se varje människa som en individ, att ge alla människor lika rättigheter, lika skyldigheter och lika möjligheter. Först då kan vi uppnå äkta jämställdhet. (Applåder)

Anf. 52 KADIR KASIRGA (S) replik:

Herr talman! Jag sa i mitt anförande också att det är viktigt att vi politiker vågar använda de politiska instrument som finns till hands.

Vi socialdemokrater har genom historien visat att vi har vågat använda de politiska instrumenten för att öka jämlikheten och för att öka jämställdheten. Det är precis det som vi gör och som vi vill fortsätta göra, alltså att använda de instrument som finns till hands.

Det är lite naivt att tro att man i ett patriarkalt samhälle och med de normer som finns i samhället utan politikens inverkan och utan politikens inflytande ska kunna uppnå jämställdhet. Här skiljer sig Socialdemokraternas politik från Moderaternas. Vi vågar använda de politiska instrumenten för att uppnå våra ambitioner.
(Applåder)

Anf. 53 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Det är uppenbart att vi här i kammaren har väldigt olika syn på familjepolitiken, Kadir Kasirga. När han nämner att en avkvoteering av föräldraförsäkringen skulle innebära en begränsning skulle jag vilja ha en förklaring till vad han menar med det. Vi vill exempelvis öppna upp för att uttaget av föräldraförsäkringen ska utökas till att även omfatta mor- och farföräldrar. Det säger ni nej till. Vi vill också höja ersättningen i föräldraförsäkringen för att uttaget ska ligga så nära som möjligt den lön som man har. Det säger ni också nej till.

Kadir Kasirga nämner här att man ska använda olika politiska instrument. Det är Socialdemokraterna väldigt duktiga på. Ni nämner vårdnadsbidraget. Men det kanske möjligtvis är barnomsorgspengen ni tänker på där. Kadir Kasirga menar att det är en kvinnofälla och att det än mer gör att kvinnan stannar hemma. Vad är det som säger att kvinnan ska vara hemma med en barnomsorgspong? Det kan likaväl vara pappan som är det.

Anf. 54 KADIR KASIRGA (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Linda Lindberg från Sverigedemokraterna för frågan. När det gäller att avkvotera har vi genom historien sett att innan man började kvotera var det många fler kvinnor som var hemma, och männen jobbade. Vi socialdemokrater vill inte ha ett sådant samhälle. Det är vi mycket tydliga med. Vi tycker också att vårdnadsbidraget var en kvinnofälla.

I ett patriarkalt samhälle, där heteronormer och mansnormer är dominerande, kan ingen övertyga mig i alla fall om att det är i hemmet som kvinnor och män kan försöka bli jämställda. Det är genom arbete och ekonomiskt oberoende som man kan bli jämställd.

Det är också viktigt att tänka på att vårdnadsbidraget var hämmande för kvinnor när det gällde att höja sina löner. De riskerade också att få sämre pension.

Anf. 55 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Kadir Kasirga för svaret. Oavsett en avkvoterad eller icke avkvoterad föräldraförsäkring måste det ändå vara upp till varje familj att själv bestämma vem som ska vara hemma och i vilken utsträckning. Det är väl inte politiker som ska sitta och peta i det och besluta om vem som ska vara hemma. Jag kan inte se att detta politiska instrument är så positivt för vare sig barnen eller föräldrarna i fråga.

Herr talman! Jag kunde här notera att Kadir Kasirga nämnde att ni vill ha ett samhälle där alla jobbar så att man kan få in optimal skatt. Det är det som det hela handlar om. Det handlar inte om familjepolitik, det handlar inte om barnens bästa och det handlar inte främst om att familjen ska bli så bra och trygg som möjligt under barnens uppväxt. Vi värnar så klart om att familjer ska ha en god ekonomisk situation men också om att de ges tid då de har småbarn. Det är en otroligt viktig del i varje människas start i livet att man har en trygg uppväxt. Det handlar inte om att dra in optimala skatteintäkter.
(Applåder)

Anf. 56 KADIR KASIRGA (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i min inledning var vårdnadsbidraget såklart en kvinnofälla. Det var också en faktor till att kvinnor inte skulle kunna höja sina löner och hänga med i löneutvecklingen. I slutändan skulle de då också få sämre pension, och det skulle bli ännu fler fattiga pensionärer.

När det gäller föräldraförsäkringen och föräldradagarna är det i dag inte så att politiken förordar att en av parterna stannar hemma alla dagar. Det är fortfarande parterna – som lever tillsammans eller icke gör det – som tillsammans planerar och bestämmer hur många av de här dagarna de tar med sina barn och när. Vad är det som är ont i detta? Det har jag väldigt svårt att förstå mig på.

För oss socialdemokrater är det såklart jätteviktigt att upprätthålla det välfärdssamhälle som vi har. Skatteintäkterna är absolut viktiga. Men det är också viktigt att människor efter ett yrkesliv kan ha en dräglig pension att leva på. De flesta fattiga pensionärer som vi har i vårt land är kvinnor. Det är genom arbete och genom att hänga med i löneutvecklingen som kvinnor och män kan bli jämlika och jämställda.
(Applåder)

Anf. 57 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Något av det viktigaste i den ekonomiska familjepolitiken är att kunna skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Vi behöver se till att utjämna de ekonomiska skillnaderna, så att barnen får en god uppväxt oavsett vilka föräldrar de har. Det menar jag är ett samhällsansvar.

Den grupp som har fått det allt sämre under de senaste åren är ensamstående föräldrar. Åtta av tio av

de ensamstående föräldrarna är kvinnor. De har en ekonomisk standard som är sämre än både sammanboende och ensamstående mäns. Ensamstående kvinnor med barn har alltså i Sverige i dag lägst ekonomisk standard, även med stöd i form av barnbidrag och bostadsbidrag, och har till exempel bara drygt hälften av en sammanboende pappas inkomst. Många har dessutom otrygga anställningar och låga inkomster. I likhet med många andra har ensamstående kvinnor deltidsarbete, vilket ger mycket låga inkomster.

Brister i arbetsmarknadspolitiken är i och för sig inte hela förklaringen till den relativa försämringen av ekonomin för ensamstående kvinnor med barn. En lika viktig orsak är att fördelningspolitiken har fått allt mindre betydelse för att utjämna de ekonomiska skillnaderna i samhället. För några år sedan kunde Försäkringskassan visa att den ekonomiska familjepolitikens bidrag till omfördelning nästan halverats efter två mandatperioder av borgerliga Reinfeldt-regeringar. Minskningen av den disponibla inkomst som kommer från försäkringar och både generella och behovsprövade bidrag minskade under de här åtta åren allra mest för ensamstående föräldrar. En stor andel av de ensamma mammorna lever därför under mycket knappa förhållanden.

Det var också det som var anledningen till att Vänsterpartiet förra mandatperioden ägnade sig åt att höja underhållsstödet i flera omgångar och höja bostadsbidraget. Kadir Kasirga tog åt sig äran för det, men det var Vänsterpartiet som fick in det i budgetarna. Detta har trots allt lett till relativa förbättringar för ensamstående föräldrar. Det är väldigt viktigt för oss att stöden och ersättningarna följer den ekonomiska utvecklingen i övrigt, så att klyftorna inte växer. För Vänsterpartiet är målsättningen att öka jämlikheten i samhället och minska de ekonomiska klyftorna. Det hör till de viktigaste uppdrag som vi behöver genomföra här i riksdagen. För detta behövs en förstärkt fördelningspolitik som är riktad mot de grupper som har de största behoven.

När det vidare gäller uttaget av dagar i föräldraförsäkringen går utvecklingen mot ett mer jämställt föräldraskap fortfarande mycket långsamt. Kvinnor tar fortfarande ut tre fjärdedelar av dagarna. Under småbarnsåren är det extra ojämnt. Kvinnor tar ut 90 procent under det första året och 82 procent upp till barnets tvåårsdag.

Den här statistiken räknar arbetsgivarna med i arbetslivet, egentligen oavsett hur det ser ut för en enskild kvinnas eller en enskild persons livsplaner. Kvinnor i en viss ålder får på grund av det möta mycket motgångar i arbetslivet när det gäller till exempel rekrytering, lönesättning, fortbildning och så vidare. Det förstärker hela tiden något slags bild av att det ytterst alltid är kvinnor som ansvarar för barnuppfostran och att pappan alltid är något slags medhjälpare.

En av de viktigaste orsakerna till att kvinnor till exempel får så dramatiskt mycket sämre pensioner,

vilket vi också har pratat om i kammaren, är just att kvinnor tar ut större delen av föräldraledigheten och därmed fortsätter att ta huvudansvaret för hem och barn när de börjar arbeta igen. Det skapar i sin tur stress och dubbelarbete som många hanterar antingen genom sjukskrivning eller genom att gå ned på deltid.

På motsvarande sätt räknar många arbetsgivare med att män som blir föräldrar ska jobba i helt oförändrad takt eller till och med mer och inte vara frånvarande för att ta hand om sina barn. Det gör att manligt dominerade arbetsplatser kan fortsätta att ha ganska omoderna arbetsvillkor som inte underlättar föräldraskap.

Sammantaget får det här alltså tråkiga konsekvenser såväl hemma för den enskilde föräldern och för barnens välmående som i arbetslivet.

Att kvinnor generellt tar ett större ansvar för såväl barn som hem leder alltså till sämre löne- och inkomstutveckling. Det har många nämnt i dag. På lång sikt blir könsskillnaderna i lön mycket stora efter första barnets födelse. 15 år efter att ett par skaffat sitt första barn har deras skillnad i inkomst ökat med 35 procent. Tre fjärdedelar av den här skillnaden beräknas bero på att de har olika stort ansvar för familjen.

Varje månad som pappan är hemma ökar den framtida lönen för mamman med 7 procent. 6 procent, säger ministern – okej. Kontakten mellan pappor och barn exempelvis efter separation blir dessutom bättre om föräldrapenningdagarna delats mer lika mellan föräldrarna.

Vi menar att det behöver tas ett samhällsansvar för att göra något åt det här, som i slutändan faktiskt landar i väldigt låga pensioner och ett stressigt arbetsliv för väldigt många kvinnor i vårt land. Tjejer måste kompenseras för allt det jobb som vi gör. Det är grunden i ett samhälle som håller ihop och som är mer jämlikt.

Anf. 58 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Vi debatterar motioner och yrkanden från den allmänna motionstiden kring frågor om den ekonomiska familjepolitiken. Det handlar om föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, det vill säga vård av barn, barnbidrag och annat.

Flera av de här ekonomiska stöden tillkom i en tid då mannen var norm på arbetsmarknaden. Kvinnan var hemma. Det var ekonomiskt belastande att skaffa barn. Det var kris i befolkningsfrågan, och det fanns ett behov av en växande välfärd. Sverige gick många gånger före, och de åtgärder vi vidtog har fungerat väldigt väl för Sverige. Kvinnans intåg på arbetsmarknaden under 1960-talet är ett resultat bland annat av de åtgärderna. Det fanns också ett stort behov av arbetskraft.

Hela den ekonomiska familjepolitiken vilar på idén om den svenska välfärdsstaten, som har gynnat Sverige under många decennier. Vi ska vara tacksamma mot tidigare generationers politiker och samhällsplanerare. Vi ska vara stolta över vår välfärd och vår moderna politiska historia. Men vi måste också

vårda arvet och ta familjepolitiken in i framtiden. Dagens familjepolitik måste möta dagens familjekonstellationer.

Herr talman! Jag ska försöka hålla mig något kortare i den här debatten än i den förra. Jag kommer huvudsakligen att hålla mig till föräldraförsäkringen och den utredning om en modern föräldraförsäkring som kom 2017 och som fortfarande ligger på bordet. Jag välkomnar frågan från Liberalernas ledamot Barbro Westerholm till statsrådet om den här utredningen.

Den innehåller en rad väldigt bra förslag för att just möta dagens familjer, de behov som finns och de konstellationer som finns i dag. Vi behöver implementera de förslagen. Det handlar om en mer jämställd familjepolitik där männen tar ett större ansvar och som ger incitament för kvinnor som grupp att ta ytterligare kliv på arbetsmarknaden.

Det är naturligtvis en helt orimlig situation att kvinnor tjänar mindre än män. Omsorgen om barn är en viktig nyckel för att komma till rätta med det. Vi behöver få ett tidigare uttag av föräldraledigheten så att fler dagar tas ut när barnen är små men som ändå är flexibelt att använda för barn i lite äldre åldrar.

Utredningen föreslår en tredelad försäkring. Det är bra. Vardera föräldern får var sin tredjedel, och den sista tredjedelen går att fördela fritt upp till tre års ålder då de flesta dagar ska vara använda. Därefter fortsätter tredelningen fast med upp till tio dagar om året, där fyra av de tio dagarna ska gå att fördela mellan föräldrarna.

Miljöpartiet stöder utredningen i stora drag. Men vi har också några ytterligare inspel, framför allt vad gäller den sista tredjedelen. Föräldraförsäkringen ska självklart utgå från barnens behov. Ett barn ska ha rätt till sina föräldrar, till alla sina föräldrar, även om de är fler än två.

Den sista tredjedelen bör därför helt fritt kunna fördelas fritt mellan föräldrarna eller till andra vuxna som står barnet nära. Det bör inte begränsas till endast 60 dagar. I många familjer tar fler än två vuxna föräldraansvaret. Därför bör också föräldrabalken förändras så att fler än två vuxna som tar föräldraansvar kan erkännas också juridiskt som förälder.

Jag är också glad över den förändring som regeringen fick igenom i höstas, och som börjar gälla i sommar, som möjliggör för en förälders sambo att vara föräldraledig. Det är en fråga som Miljöpartiet har drivit länge.

Familjer ser ut på många olika sätt. Vi behöver ett försäkringssystem som möter det. Vi behöver flexibilitet i systemet. Vi behöver en könsneutral föräldrabalk. Så får vi en familjepolitik i tiden.

Herr talman! Låt mig också säga något om barnbidraget. Det har tagits upp här tidigare. Det allmänna barnbidraget, som infördes 1948, har varit väldigt positivt. Det finns några motioner i betänkandet om inskränkningar i det generella barnbidraget som ges lika till alla. Det handlar om

behovsprövning, om minskat bidrag om ett barn har många syskon. I en motion menar man att barn som har det jobbigt i skolan och därför uteblir ska straffas dubbelt genom indraget barnbidrag. Alla sådana begränsningar är dåliga. Barnbidraget är starkt just genom det generella.

Det generella, eller allmänna, barnbidraget är och har sedan starten varit en tydlig markering att samhället har ett ansvar för barn. Det ger föräldrarna möjlighet att använda pengarna som de uppfattar bäst. Det finns ingen risk för stigma eller negativa utestängningseffekter. Bidraget är kostnadseffektivt eftersom det har väldigt låga administrativa kostnader just genom att ingen behovsprövning behöver göras. Det ska vi inte ändra på.

Herr talman! Jag avslutar här. Jag gör det med att yrka avslag på samtliga motioner och bifall till utskottets förslag i betänkande 21 i socialförsäkringsutskottet.
(Applåder)

Anf. 59 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÅLL (S):

Herr talman! Den svenska familjepolitiken är ett internationellt under. Otaliga är de besök som Sverige får från olika delar världen för att förstå hur vi lyckas med att vara på pallplats i Europa när det gäller barnafödande och samtidigt ligga i topp vad gäller kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Faktum är att vi i dag har den högsta sysselsättningen som någonsin uppmätts i ett EU-land. Det visar sig nämligen snabbt, förstår ni, att när män och kvinnor inte behöver välja mellan att satsa på ett arbetsliv och en karriär och att satsa på sin familj, då väljer man båda delar. Det är bra både för den enskilda individen och för samhället.

Sveriges ställning är inte en slump. Den är ett resultat av ett målmedvetet arbete, en målmedveten politik och tuffa prioriteringar. Det handlar om ett borttagande av sambeskattningen i början på 70-talet. Det handlar om ett införande av vad som fortfarande är en världsunik föräldraförsäkring 1974. Det handlar om att vi också under samma decennium kraftfullt byggde ut den generella barnomsorgen i Sverige.

Det gjorde att kvinnors arbetskraftsdeltagande i Sverige mellan 1970 och 1980 steg från ungefär 50 procent till runt 90 procent. Politik gör skillnad. Det är en politik för jämställdhet och kvinnors möjlighet att skapa sig en egen ekonomisk plattform att kunna göra sina egna val.

Bostadsbidraget är en annan del. Det ledde till att höja boendestandarden för tusentals och åter tusentals och är i dag en grundplåt i det som utgör Sveriges arbete för ekonomisk jämlikhet och omfördelning.

Men det är också system av sin tid med sina utmaningar, och de behöver moderniseras, anpassas och rustas upp. Vi i regeringen har en mandatperiod bakom oss av renoveringar när det kommer till den ekonomiska familjepolitiken, och vi är inte på långa vägar klara.

Under den förra mandatperioden höjde vi inkomstgränserna i bostadsbidraget för första gången sedan 1997. Vad de uteblivna höjningarna har fått för konsekvenser tror jag att vi alla kan förstå, att allt färre har fått ta del av stödet för att kunna ha goda boendevillkor. Nu har vi beslutat om att successivt höja inkomstgränserna i bostadsbidraget fram till 2021. Vad innebär det? Jo, det innebär att 18 000 fler barnfamiljer kommer att få ekonomiskt stöd för en bra bostad när utbyggnaden är klar.

Vi höjde också underhållsstödet för alla barn men mest för de äldsta, som fick en höjning med 800 kronor i månaden. Det är hundralappar som gör skillnad. Vi höjde barnbidraget med 200 kronor per barn och månad. Också här var det senaste höjningarna när det satt en socialdemokratisk regering i Rosenbad. Jag tror vi alla ser den röda tråden. Det handlar om vilken regering som prioriterar barns trygghet och uppväxtvillkor och vilka som inte gör det.

För när det kommer till den ekonomiska familjepolitiken krävs aktiva politiska beslut för att inte ersättningarna ska halka efter och urholkas av inflation och löneökningar. Vi har tagit de aktiva besluten. Vi har också nu en pågående utredning om hela bostadsbidraget och underhållsstödet för att göra stöden mer ekonomiskt smarta och omfördelade. Det ska vara klart hösten 2020 så att fler barn kan få en mer jämlik start på sitt liv.

Det är politikens uppgift att se till att alla barn får de bästa förutsättningarna att leva sitt liv i trygghet och lycka. Det goda samhället kan nämligen mätas utifrån hur våra barn har det. Det gör vi genom att fler får en tryggare ekonomisk uppväxt, men också genom ett brett rättighetsarbete och minskade ekonomiska klyftor. För trygga och jämlika barn leka allra bäst.

Jag inledde med att prata om den svenska familjepolitiken som ett internationellt under, och det stämmer. Sverige som land toppar de flesta mätningar när det kommer till jämställdhet och just möjligheten att kombinera familjeliv och arbetsliv. Men det går att vara bäst och ändå se att man har stora utmaningar framför sig.

För vårt samhälle är inte jämställt, och vi har lång resa kvar och många nödvändiga reformer att genomföra på vägen dit.

Vi vet att kvinnor fortfarande i mycket större utsträckning än män arbetar deltid i Sverige. Vi vet att kvinnor är mycket mer hemma med barnen, både betalt och obetalt, än vad männen är. Vi vet att kvinnor är betydligt mer sjukskrivna än vad männen är. Två av tre sjukskrivna är kvinnor. Detta hänger naturligtvis ihop med att kvinnor i mycket större utsträckning dubbelarbetar. Risken för ohälsa ökar i takt med barnen.

Faktum är att den tydliga skillnaden i sjukskrivning mellan kvinnor och män börjar märkas när barnen kommer. Det finns dessutom studier som visar att när män slutar arbetet och kommer hem går deras puls ned. Men när kvinnors arbetsdag närmar sig sitt slut går deras puls upp, för då går de på pass två – i hemmet.

Kvinnor har också lägre pensioner än vad män har, i genomsnitt med 6 000 kronor i månaden. Allt detta är konsekvenser av att vi fortfarande har ett ojämnt samhälle och att vi har utmaningar som vi gemensamt behöver möta. Det kräver i många fall insatser på helt andra områden än just den ekonomiska familjepolitiken. Det handlar om möjligheten och rätten att arbeta heltid och om insatser för en bättre arbetsmiljö.

Men också här måste den ekonomiska familjepolitiken följa med och se till att inte vara en del av problemet utan en del av lösningen, precis som det var tänkt på 70-talet. Vår stöd är barn av sin tid, och när vår föräldraförsäkring kom på plats var det modiga politiker som då flyttade gränserna framåt och satte ett exempel för omvärlden. Vi måste tillsammans våga vara precis lika modiga i denna tid.

Vintern 2017 lämnade Föräldraförsäkringsutredningen sitt slutbetänkande med förslag om en helt ny modell för försäkringen. Sedan dess har det varit ute på remiss, och delar har tagits vidare i ett snabbspår som en proposition som det redan har röstats om här i kammaren. Men de stora förslagen återstår. Det är alldeles klart och tydligt att med den konstruktion vi i dag har kommer det att ta lång tid innan vi når ett jämställt familjeliv.

Jag skulle därför vilja se breda politiska dialoger om föräldraförsäkringens framtid för att vi också ska nå ett mer jämställt uttag. Det ska vara en försäkring som är anpassad för dagens moderna arbetsmarknad och familjeliv och som sätter barnens bästa i centrum. Regeringen har bjudit in och påbörjat dialog, och vi hoppas att vi tillsammans kan komma vidare. För vi behöver alla göra vår del för att åstadkomma ett mer jämställt Sverige.

(Applåder)

Anf. 60 ANN-SOFIE ALM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för de sanningar som hon levererar – inblandat i lite annat.

Jag har en bekymmersam fråga. Försäkringskassan är en av våra största och viktigaste myndigheter. Ledning och styrning spelar en avgörande roll för enskilda människor. Det är enskilda människor som ofta befinner sig i en utsatt situation. Socialdepartementet varnade Försäkringskassan för allvarliga konsekvenser efter att allmänna handlingar angående möten mellan statsrådets statssekreterare och den dåvarande generaldirektören Begler lämnades ut till TV4.

Herr talman! Jag är nyfiken på om statsrådet kan svara på vilka allvarliga konsekvenser det skulle få om Försäkringskassan framgent lämnade ut allmänna handlingar i enlighet med offentlighetsprincipen.

Anf. 61 TALMANNEN:

Jag vill påminna om att ämnet för debatten är ekonomisk familjepolitik. Statsrådet får gärna kommentera frågan, men jag påminner ändå om ämnet för debatten.

Anf. 62 Statsrådet ANNIKA

STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Tack, Ann-Sofie Alm – jag svarar jättegärna på frågor om de ställs i rätt forum!

Jag ska ändå ge dig ett kort svar på denna fråga, precis som jag gjorde när jag fick frågan initialt. Det är fullständigt självklart för mig som ansvarig minister och statsråd och för Socialdepartementet att vi följer gällande lagstiftning, inte minst avseende offentlighetsprincipen. Jag har varit tydlig med detta. Det går att läsa sig till i medierna, och jag svarade samma dag som frågan dök upp.

Vi brukar inte normalt sett på Socialdepartementet, och inte heller jag som ansvarigt statsråd, hota våra myndigheter med allvarliga konsekvenser för att de lämnar ut handlingar i enlighet med gällande lagstiftning. Det gjorde vi inte heller i det här fallet. Jag tycker att det är lite tråkigt att frågan lyfts på det här sättet och i det här forumet.

Anf. 63 ANN-SOFIE ALM (M) replik:

Herr talman! Tack, Annika Strandhäll, för svaret! Jag skulle egentligen gärna vilja höra vad statsrådet menar med allvarliga konsekvenser och vad det betyder.

Men jag tänker i stället fråga om ministern skulle vilja svara på den fråga som jag ställde i mitt anförande. Ministern har varit tydlig från talarstolen här om skillnaden i pension mellan kvinnor och män. Kvinnor får 6 000 kronor mindre i pension än vad män får.

Jag tog upp familjeveckan i mitt anförande. Kvinnor tar ut 74 procent av den totala tiden, och kvinnor är lediga i stort sett i femton månader men tar bara ut betald tid genom föräldrapenningen för nio och en halv månad. Det är en ganska enkel matematik att det i slutändan handlar om att det blir minskad pension.

Jag undrar om statsrådet ser att det finns en ökad risk i att man nu förlänger föräldraförsäkringen med familjeveckan och att det blir en ytterligare kvinnopensionsfälla.

Anf. 64 Statsrådet ANNIKA

STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Tack, Ann-Sofie Alm, för frågan! Låt mig vara tydlig med att regeringen inte har något annat mål med sin politik än att vi ska föra en politik som för det första är bra för barn. För det andra handlar det om vikten av att barn genom denna politik får tillgång till båda sina föräldrar, även när de är små.

Jag vet inte om jag ska tolka Ann-Sofie Alms inlägg som att också ni känner den vikt som vi känner av att vi får till stånd reformer med hjälp av den här kammaren som innebär att vi kanske kan få ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Vi vet att det enda som historiskt sett har fungerat så här långt är en ökad kvotering. Det går till exempel att jämföra med Danmark, som inte har denna ordning. Precis som Sverige gjorde innan vi införde den första reserverade månaden i föräldraförsäkringen ligger

man i Danmark på ett uttag på ungefär 8 procent bland papporna. Det gjorde vi också i Sverige då, 1995. Nu ligger vi på 26 procent. Vi vet att just de vikta månaderna i föräldraförsäkringen är det enda som har fungerat. Danmark har inte detta, och de ligger kvar på ungefär 8 procent. Vi kan ta del av de erfarenheter vi har.

Låt mig vara tydlig när det gäller familjeveckan: Den är självklart avsedd att delas lika mellan föräldrarna så att båda föräldrarna kan vara närvarande också när barnen blir lite äldre och, till exempel, stötta dem under tonåren.

Detta är en utveckling av den svenska familjepolitiken. Det är en modern familjepolitik med ungefär samma mod, skulle jag vilja säga, som när vi införde den oerhört generösa föräldraförsäkringen på 70-talet. Den stack ut då, och det gör kanske också familjeveckan i dag. Men i framtiden kanske även den visar sig vara en god investering.

(Applåder)

Anf. 65 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack, Annika Strandhäll, för att du är här och kan svara på frågor! För oss sverigedemokrater är familjepolitikens främsta syfte att underlätta för och stödja landets familjer, allra främst med barnen i fokus. Vi har en rad förslag som ökar familjers möjligheter och främjar goda förutsättningar. Bland annat föreslår vi blivande mammor tio dagars graviditetspeng som kan nyttjas den sista månaden, just för att ge de bästa förberedelserna för både mamman och barnet. Likaså vill vi se en laglig rätt för bägge föräldrarna att få ledigt från arbetet för att delta i mödravårdsbesök. I stället för kvoterade föräldradagar, något som vi avser att få bort, vill vi höja taket i föräldraförsäkringen från 80 till 85 procent av lönen, främst för att de ekonomiska förutsättningarna ska bli lite bättre men också för att fördelningen i mindre utsträckning ska avgöras av ekonomiska faktorer. Vi har en rad förslag för ökad flexibilitet och val som stärker ekonomin, och givetvis har vi ytterligare förslag på gång.

Ni påstår i er retorik att vår inställning till den kvoterade föräldraförsäkringen skulle vara kvinnofientlig, när det egentligen är er politik i frågan som försvårar vardagen för våra kvinnor och stressar ut dem i arbetslivet. Vad är det Socialdemokraterna och minister Strandhäll anser vara så alarmerande med våra förslag?

Anf. 66 Statsrådet ANNIKA

STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Låt mig ta ett enda exempel, Linda Lindberg. Sverige är ett av få länder i Europa som har avskaffat sambeskattningen. Vi gjorde det redan 1971, just för att vi såg att det faktum att vi hade sambeskattning gjorde att incitamenten för kvinnor att komma ut från hemmen och skaffa sig en utbildning och en egen ekonomisk grund att stå på hämmades ganska allvarligt.

I dag kan man titta på länder som Tyskland, som har kvar den här ordningen. Där och i många andra europeiska länder har man i dag, skulle jag vilja säga, världens bäst utbildade hemmafruar. Kvinnor utbildar sig och satsar på en framtid på arbetsmarknaden. När de sedan får barn går de hem och blir hemmafruar, med allt vad det innebär för väldigt många kvinnor. Till exempel kanske man inte har den ekonomiska valmöjligheten den dag relationen inte fungerar och man vill lämna sin man. Det kan dessutom leda till att barnen när de är små inte har tillgång till båda sina föräldrar, med allt vad det innebär. I stället lutar man sig mot ett gammalt hemmafruideal från 50-talet som jag tror att väldigt få svenska kvinnor i dag kan tänka sig.

Jag menar att det för de flesta svenska kvinnor i dag är fullständigt självklart att du ska ha en möjlighet att kombinera ett familjeliv med att ha en karriär. Därmed menar jag att Sverigedemokraternas politik, både i relation till sambeskattning och i relation till att man vill förändra föräldraförsäkringen, i någon mån är kvinnofientlig. Den kommer att få konsekvensen att fler kvinnor tvingas tillbaka till hemmen och får minskade valmöjligheter.
(Applåder)

Anf. 67 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack, minister Strandhäll, för det väntade svaret!

Jag vill poängtera att vi givetvis är väldigt medvetna om att vi har en fantastiskt generös familjepolitik i Sverige. Och vi pratar inte om sambeskattning, vi pratar om en förstärkt föräldraförsäkring där vi höjer ersättningen från 80 till 85 procent och där vi även höjer prisbasbeloppet från 10 till 12 procent för att den ekonomiska skillnaden inte ska vara så stor vid eventuellt uttag av föräldraförsäkring.

Vi ser också att lönetappet är ett problem och att det i förlängningen har en stor påverkan på pensionen längre fram. Vi menar dock att det måste finnas andra incitament att ta fram i stället för att kvotera och vara inne och peta i familjers vardag.

Som vi vet driver ni frågan om kvoterad föräldraförsäkring såväl här i Sverige som på EU-nivå. Från vår sida kan vi inte se hur det stärker och ökar valmöjligheterna för varje unik familj. Snarare begränsar det dem. Precis som nämndes tidigare i debatten är det till och med föräldrar som missar ta ut dagar, helt enkelt på grund av att man inte har den möjligheten.

Ni säger också att ni är en röst för ett starkt samhälle där du som förälder både kan jobba heltid och ha barn utan att slå knut på dig själv eller gå ned i arbetstid. Tidigare i dag sa Annika Strandhäll också att ni inte avser att tvinga kvinnor ut i arbetslivet. Men det är ju precis det ni gör!

Vad menar Socialdemokraterna och minister Strandhäll? En veckas extra ledighet löser ju inga vardagsproblem.

Anf. 68 Statsrådet ANNIKA

STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Låt oss först en gång för alla avliva den här ekonomidiskussionen. Det finns studier gjorda på det här. Vi har haft föräldraförsäkringen i 44 år och kan ganska tydligt se att det inte är ekonomin som avgör hur man väljer vem som ska vara hemma. Dessutom täcks i dag ungefär 90 procent av den svenska arbetsmarknaden av kollektivavtalade föräldrapenningtillägg. Det innebär att de flesta i dag – i staten, i kommunen och faktiskt också på de flesta privata arbetsplatser – har en kollektivavtalad föräldrapenning som täcker upp uppemot 90 procent av den lön man normalt sett har. Det är alltså inte ekonomin som är avgörande här, och det vet vi.

I den andra delen tror jag att det är otroligt viktigt att vi ser till att fler familjer får en möjlighet att ha en balans hemma när barnen är små. Kvinnors puls ska inte behöva gå upp när de kommer hem medan mäns går ned. Vi ska se till att det är ganska självklart i Sverige att barnen har tillgång till båda sina föräldrar när de är små, eftersom det gynnar barnet, och att båda delar det ansvaret.

Vi pratar kvoterad föräldraförsäkring här. Jag brukar säga att föräldraförsäkringen har varit kvoterad sedan den infördes. Vardera föräldern har sina dagar; sedan har det funnits en överlåtelsemöjlighet. Den överlåtelsemöjligheten har gjort – tyvärr – att det är män som överlåter sina dagar på kvinnor. Det är därför vi har infört de här reserverade dagarna som inte kan överlåtas. Hela debatten är alltså något bakvänd.

Vi måste se till att man får bättre förutsättningar i hemmet. Familjeveckan är en sådan åtgärd, för att se till att man får lite bättre balans. Det ska vara jämställt.
(Applåder)

Anf. 69 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Först vill jag tacka för bild av läget som statsrådet gav med jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn.

Jag menar, efter att ha hört inlägg här och där och på alla möjliga ställen, att det finns en historielöshet när det gäller varför våra försäkringar ser ut som de gör. Det finns också frågor som behandlas i socialutskottet som inte har med pengar att göra men som ändå är kopplade till jämställdhet och till att barn föds önskade.

Jag tror att man ska ha med sig en sådan backspegelsredovisning. Jag har varit med ett tag. Jag var med när vi godkände p-piller som p-piller 1964, när man som kvinna kunde bestämma själv. Man var inte beroende av att mannen använde kondom och behövde inte hålla på och slabba med sitt pessar. P-pillren var fantastiska. Sedan var det fantastiskt när sambeskattningen försvann 1971. Jag var sambeskattad, och jag hade ingenting kvar av min lön. Det fanns ingen barnomsorg heller, utan den fick man betala fullt. Sedan kom abortlagen 1974 och trädde i kraft 1975, och så fick vi jämställdhetslagen 1980.

Det finns en fantastisk svensk historia här som jag hoppas att statsrådet har med sig när ni ska skriva propositionen, så att vi får den här bakgrundsbilden.
(Applåder)

Anf. 70 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Barbro Westerholm! Det är ett privilegium att få lyssna till dig som har varit med på hela den här resan.

Vi kan tillsammans titta bakåt och utvärdera vad detta har betytt för Sveriges kvinnor, för Sveriges familjer, för de barn som växer upp i Sverige och för kvinnors ekonomiska självständighet. I dag kan vi se – efter detta långa arbete av de många kvinnor som stått i fronten, bland andra Barbro Westerholm, för att se till att få dessa reformer på plats – vad det betyder för Sverige och bilden av Sverige i omvärlden. I dag tittar man på oss och undrar: Hur har det gått till? Hur kan ni stå där och vara i framkant och dessutom samtidigt klara av att ha ett relativt högt barnafödande? Vi har trygga, starka kvinnor som tar plats, bland annat i Sveriges riksdag som är en av världens mest jämställda.

Vad man väl ska fundera på är: Hur ser den moderna föräldraförsäkringen ut för framtiden? Vi ser fram emot att skriva fram den här propositionen, och vi får väl se vilket stöd den får. Jag tror att i denna tid vi lever i handlar det verkligen om att inte bara bevaka uppnådda segrar utan också fundera på var vi sätter ut nästa flaggpinne för att ta itu med den ojämställdhet som faktiskt kvarstår i det här landet och som har konsekvenser för kvinnors hälsa, barns tillgång till båda sina föräldrar, kvinnors pensioner och kvinnors löner.

(Applåder)

Anf. 71 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Jag vet att det är flera utskott som ska debattera efter oss, så jag är nöjd med den här diskussionen. Tack!

(Applåder)

Anf. 72 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Barbro Westerholm för det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

§ 7 Pensioner

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2018/19:SfU22
Pensioner
föredrogs.

Anf. 73 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Låt mig berätta om vårt pensionssystem som faktiskt har drygt 25 år på nacken. Det ligger helt utanför statsbudgeten. Det står helt enkelt på egna ben. Våra pensioner konkurrerar inte med utbyggnaden av snabbtåg, med hur mycket pengar vi avsätter till de andra trygghetssystemen eller med om vi ska sänka skatten för företagare. Det betyder att vårt pensionssystem är beroende av att vi arbetar och av att vi avsätter pengar under vårt yrkesliv till vår seniora tid, det vill säga när vi slutar att jobba.

Grundprincipen i systemet är att vi avsätter en del av lönen till pensionen. En del av den delen, 2 ½ procent, går till något vi kallar premiepension, som vi får välja själva hur vi vill placera. Den andra delen är den som arbetsgivaren avsätter till tjänstepension. Den tredje delen är det som vi sparar själva om vi vill.

Det här är viktigt. Att ha ett system som står på egna ben betyder att vi vet att det finns pengar. Vi fördelar de pengar som finns i systemet med vår andel som vi har satt in, och resten går solidariskt till andra pensionärer också.

När vi tittar ut i den globala värld som vi lever i nu vet vi att de här 25 åren har förändrat världsbilden. De har förändrat hur länge vi lever och har medverkat till att vi faktiskt behöver uppvärdera vårt pensionssystem. Vi blir rejält mycket äldre än vad vi blev för 25 år sedan – medellivslängden har ökat. Och sättet vi placerar våra pensionspengar på har blivit uråldrigt, för världsekonomin har ju förändrats, liksom våra levnadsvanor.

År 2009, för tio år sedan, hade vi en lågkonjunktur, och det påverkade naturligtvis också vårt pensionssystem. Det medverkade till att pensionerna blev lägre. År 2014 var vi medvetna om att medellivslängden hade ökat med två och ett halvt år på de här 25 åren. Premiépensionsfonderna hanterades inte på ett bra sätt. De sköttes inte väl, och placeringsreglerna för våra AP-fonder behöver nu uppdateras. Vi måste se till att pensionssystemet fungerar i den värld vi ska ha i morgon, för det är ju våra blivande pensionärer vi ska tänka på.

Det finns en parlamentarisk grupp, Pensionsgruppen, som förvaltar vårt pensionssystem. Vi som ingår i den förvaltar pensionerna på ett sätt som gör att vi ska känna en trygghet i att systemet inte går att ändra hur lätt som helst i vår riksdag, utan det ska leva över tid. Därför presenterade Pensionsgruppen den 14 december 2017 nio punkter som vårt system behöver förbättras på.

Den första punkten var att vi ska ha en högre pensionsålder eftersom vi lever längre. Den andra var att vi ska ha jämställda pensioner. Vi har ju hört här i debatten, när det gäller både sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen, att det är kvinnor som har de lägsta pensionerna. Den tredje punkten var att vi behöver modernisera AP-fondsreglerna och den fjärde att vi behöver förstärka grundskyddet. Den femte punkten var att vi behöver ha ett tydligare fondtorg, där fonderna för våra premiépensioner samlas. Den sjätte

punkten var att arbetsmiljö- och utbildningsrelaterade åtgärder behöver vidtas, för vi behöver inte bara kunna jobba längre, utan vi behöver också komma in på arbetsmarknaden tidigare. En punkt innebar att vi behöver ha ett råd för att samtala med parterna. En av punkterna handlade om att vi skulle tillsätta en delegation för äldre arbetskraft, och den sista punkten handlade om att vi behöver titta på avdragsreglerna för tjänstepension.

Det här var nio otroligt viktiga punkter, och åtgärder för de allra flesta har vi vidtagit – alla förutom jämställdheten när det gäller pensionerna och det som har med arbetsmiljö och utbildning att göra eftersom det inte riktigt ligger på vårt bord.

Vi har sett till att höja garantipensionen. Det finns ett förslag som gör att de som har de allra lägsta pensionerna nu ska få en högre pension. Vi har också ett förslag som handlar om att höja pensionsåldern. Reglerna för modernisering av AP-fonderna är också färdiga, och vi har förändrat och tydliggjort reglerna för hur man går till väga när fonder lämnar fondtorget.

Äldredelegationen är viktig, för den har som uppgift att se till att vi måste förstå hur viktigt det är att vi har en äldre arbetskraft på arbetsmarknaden. Kunskaper och erfarenheter som den äldre arbetskraften har är inte bara viktiga för att vi ska få högre pension utan också för att vi behöver de äldres kunskaper på arbetsmarknaden.

Herr talman! Det här med jämställda pensioner är något som jag värnar om och något som jag med stolthet kan säga att jag har varit med och sett till att vi har fått med i de här punkterna. Från Centerpartiet har vi motionerat i det här betänkandet om att vi vill se till att kvinnor får högre pensioner. Det handlar om att man måste ha lika lön, eller högre lön, och om att man måste kunna arbeta heltid, för det är viktigt, liksom att männen tar ut föräldraledighet i samma omfattning.

För att avhjälpa det här, för det går inte att ordna på ett bräde, vill vi från Centerpartiet att man ska kunna dela pensionsrätter under de år man har små barn. Det är ett sätt att vidta en åtgärd innan vi får det jämställda samhället – vi har ju hört här att det kommer att ta några år innan vi får det. Därför måste vi göra något som innebär att vi kan dela pensionsrätterna mellan mannen och kvinnan i familjen. Det är som sagt speciellt viktigt när barnen är små.

Herr talman! Med detta har jag velat uttrycka hur viktigt vårt pensionssystem är och att vi har kontroll över vårt system. Det ska vara ett system som håller, precis som de sa när det genomfördes, till nästa istid.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom alla våra motioner, men för tids vinnande yrkar jag bifall till speciellt reservation 1.
(Applåder)

Anf. 74 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet ställer oss naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2.

I Sverige bestäms reglerna för pensionssystemet i en sluten grupp av riksdagspartier. Vi menar att det är ett tveksamt sätt att fatta beslut på. Det är svårt för väljarna att avgöra vilka partier som driver de olika politiska förslagen och vad som egentligen gör att vårt pensionssystem i dag inte fungerar eller fungerar på ett visst sätt. Det är en bidragande orsak till att allt fler svenskar känner stark misstro mot pensionssystemet.

Trots att flera partier lovar och lovar att pensionssystemet ska bli bättre och att det ska hända någonting händer ingenting. Plötsliga sänkningar av pensionerna, som har inträffat flera gånger i rad under de senaste åren, sker utan debatt och utan riksdagsbeslut.

Vi är bekymrade över detta eftersom många väljare uppfattar det som att det inte finns några alternativ till en ständigt försämrade pension. Problemet är också att sedan Pensionsgruppen formerades har inte mycket hänt. Pensionsgruppen ägnar sig åt planlösa översyner och överväganden men kommer aldrig framåt.

Bara det faktum att det orange kuvertet dyker upp på hallgolvet ger var fjärde svensk ångest och oro, enligt Pensionsmyndigheten. Jag menar att det är befogat. Över 20 år har gått sedan det nuvarande pensionssystemet sjösattes, och vi ser nu hur låga pensioner systemet ger. Över 250 000 personer är fattigpensionärer. Det är flest i Norden. Över hälften av alla kvinnor har garantipension, alltså det lägsta bottenkyddet.

Det mest oroväckande är att detta är bara början. Om vi tittar på åren framåt kan vi se att den allmänna pensionen kommer att sjunka dramatiskt. Halva lönen i pension är redan ett faktum för 50-talisterna. Om inget görs landar pensionerna under 45 procent av slutlönen för alla födda efter 1971 och 40 procent av slutlönen för millenniegenerationen. 90-talisterna kommer att behöva jobba till att de blir minst 70. Om de börjar arbeta mycket tidigare än i dag, jobbar heltid hela tiden och får en bra lön kanske de kan nå upp till dagens pensionsnivåer, ungefär hälften av lönen.

För den som minns lovade partierna som deltog i pensionsuppgörelsen att den allmänna pensionsutbetalningen skulle ligga på minst 60 procent av slutlönen, men den är långt ifrån det. Vi i Vänsterpartiet menar för övrigt att 60 procent är för lågt för att kunna upprätthålla en god livskvalitet. I dag kan dessutom en person som har jobbat heltid ett helt arbetsliv få hundralappar mer per månad i allmän pension jämfört med någon som inte jobbat alls.

Anledningarna till detta är i första hand, menar jag, de mycket låga avsättningar som görs till pensionen under vårt arbetsliv. Pensionsgruppens förslag om pensionsåldershöjning i form av riktåldern höjer pensionsnivåerna till i genomsnitt 53 procent av slutlönen. Vi menar att det inte räcker. Detta sker dessutom under vissa förutsättningar, det vill säga att man har en hyfsad lön, jobbar heltid och så vidare. Trots en höjd pensionsålder kommer systemet att fortsätta att ge mycket låga pensioner eftersom grundproblemet fortfarande är de låga inbetalningarna.

Mitt stora problem är att sexpartigruppen inte har valt att höja inbetalningarna till pensionerna. Den har inte valt att försöka dämpa skillnader i pensionen mellan höginkomsttagare som ofta har fysiskt mindre tunga arbeten och lever längre och den som har ett tyngre arbete men lever kortare eller skillnader mellan kvinnor och män. Det är som att hela pensionssystemet är på svältkur, men eftersom man vägrar att höja inbetalningarna åtgärdas svältkuren på ett desperat sätt genom att höja pensionsåldern ytterligare. Pensionsåldern ska höjas allteftersom – återigen utan att fatta beslut i riksdagen om detta.

Det finns stora orättvisor med pensionerna i dag. Skillnader i inkomst förstärks när vi går i pension. Pensionsgapet mellan kvinnor och män är ungefär 65 000 kronor per år, vilket alltså är mer än inkomstgapet i arbetslivet. Eftersom grundskyddet räknas upp med prisutvecklingen i stället för löneutvecklingen hamnar också det hela tiden på efterkälken. Garantipensionen urholkas alltså för varje år som går. Allt fler kommer snart att ligga på en nivå under låg ekonomisk standard av dem som får garantipension. Vänsterpartiet föreslår därför att grundskyddet i stället ska räknas upp med lönerna.

När man läser yttrandena som har kommit till förslaget från Pensionsgruppen om till exempel höjda åldrar kan vi se att LO rasar över förslaget om höjd pensionsålder. Många klarar inte ens att arbeta till dagens pensionsålder. Då är det mycket illa att höja den ytterligare. Kritiken handlar till stor del om att förslaget inte är kopplat till förbättringar i arbetslivet så att det över huvud taget ska bli möjligt att arbeta så länge. Av LO:s yttrande framgår att enbart höjda åldersgränser inte kommer att göra det möjligt för LO-grupperna att orka arbeta längre. Det innebär alltså att arbetare i Sverige kommer att få lägre pensioner eftersom risken överförs på den enskilde.

Föreställningen om att vi lever längre är också behäftad med stora skillnader mellan olika grupper. Medellivslängden för korttidsutbildade kvinnor sjunker i Sverige och den är oförändrad för korttidsutbildade män. En höjd pensionsålder kommer alltså – jag vill betona det – att öka skillnaden ytterligare mellan arbetare och tjänstemän.

Faktum är att utvecklingen när det gäller arbetsmiljön, som Solveig Zander också påpekade, och som tagits upp i Pensionsgruppen, är på väg åt fel håll. Det går emot hela idén om att höja pensionsåldern. Egenkontrollen över arbetet har minskat. Sju av tio arbetarkvinnor anger att de som mest under halva arbetstiden kan bestämma över sin arbetstakt. Det är alltså en försämring över tid. Påfrestande arbetsställningar är vanligast bland kvinnor i arbetaryrken. Utsatthet för buller har ökat över tid. Särskilt utsatta är män i arbetaryrken med en andel som har ökat från 44 till 51 procent mellan 1991 och 2015. Tillgången till företagshälsovård har minskat inom alla grupper mellan 1995 och 2015. Störst minskning har skett för arbetarkvinnor där 43 procent har tillgång till företagshälsovård jämfört med 74 procent år 1995.

Utvecklingen går tyvärr åt fel håll, samtidigt som vi förutsätts arbeta längre.

LO menar att en lång rad förstärkningar måste göras i arbetslivet först innan man börjar diskutera höjd pensionsålder. Reglerna behöver ändras på så sätt att fler får fasta anställningar på heltid så att det går att tjäna ihop till en rimlig pension. Arbetsmiljöverket behöver få ökade resurser. Skyddsombuden behöver också få ökade resurser. Alla anställda behöver få tillgång till kvalitetssäkrad företagshälsovård och stödet till omställning förstärkas på olika sätt och så vidare.

Jag måste verkligen instämma i att det är orimligt att det enda konkreta förslaget är höjda åldersgränser. Det finns inga andra satsningar. Det betyder att konsekvenserna av dålig arbetsmiljö ensidigt läggs på den enskilda anställda i form av mycket låga pensionsnivåer resten av pensionärlivet. Risken att drabbas av sjukdom och utslitning är ojämnt fördelat, och LO-gruppen drabbas i högre utsträckning än andra grupper.

Det som vi måste börja med är att höja inbetalningarna till pensionssystemet. Grunden är att höja pensionsavgiften från dagens 17,21 till åtminstone 18,5, som var tanken när nuvarande system utformades. Det skulle höja pensionerna för morgondagens pensionärer med 1 500 kronor per månad och dagens pensionärer med 1 000 kronor per månad.

Det är naturligtvis helt feltänkt, menar jag, att höja pensionsåldern. Många klarar inte av att arbeta ens till dagens pensionsålder. Men den höjda pensionsåldern förvärras av att möjligheten att få sjukersättning i dag är så begränsad. Nästan 80 procent får avslag i dag. Vänsterpartiet presenterade därför på första maj ett förslag som innebär att det efter 61 års ålder inte ska ställas krav på omställning och prövning mot hela arbetsmarknaden vid en ansökan om sjukersättning. Det är inte rimligt att det ställs samma krav på omställning på en person som är till exempel 25 år som på en som ska gå i pension om några år. På så sätt kan många slippa att ta ut pensionen i förtid och i stället få sjukersättning. Det kan dämpa de värsta effekterna av höjd pensionsålder. Sedan är det en nyckelfråga att göra större insatser i offentlig sektor för att minska stress och arbetsbelastning.

Slutligen: Vi i Vänsterpartiet är mycket bekymrade över det pensionssystem vi har. Ett helhetsgrepp måste tas för att generellt höja pensionerna och också minska skillnaderna i pensionsutbetalningar mellan arbetare och tjänstemän och mellan kvinnor och män.

Anf. 75 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag blir lite upprörd när man yvs över att pensionssystemet inte fungerar och att pensionerna har sänkts flera gånger, som Vänsterpartiet tycks tro. Pensionerna har inte sänkts flera gånger. Pensionssystemet har under de här åren sänkts vid tre olika tillfällen. Det beror på att det inte är knutet till statskassan. Om det skulle vara knutet till statskassan

skulle pensionerna förmodligen ha sänkts betydligt fler gånger, och man skulle ha använt pengarna till andra delar. Men detta är tydligen inte något som Vänsterpartiet förstår.

Vi har, som jag sa, partsråd tillsammans med arbetsmarknadens parter. Vi har träffats fyra gånger, om jag inte missminner mig. Parterna kommer mangrant, och skälet till det är att man ska arbeta tillsammans för att medverka till att folk kan arbeta längre när vi nu höjer pensionsåldern. Det betyder att vi ska se till att arbetsmiljön blir bättre, att vidareutbildningen blir bättre och att omskolningen blir bättre. Det är också något som är med i den överenskommelse vi har med regeringen om att förändra arbetsmarknaden.

Dessutom har vi ändrat AP-fonderna. Tror inte Vänsterpartiet att det kommer att innebära att placeringsreglerna som uppdateras ger mer pengar i våra fonder? Tror inte Vänsterpartiet att det kommer att ge högre pension?

Kommer inte heller förändringarna i premiepensionen att ge en högre avkastning? Vem ska se till att vi får mer pengar till pensionssystemet utan det som vi har gjort nu?

Anf. 76 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Tack, Solveig Zander, för frågan! Jag noterar att Solveig Zander först säger att pensionerna inte har sänkts, men sedan erkänner hon att de faktiskt har sänkts tre gånger. Det var ju precis detta som jag var inne på.

Låt mig komma in på huvudproblemet. Nej, jag tror inte att de förslag som Pensionsgruppen kommer med kommer att höja pensionerna. Huvudproblemet med vårt pensionssystem är ju att det är kraftigt underfinansierat.

Trots att Solveig Zander föredrar alla de punkter som man har funderat över i Pensionsgruppen finns det inget om att vi måste höja inbetalningarna till detta system, som är kraftigt underfinansierat. Det är därför bromsen slår till. Det är därför man inte får ut högre pensioner.

Jag undrar verkligen hur man tror att människor ska få högre pensioner när man dessutom vill försämra arbetsrätten och ta bort turordningsreglerna. Det innebär ju att de äldsta på arbetsplatserna kommer att ryka först. Den som har jobbat in mest pengar till företaget men har ont i nacke och handleder kommer att bli den som blir uppsagd först, och det är oftast den som är lite äldre. Detta fungerar väldigt dåligt också med den övriga regeringspolitiken.

Dessutom drar regeringen och Centerpartiet dramatiskt ned på bidrag till kommuner och landsting, vilket ju är där kvinnor arbetar. Jag vet inte varifrån Solveig Zander tror att kvinnor får sina löner, men 80 procent av dem som jobbar i offentlig sektor är kvinnor. Vill man höja kvinnors löner måste man alltså höja statsbidragen. Där vill ju Centerpartiet dra ned dramatiskt. I alla dessa delar är Centerpartiet verkligen en fiende till högre pensioner.

Anf. 77 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Att vi drar ned statsbidragen dramatiskt är väl att ta i i högsta grad. Det är ju inte sant. Det stämmer ju inte. Så är det inte.

Jag undrar hur Vänsterpartiet tror att våra pengar växer. Kommer en krona i dag att vara lika mycket värd om tio år? Vi placerar våra pengar på det bästa sättet för att de ska växa. Det är så marknaden fungerar. Det är så pengar kommer in, även till vårt pensionssystem. Det är därför som vi nu har genomfört att våra AP-fonder ska få placeringsregler som innebär att vi får bättre möjligheter till högre avkastning från dem.

Jag vet inte om Vänsterpartiet trollar med knäna för att få pengar att växa. Det enda sättet är ju att placera pengarna på ett bra sätt. Det är precis detta som nu blir verklighet.

Dessutom medverkar vi, via våra samtal med parterna, till att man ska ta ett ansvar för att arbetsmiljön ska bli bättre och att vi dessutom ska se till att arbetsgivaren får ett större ansvar för att man ska få omskolning och vidareutbildning. Kommer detta inte att innebära att våra arbetstagare får möjligheten att arbeta längre? Vi kan ju inte få en pensionstid som är längre än vad vi betalar in till systemet.

Man kan inte trola med knäna. Pengar regnar inte som manna från himlen. De kommer av att man investerar.

(Applåder)

Anf. 78 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Nu förstår jag vad Solveig Zander tror ska hända. Hon ska gambla på ett kasino! Hon ska satsa en krona och hoppas att den blir tusen miljoner om 20 år.

Jag tror inte att man kan jobba på det sättet. Vi ska inte tro att vi kan betala riktigt lite och göra en suverän investering i något obskyrt företag som vi hoppas ska få en jättebra idé om 50 år och att det ska leda till väldigt höga pensioner. Så kan man inte hantera en stat och ett pensionssystem!

Väldigt många människor är överens om att inbetalningarna måste höjas. AP-fonderna investeras, och de ska investeras på ett bra sätt. Det är vi helt överens om. Men det kompenserar inte för den låga inbetalningen. Det är fortfarande för lite pengar som avsätts.

Precis som jag sa i mitt inlägg är pensionerna för låga även om vi höjer pensionsåldern. Om vi skulle jobba tills vi blir 100 år gamla kanske vi får bra pensioner. Men jag menar att det behövs andra saker, inte bara att man hela tiden höjer åldern. Det är så många människor som inte ens klarar att arbeta till dagens pensionsålder. Detta måste Solveig Zander och Centerpartiet ha respekt för. Man är sliten i kroppen, och det hjälper inte att man gör så mycket neddragningar i den offentliga sektorn som regeringen och Solveig Zander vill göra.

För att upprätthålla dagens nivåer i kommuner och landsting skulle vi behöva skjuta till 60 miljarder. Det

är långt ifrån vad regeringen skjuter till, vilket alltså innebär dramatiska nedskärningar i offentlig sektor. Då spelar det ingen roll att man säger till arbetsgivarna att de ska vara lite snällare och så vidare. Det måste finnas pengar, och det är en skam att man kombinerar detta med att försämra arbetstryggheten, vilket kommer att drabba äldre arbetskraft.

Anf. 79 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation nr 3, som handlar om ett seniorvänligt samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet, om att öka drivkrafterna för ett längre yrkesliv och om att skapa mer jämställda pensioner.

Herr talman! Det är våra äldre som har varit med och byggt upp det här landet, och därför ska de få åldras med bibehållen värdighet. Det är en fråga om etik och anständighet. Värdighet känner ingen ålder. I dag är det dock många som blir äldre med en känsla av oro inför sin egen ålderdom. Man lever i många fall ett liv i påtvingad ensamhet och isolering. Vi ser att det finns mycket för oss att göra politiskt för att komma till rätta med detta.

Samtidigt ska vi se våra seniorer som en resurs – en mycket viktig resurs. Vi har från Kristdemokraternas sida kritiserat den särskilda löneskatt för äldre på 6,15 procent som infördes av den rödgröna regeringen den 1 januari 2016. Den var och är olycklig av flera skäl, och ett skäl är att det behövs erfarna sjuksköterskor, lärare, hantverkare, socialsekreterare med mera. Med M-KD-budgeten ser vi nu till att denna skatt kan avskaffas från och med den 1 juli i år. Den debatten ska hållas och det beslutet fattas i denna kammare nästa vecka.

Beslutet att avskaffa den särskilda löneskatten för äldre rimmar väl med de beslut vi har fattat och de överenskommelser vi har slutit i Pensionsgruppen, exempelvis om att stegvis höja pensionsåldern. Det är samma justeringar som har skett i både Danmark och Finland, och de är nödvändiga. I dag lever vi nämligen nära tre år längre än vi gjorde när beslutet om vårt pensionssystem fattades. I Pensionsgruppen har vi också kommit överens om att höja garantipensionen med 200 kronor i månaden och att höja taket i bostadstillägget från 5 600 till 7 000 kronor. Det innebär rejäla förbättringar för de pensionärer som har det ekonomiskt svårast. I och med dessa beslut kommer 800 000 pensionärer att få mer i plånboken.

Att värna det pensionssystem vi har och som i sin helhet såg dagens ljus 2003 är för oss kristdemokrater viktigt. Vi var med och stöttade det eftersom det är ett sätt att skapa hållbarhet både i nutid och i framtid. Därför deltar vi också aktivt i det arbete som sker i den parlamentariska pensionsgruppen.

Ska vi ha ett långsiktigt hållbart pensionssystem måste vi här i kammaren titta på vilka åtgärder vi kan vidta som bidrar till detta. Enkelt uttryckt skulle man kunna säga att en nyckel för att vi ska kunna ha ett hållbart pensionssystem i framtiden är att arbetslivet förlängs – att antalet år som arbetas ökar. Det ställer i

sin tur ställer mycket stora krav på arbetsmiljön, så att människor inte bara orkar utan också vill jobba längre. Det handlar även om att göra det attraktivt att anställa äldre och attraktivt för den enskilde att omskola sig.

Om vi ska förlänga arbetslivet ska vi dock inte titta enbart på den ena änden utan också på den andra, nämligen inträdesåldern på arbetsmarknaden. Svenska studenter avslutar sina akademiska studier senare än studenter i jämförbara länder. Enligt Statistiska centralbyrån är etableringsåldern i dag drygt åtta år högre än den var på 90-talet.

Enligt en rapport från Skandia gör detta att en 60-talist, det vill säga en sådan som jag, får ut ca 68 procent av sin slutlön medan en 90-talist – vilket inkluderar två av mina söner där hemma – får ut 53 procent. I *Långtidsutredningen 2011* uppskattade man att den privatekonomiska förlusten av att förskjuta examensåldern med ett enda år uppgår till 80 000 kronor. Även OECD tittar på detta med inträdesålder och har koll på en rad olika länder. De visar på en skillnad på fem år: När vi i Sverige i snitt är klara med vår examen har människor i Belgien gjort sitt inträde i arbetslivet fem år tidigare.

Även här behöver vi alltså titta på vilka politiska beslut vi kan fatta i den här kammaren för att inträdesåldern ska sänkas. Kristdemokraterna föreslår exempelvis en examensbonus som innebär två år med dubbelt jobbskatteavdrag för dem som tar ut en akademisk examen senast det år då de fyller 25.

Herr talman! Sedan 1999 finns det i pensionssystemet, efter ett kristdemokratiskt initiativ, en rätt att tillgodoräkna sig pensionsrätt för så kallade barnår. Det innebär att upp till fyra år kan räknas som pensionsgrundande för den av föräldrarna som har haft den lägre inkomsten bland annat på grund av längre föräldraledighet och deltidsarbete. Den reformen var viktig eftersom den dels stärker kvinnors pensioner, oftast, dels signalerar att det är en viktig samhällsinsats att ta hand om sina barn. Det är i dag många gånger kvinnorna som jobbar deltid, och de gör det även efter barnets fyraårsdag.

För att i större utsträckning kompensera de föräldrar som går ned i arbetstid eller är hemma med sjuka barn vill vi kristdemokrater utöka antalet barnår från fyra till fem. Vi vill också höja den generella jämförelseinkomsten i barnrättsåren från 75 procent till 85 procent, så att de med lägst inkomst får en högre pensionsrätt. Detta är ett förslag som även Pensionsmyndigheten har fört fram, och enligt myndigheten uppskattas den typen av förändringar minska gapet mellan mäns och kvinnors intjänande till den allmänna pensionen med ca 0,8 procentenheter.

(Applåder)

Anf. 80 ERICA NÅDIN (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkande SfU22, som rör det allmänna pensionssystemet, garantipension och bostadstillägg.

Sveriges pensioner ska vara trygga och hållbara. Som många av oss har sagt är pension nämligen

uppskjuten lön, och varje individ har tjänat in till den under sitt arbetsliv. Vårt pensionssystem är ett av de tryggaste i hela världen och en viktig del av vår svenska välfärdsmodell. Det är robust och pålitligt. Tyvärr finns det dock klyftor mellan pensionärer, och systemet är inte rättvist för alla. Varje individs inkomst spelar stor roll för den framtida pensionen – ju mer pengar som kommer in till systemet, desto mer pengar kommer ut i form av pensioner. Fundamentet är livsinkomstprincipen.

I Sverige finns över 2 miljoner pensionärer och 8 miljoner framtida pensionärer. Pensioner är därför något som berör oss alla – även mig som är 90-talist. Därför måste systemet vara legitimt. Det måste skapa ett starkt förtroende hos människor, så att man kan lita på att systemet står på individens sida den dag man börjar spara till pensionen eller den dag man går i pension. Socialdemokraternas mål har alltid varit att bekämpa samhällets orättvisor. Därför prioriterar nu den socialdemokratiskt ledda regeringen, tillsammans med Pensionsgruppen, att genom en rad olika åtgärder minska de ekonomiska klyftorna i pensionssystemet.

Fru talman! En av de största orättvisorna i pensionssystemet är den mellan män och kvinnor. I snitt skiljer det 6 000 kronor per månad i pension mellan könen. Det är inte acceptabelt på något sätt. Kvinnor är som vanligt den grupp i samhället som drabbas hårdast av den rådande ojämställdheten. Det gäller kvinnor som jobbar inom låglöneyrken och inom välfärden. Det gäller kvinnor som deltidsarbetar med otrygga anställningar och tar extra ansvar för det obetalda hemarbetet. Det gäller kvinnor som har större sjukfrånvaro och i större utsträckning än män är föräldralediga. Vi kan inte få ett mer jämställt och mer jämlikt pensionssystem om vi inte pratar om de här problemen och åtgärdar dem tillsammans.

Fru talman! När pensionssystemet sjösattes år 1994 var politikens mål att alla pensionärer skulle få ut minst 70 procent av sin slutlön i pension. Med facit i hand kan vi se att det inte blev så. Pensionerna är i dagsläget för låga, vilket påverkar varje individs uttag. I kombination med att vår befolkning lever längre i dag än för 20 år sedan ser vi att pensionerna blir lägre ju äldre människor blir.

Det är såklart fantastiskt att människor blir friskare och lever längre i dagens Sverige. Medellivslängden ökar med tre och en halv timme per dygn, och detta är tack vare stora investeringar i vårt gemensamma – vår välfärdsstat. Men konsekvensen av den ökande medellivslängden blir dessvärre en lägre pension än vad vi hade räknat med. Det är politikens uppgift att nu lösa det här problemet och matcha den åldrade befolkningens behov. Därför kommer vi nu att successivt höja pensionsåldern och LAS-åldern, för att möjliggöra för fler att stanna kvar på arbetsmarknaden. Vi behöver som sagt fler arbetade timmar och ett hållbart arbetsliv som gör att människor kan stanna längre i arbetslivet.

Åldersdiskrimineringen mot både unga och äldre måste motverkas i alla dess former för att vi ska få en

sjyst arbetsmarknad. Precis som Hans var inne på har min generation – vi 90-talister – en högre etableringsålder på arbetsmarknaden än tidigare generationer. Efter sabbatsår, första ungdomsjobbet och många år av högskolestudier kommer vi in på arbetsmarknaden när vi är runt 30 år. Detta påverkar givetvis vår pension, och jag tror att många inte tänker på det. Ett längre arbetsliv kombinerat med högre insättningar är därmed en förutsättning för att säkra trygga pensioner.

Min generation är också en generation som kommer att byta jobb, utbilda om sig och flytta runt på arbetsmarknaden i större utsträckning än vad mina föräldrar gjorde. Här gäller det också för samhället att möjliggöra omställning, kompetensutveckling och utbildning för alla åldrar.

Fru talman! Låt mig nämna några av de värdefulla insatser som den rödgröna regeringen genomförde under mandatperioden 2014–2018 tillsammans med Pensionsgruppen.

Vi sänkte skatten för 1,7 miljoner pensionärer och tog bort pensionärsskatten för alla som hade inkomster upp till 17 000 kronor per månad. Vi höjde bostadstillägget två gånger. Vi dubblerade tandvårdsbidraget för pensionärerna. Vi tog bort avgifterna för öppenvården för alla över 85 år, och vi investerade i de äldres välfärd.

Detta räcker såklart inte. Framöver måste vi göra alltmer för att säkerställa en ekonomisk trygghet för alla människor i samhället.

I dag beskattas pensionärer mer än vad löntagare gör genom den så kallade pensionärsskatten. Det är mycket orättvist, och därför kommer den socialdemokratiskt ledda regeringen att avskaffa denna skatt under nästa år. Detta är en välbehövlig reform för samtliga pensionärer för att möjliggöra mer pengar i plånboken varje månad.

Fru talman! De förändringar som Pensionsgruppen tillsammans med regeringen nu gör under mandatperioden har brett parlamentariskt stöd, vilket är bra för vår demokrati. Under mandatperiodens gång kommer följande att genomföras:

Vi kommer att höja garantipensionen och bostadstillägget för dem som har det allra tuffast. De som har slitit ett helt liv med låg lön ska få höjd pension med upp till 600 kronor per månad. Målet är att människor ska komma upp i en pension som motsvarar 70 procent av slutlönen. Därför ska vi öka inbetalningarna till 18,5 procent och höja riktåldern i pensionssystemet.

Premiepensionssystemet ska reformeras och renoveras genom ett upphandlat fondtorg med minskat antal fonder. Tidigare har det varit komplicerat för individer att förstå systemet och välja rätt fonder. Dessutom har avgifterna till förvaltningen varit för höga, vilket har varit en stor nackdel. Nu kommer premiepensionssystemet att bli mer lättbegripligt och mer informativt än tidigare i och med reformeringen.

Regeringen ska också ta ett större ansvar för omställning på arbetsmarknaden samt fixa en bättre

arbetsmiljö som möjliggör ett hållbart arbetsliv. Vi ska även se till att det inrättas en delegation för senior arbetskraft som kan arbeta med dessa frågor, exempelvis att fler seniorer kan stanna kvar och jobba inom välfärden – och att deras kompetens tillvaratas – eller inom skolan, där det saknas personal. Eftersom vår välfärd expanderar behövs det fler hjälpande händer. Här kan fler seniorer ta plats i arbetslivet.

Fru talman! De främsta anledningarna till att vi gör dessa förändringar är att vi vill säkerställa högre pensioner och en bättre arbetsmiljö för vanligt folk. Varken pensionärer eller löntagare ska lämnas i sticket. Såväl de som har byggt upp vårt land som deras barn och barnbarn ska ha en trygghet på ålderns höst.

Slutligen, fru talman: Pensionssystemets orättvisor behöver attackeras från flera håll genom ökad jämlikhet och trygghet. Därför ska samhället gå före och investera, renovera och förbättra pensionssystemet.

Det är mycket glädjande att regeringen nu satsar 2,1 miljarder kronor, som kommer att gynna 800 000 pensionärer varje månad. Ett starkare samhälle byggs tillsammans genom bred demokratisk förankring. (Applåder)

Anf. 81 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Tack, Erica Nådin, för inlägget!

Erica påpekade att vi ska investera i samhället och i pensionssystemet – antar jag – för att det ska bli bättre. Samtidigt är ju verkligheten sådan att det inte var nog med att M-KD-SD-budgeten gick igenom och undandrog 20 miljarder från kommuner och landsting; det avtal som regeringen har ingått med Centern och Liberalerna innebär också dramatiska nedskärningar i vård, skola och omsorg, där många kvinnor arbetar.

Jag undrar på vilket sätt detta kommer att höja pensionerna för kvinnorna och på vilket sätt det kommer att underlätta en bättre arbetsmiljö.

Därutöver undrar jag hur försämringarna i turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd kommer att förbättra situationen för den äldre arbetskraften.

Jag hörde också Erica Nådin tala om att insättningar ska öka. Det gläder mig mycket att de ska öka till 18,5 procent. Jag undrar när denna proposition är tänkt att läggas fram, för jag har inte sett någonting av det. Jag vet bara att Socialdemokraterna i 20 år har talat om ökade inbetalningar. Dock har ingenting hänt trots att Socialdemokraterna sitter i regering, vilket man hade kunnat förvänta sig om det ges den typen av löften.

Jag är väldigt nyfiken på när denna proposition ska läggas fram. Jag antar att det blir mycket snart, för det är bråttom med att höja inbetalningarna till pensionssystemet.

Som jag var inne på är det så att många inte orkar jobba ända fram till dagens pensionsålder. Jag undrar hur det ska bli lättare för den gruppen att få en bra pension om man dessutom höjer pensionsåldern. Det hjälper ju inte att höja pensionsåldern, utan det är

inbetalningarna som måste öka om vi ska få bättre pensioner.

Anf. 82 ERICA NÅDIN (S) replik:

Fru talman! Tack, Nooshi Dadgostar, för dina frågor – det var många olika!

Till att börja med är det såklart beklagligt med M-KD-budgeten, men vi tillför nu 20 miljarder tillbaka in i välfärden just för att kunna anställa fler i kommuner och regioner runt om i landet. Förhoppningsvis kommer de som jobbar inom välfärden – framför allt kvinnor, men också män – att få fler kollegor och en bättre arbetsmiljö tack vare dessa investeringar.

Regeringen har också en arbetsmiljöstrategi som syftar till att ge en bättre arbetsmiljö för våra anställda inom välfärden.

När det gäller LAS och den kompromissen är det som sagt en kompromiss i januariavtalet. Det gör såklart ont i en socialdemokratis hjärta att behöva göra detta, men eftersom det är en kompromiss kommer vi att göra det. Vi hoppas att parterna på arbetsmarknaden kommer att kunna få till bästa möjliga lösning som gör att folk ändå kan ha kvar en trygghet på arbetsmarknaden. Vi hoppas också att även äldre genom den seniora arbetskraften kan stanna kvar och trivas på jobbet.

Jag vet inte när en proposition om 18,5 procent kommer, men jag hoppas också att den kommer snart. Jag tror dock att det främst är Pensionsgruppen som har ansvaret för den. Där sitter inte jag, så jag kan tyvärr inte ge dig ett svar, Nooshi Dadgostar.

Vi kommer även att satsa dessa 600 kronor, tillsammans med höjt bostadstillägg och bättre garantipension för dem som har det sämst. Jag hoppas att det möjliggör att fler pensionärer får en bättre trygghet.

Anf. 83 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Tack, Erica Nådin, för svaren!

Man ska jämföra 5 miljarder per år i satsningar på kommuner och landsting med att det krävs 60–70 miljarder för att upprätthålla dagens nivåer i den offentliga sektorn. Detta är en dramatisk nedskärning i offentlig sektor, och samtidigt står regeringen här och säger hur viktigt det är att utjämna skillnaderna i pensioner.

Av dem som arbetar i offentlig sektor är 80 procent kvinnor. Deras löner är skatter. Om man skjuter till så lite pengar till den offentliga sektorn blir det inga lönehöjningar. Då får vi en ytterligare inkomstskillnad, inte bara i arbetslivet. Den fördubblas – den blir större i pensionen, som jag var inne på i mitt inlägg.

För mig hjälper det så att säga inte med strategier, samordningspersoner eller härliga, tuffa uttryck, utan det måste skjutas till resurser när man talar om en bättre arbetsmiljö. Om det är färre personer som gör mycket mer, vilket är en konsekvens av minskade resurser, skapar det en stressigare och sämre arbetsmiljö.

Jag tycker att det är jättebra om det är så att Pensionsgruppen har bestämt sig för att höja inbetalningarna till pensionssystemet – det är så jag tolkar Erica Nådin. Det är en mycket bra nyhet som kommer i denna debatt.

Jag hoppas också att det höjs ytterligare, för jag tror inte att 18,5 procent räcker. Precis som LO instämmer Vänsterpartiet i att detta nog skulle behöva höjas ännu mer. Det är ju inte rimligt att man till exempel som kommunalare ska arbeta ett helt liv och ändå behöva använda sig av garantipensionen över huvud taget. Det rimliga är ju att få en väldigt god inkomstpension.

Anf. 84 ERICA NÅDIN (S) replik:

Fru talman! Jag håller såklart med om att det är orättvist och ojämnt att kvinnor tjänar mindre och därmed får en sämre pension. Å andra sidan tror jag verkligen att vi behöver göra de här investeringarna tillsammans med många olika förslag för att lösa de här problemen. Då är de 600 kronorna väldigt viktiga, och 18,5 procent är en bra början. Men självklart vore det himla härligt om vi kunde öka dem till 20 procent.

Det blir verkligen förändringar på sikt. Det bästa med Pensionsgruppen är just att vi har en långsiktig lösning för vårt stora pensionssystem som har byggts upp under 20 år. Men jag tror verkligen inte att vi kan tala om pensionssystemet som rättvist eller jämlikt om vi inte nämner jämställdhetsproblemen.

Kvinnor som i dag har låga pensioner har tyvärr fått det på grund av att de har jobbat deltid, tagit mer ansvar för hemarbete och mer föräldradighet än männen, plus att de redan i dag har en mycket lägre lön än vad män har på arbetsmarknaden. Det spelar in för pensionen, tyvärr. Det är därför vi vill se till att garantipensionen och bostadstillägget höjs.

Jag tror också att vi behöver se till att arbetsmiljön handlar om den psykosociala arbetsmiljön och att vi bryter mönstret kring psykisk ohälsa. Det är väldigt avgörande faktorer för att vi ska få folk att orka jobba längre men också trivas på jobbet under tiden man jobbar.

(Applåder)

Anf. 85 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Sverige har ett i grunden mycket bra pensionssystem, men det finns självklart det som behöver förbättras.

Vi lever allt längre. Det är otroligt positivt, men det innebär att pensionerna blir lägre eftersom de måste räcka under en längre tid. För att upprätthålla pensionsnivåerna behöver arbetslivet förlängas i takt med att vi lever allt längre.

Ett längre arbetsliv är också av stor betydelse för hela välfärden och därmed för hela samhället. Det finns också ett stort samhällsintresse av att människor får en pension som går att leva på. Detta är vi moderater mycket angelägna om. Jag tycker att det är väldigt bra att vi i Pensionsgruppen är överens om att ett långt arbetsliv egentligen är det enda som gäller för bättre pensioner.

Vi kan också tänka oss att sänka skatten för pensionärerna, vilket vi också har gjort i år i och med vår budget som gäller, och vi kan tänka oss att fortsätta göra det, mest för dem med lägst pension så att de ska få mer i plånboken.

Det är bra att vi har en pensionsöverenskommelse över blockgränsen, som faktiskt har gällt i snart 25 år, och det är viktigt att vi fortsätter att arbeta inom ramen för denna för pensionssystemets fortlevnad. Det krävs att systemet är långsiktigt, tryggt och förutsägbart för att det ska fungera, för pensionen handlar ju om människors trygghet på äldre dar. Men tyvärr förstår ju inte alla vårt pensionssystem. Det blev särskilt uppenbart när vi häromveckan hörde och såg protesterna från dem med låga pensioner. Många känner sig till och med lurade, för de hade trott att det skulle bli mycket mer i plånboken.

Därför är det viktigt att vi ser till att människor får kunskap om och förstår hur systemet fungerar och att man får en konsekvensbeskrivning av de val man gör under livet. Det gäller särskilt kvinnor som har låga pensioner, de som har varit hemma med barn och de som har jobbat deltid, vilket ju de flesta faktiskt gjorde på 60-, 70- och 80-talen. Här finns det mycket och många orättvisor.

Man kan enkelt uttrycka det så här: Pensionen är resultatet av arbetslivets längd och antalet arbetade timmar för varje enskild person. Självklart spelar det också roll hur stor lön man har och har haft för hur stor pensionen blir, liksom att man har en bra tjänstepension. Allt detta hänger samman.

Det gör till exempel skillnad hur vi tar ut föräldraförsäkringen, hur vi tar ut ledigheter i samband med barnåren och om man, eller rättare sagt kvinnor, arbetar deltid eller går i förtida pension. Allt detta påverkar till sist pensionen.

Alla måste förstå att var och en är ansvarig för sin pension. Här är det återigen kvinnorna som är, har varit och förmodligen kommer att bli de stora förlorarna. Och kanske har politiker varit alldeles för positiva när det gäller utsikterna för den allmänna pensionen. Man har lovat och garanterat en stor del av slutlönen i pension. Vi hörde här nyss att den skulle vara minst 70 procent av slutlönen. Men så är det inte och kommer det inte att bli. Självklart kommer det att bli en stor skillnad för människor när man inte längre får en lön utan en pension. Det blir helt enkelt en stor minskning.

Så sent som i fjol, i förstamajtalet och även återupprepat före valet, lovade Stefan Löfven rejäla höjningar av pensionerna. Man skulle kunna få upp till 600 kronor i månaden eller 5 000 kronor om året i ett separat system som inte ska ingå i det ordinarie pensionssystemet. Det kom inga besked om hur detta ska betalas. Vi har fortfarande inte hört hur det ska betalas, utan det måste finansieras via statsbudgeten. Kostnaden är drygt 4 miljarder per år. Det är väldigt mycket pengar, en stor post. Dessvärre tror jag att pensionärerna ändå inte kommer att bli särskilt nöjda med den höjningen. Det finns en stor risk med att lova

mer och mer, när vi vet att vi lever allt längre. Den ekvationen går inte ihop.

Visst är det viktigt att påpeka att de sista arbetsåren är mycket viktiga för resten av livets pensionsutbetalningar. Men det är lika viktigt att påpeka att tiden för inträdet i arbetslivet är viktigt. Vi måste se till att den tidigareläggs och att synen på arbete och ledighet när man blivit vuxen uppgraderas och bättre kopplas till den påverkan det får på den framtida pensionen. Vi kan inte nog poängtera att det endast är arbete som skapar en bra pension. Jo, möjligen kan också sänkt skatt ge mer i plånboken. Men vi måste poängtera att arbetslivet måste bli längre i båda ändar.

Fru talman! I Sverige ska det löna sig både att ha arbetat och att arbeta. Seniorerna är en oerhört viktig resurs i vår välfärd. Vi behöver dem i väldigt många branscher. Därför har vi moderater länge, också i årets budget, sänkt skatten för pensionärer och gjort det mer lönsamt för seniorer att fortsätta arbeta i ett rikt arbetsliv. Vi har avsatt stora summor för detta i årets budget, och det är jag väldigt stolt över.

Eftersom det är vår budget som gäller får Sveriges pensionärer mer sänkt skatt än vad man skulle fått om regeringens budget hade gått igenom. Och det lönar sig mer att arbeta för den som är pensionär. Vi tog också bort den särskilda löneskatten som arbetsgivare tvingades betala för äldre – en mycket korkad skatt på äldre. Jag tycker att det är ren diskriminering.

Skillnaden mellan oss moderater och den rödgröna regeringen är att de lovar mer i pension med pengar som de inte har. Vi moderater vill självklart se till att alla får mer pengar i plånboken. Men vi sänker skatten, vilket är det bästa sättet att se till att människor får mer pengar. Det har vi gjort sex gånger för pensionärer.

Jag vill i det här sammanhanget påpeka att före 2006 och Alliansens tid vid regeringsmakten hade det aldrig sänkts en enda krona i skatt för pensionärer. Varenda svensk pensionär betalade tusentals eller tiotusentals kronor mer i skatt varje år. Aldrig har människor fått behålla mer av sin lön och sin pension än sedan alliansregeringen med en moderat statsminister tog över 2006. Det tycker jag att man bör påminna om ibland när vi talar om protesterna och låga pensioner. Det var inte alltid bättre förr för Sveriges pensionärer när Socialdemokraterna hade egen regeringsmakt.

(Applåder)

Anf. 86 ANNE OSKARSSON (SD):

Fru talman! Vi har en generation äldre där många lever i relativ fattigdom. Varannan kvinna och 15 procent av männen har garantipension. Varför har det blivit så att vi inte kan leva på våra pensioner längre? Vad har blivit sämre?

Tandläkare berättar att äldre med tandproblem inte har råd att betala utan ber att få dela upp betalningen i många små doser. Att höja bidragsdelen med 300 kronor har inte hjälpt speciellt mycket. Att tandvård är gratis efter 85 hjälper inte heller. Man kan inte vänta i

20 år på tandvård. Väl att märka har priset för tandvård ökat fyra gånger mer än den genomsnittliga prisökningen för alla varor och tjänster sedan 80-talet. Det är alltså dyrare i dag.

Det är en generation som har försökt att klara sig själv, inte är van att få bidrag och inte vill stå med mössan i handen och tigga och be om pengar. Det är en generation som inte vill ligga sina barn till last. Det är generation som trodde att samhällskontraktet skulle hålla.

Likväl hjälper var femte svensk en anhörig. Många får gå ned i arbetstid eller till och med sluta arbeta för att ta hand om närstående då den kommunala servicen inte längre räcker. År 1980 fick ca 70 procent av de äldre hemtjänst eller äldreboende. I dag är siffran halverad. Många kommuner hävdar att de äldre vill bo hemma. Det är billigast så. De döms till ensamhet, ångest och depression.

Fru talman! I förhållande till konsumentprisindex sjönk garantipensionen under indexet med drygt 20 procent eller en femtedel från 2006 till 2017. Bostadsbidraget, äldreförsörjningsbidraget har mer eller mindre följt konsumentprisindex. Borde inte garantipensionen följa den fördyring som sker i form av inflation och ökade inkomster för den arbetande befolkningen? Det skulle medföra att inkomstgapet mellan pension och arbete minskar.

Samtidigt har Pensionsgruppen, ett organ inom Regeringskansliet som bildades av sex partier 2007 och byggt på en överenskommelse från 1994, gjort upp med riksdagen om att pensionsåldern ska höjas successivt, då vi lever längre och är friskare, med start 2020.

Vi Sverigedemokrater ser inte med glädje på höjd pensionsålder. Vi menar att den som vill arbeta heltid, deltid eller timmar ska få göra det. Vi menar att pensionsgränsen måste vara flexibel. Vi menar att det måste skapas incitament för att få människor att vilja arbeta längre, som att den extra inkomst man får genom jobb inte ska beskattas upp till ett visst belopp.

Det är 45 000 pensionärer som lever i relativ fattigdom, och de flesta är kvinnor. Garantipensionen på 8 254 kronor före skatt som ensamstående får är väldigt låg.

En undersökning visar att trots att män och kvinnor inom samma yrke, som läkare, lärare och civilingenjör, har lika lön under hela livet har kvinnorna en lägre pension – detta då livsinkomsten och inte lönen styr pensionen.

Kvinnor har 82 procent av männens inkomst i livsinkomst. Inkomstförändringen sker i samband med barnafödande mellan 26 och 32 år och därefter genom frånvaro på arbetsmarknaden på grund av vård barn och sedan kanske deltid.

Här måste vi från grunden titta på hur vi på ett hållbart sätt kan hitta lösningar för att stärka pensionen för föräldrar, både mammor och pappor, som tar ett stort ansvar för barnen under småbarnstiden. Att investera i en trygg tillvaro för barnen med tid med föräldrarna ska inte straffas genom lägre pension.

Hur kan det vara så att när jag tar hand om mina egna barn kallas det föräldraledighet medan det när jag tar hand om andras barn är arbete med full lön?

Problemet med kvinnornas sämre pension är kvinnornas mindre närvaro på arbetsmarknaden. Vi är även medvetna om att det inom olika yrkesgrupper finns höga sjukskrivningstal. Speciellt gäller det de kvinnor som jobbar med människor och ofta upplever stress då felaktiga krav ställs och effektivitet mäts i minuter och i stället för i kvalitet.

Pensionen minskar även för utförsäkrade från Försäkringskassan. Det är en grupp som fortsätter att öka då den psykiska ohälsan har ökat, speciellt hos kvinnor.

Så har vi åldersdiskrimineringen. Den medför svårigheter för äldre att bland annat få nytt arbete om de av en eller annan anledning förlorar sitt jobb. Sverigedemokraterna ser med spänning fram emot redovisningen från Delegation för främjande av äldre arbetskraft som kommer den 1 oktober 2020.

Fru talman! Slutligen: Pensionsgruppen tillsattes 2007 och har uppdaterats. Det är märkligt att den inte har ombildats då det parlamentariska landskapet har ändrats och att en relativt liten grupp för hela socialförsäkringsutskottets talan utan att delge dem som inte får vara med vad som diskuterats och beslutats. Borde inte gruppen vara parlamentarisk, det vill säga att alla i socialförsäkringsutskottet sittande partier deltar?
(Applåder)

Anf. 87 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! År 1994 lade vi grunden till dagens pensionssystem. Det är finansiellt stabilt, men för den enskilde kan det uppstå problem. År 1998 tog riksdagen den definitiva beslutet, och då höjdes åldersgränsen för rätten att vara kvar i arbetslivet från 65 till 67 år. Tanken var dock att fortsätta att öppna för människor att arbeta högre upp i åldrarna.

Detta skulle betyda mycket. För en månad sedan hörde jag i ett föredrag att om vi skulle höja snittåldern för när man går i pension med ett år skulle det ge 22 miljarder i statskassan. Skulle vi sänka åldern för när unga människor går ut i arbetslivet med ett år skulle det ge 9 miljarder i statskassan. Det handlar alltså om mycket pengar, och de skulle kunna användas till stöd för dem som inte orkar och kan arbeta högre upp i åldrarna.

Delegationen för senior arbetskraft nämndes, och jag är ambassadör för den. Delegationen har just givit ut en skrift av Lisa Laun och Märten Palme, *Kan seniorer arbeta längre?* Läser man i skriften är svaret ja, eftersom man i dag har så mycket bättre hälsa än vad man hade på 1970-talet. Det är från den tiden och framåt vi har bra undersökningar av hur vår hälsa har utvecklats.

Lisa Laun och Märten Palme frågar vilka hinder som ligger i vägen för att höja den kronologiska åldersgränsen. Jo, det är regler och normer på arbetsmarknaden, och i detta med normer ligger just

den ålderism, den åldersdiskriminering som har nämnts i ett par av dagens anföranden av hur årsrika människor fungerar på arbetsmarknaden.

Jag skulle önska att det kom in forskare som kan se vad det betyder att fler och fler årsrika finns kvar trots att vi har denna åldersgräns.

Nu startas det företag. Jag har varit på ett antal äldremässor, och på den senaste var det tre bemanningsföretag som startats av seniorer och som använde seniorer i sin arbetskraft. Dessa företag växer så det knakar, och de som arbetar där stortrivs. De jobbar vidare med sin yrkesskicklighet som bas och kan arbeta så mycket de vill, kanske inte hela veckan eller ett visst antal timmar per dag, utan de har flexibel arbetstid. De tycker att det är roligt att fortsätta att jobba, och de är stolta över det de gör.

Varför är det då så svårt att ändra åldersgränsen? Det har varit svårt länge. År 1952 skrev Ivar Lo-Johansson, som jag nämnde tidigare, en bok om Ålderdomssverige. Han såg hur illa människor mådde av att tvingas bort från arbetsmarknaden för att gå i pension. Han föreslog att det skulle skapas åldringsyrken för dessa personer, för allt är bättre än att tvingas in i passivitet.

År 1963 kom socialdemokraten Gustav Möller, som var ganska sur över att han fick lämna riksdagen. Han hade just fyllt 70, och då var han för gammal för att finnas här som riksdagsledamot. Han gjorde en utredning som kallades Möllerkommittén, och den kom fram med samma förslag som Pensionsgruppen nu håller på med och som de utredningar som har kommit ganska nyligen har.

År 1976 sänkte man pensionsåldern från 67 till 65 utan att fråga människor hur de såg på det. Det var ett ganska snabbt politiskt beslut.

År 1981 fann vi i Socialstyrelsen, där jag var chef då, att detta att tvingas gå i pension skapar ohälsa bland dem som får lida av tvånget. År 1982 sa Världshälsoorganisationen samma sak: att man skulle öppna arbetsmarknaden för dem som vill och kan fortsätta arbeta därför att det är en hälsorisk att tvingas bort.

Sedan kan jag rabbla upp ett antal årtal till, men det ska jag inte göra, för tids vinnande. Men vi måste nu ta mod till oss och höja den kronologiska åldersgränsen, för den är en viktig signal ut i samhället om att vi värderar årsrika människor, det de står för och den resurs som de utgör. Men jag har läst i tidningarna, senast i dag eller i går, om fackförbund som bara är mot, mot, mot. Arbetsmarknadens parter ser inte positivt på att man gör dessa förändringar, men jag tycker att vi här i Sveriges riksdag ska ha modet att öppna arbetsmarknaden för dem som vill och kan fortsätta i arbetslivet, för detta gynnar också dem som inte orkar längre. Vi får en bättre ekonomi.

I tidigare inlägg i dag tog jag upp arbetsmiljö och att vi samtidigt måste satsa på kompetens och utveckling. Inlägget handlade om utvecklingen av området arbetsmedicin, som nu för en tynande tillvaro. Men jag tror att jag ska koncentrera mig på detta det

med åldersgränsen. Det finns mycket mer att säga, fru talman, men som jag sagt tidigare är det fler utskott som ska hinna före kl. 23 i kväll.

(Applåder)

Anf. 88 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Vi blir allt friskare och lever allt längre i Sverige. Det är i sig otroligt positivt. I dag lever många ett aktivt liv mycket längre än vad tidigare generationer har haft möjlighet till.

Att pensionen i dag blir lägre som andel av lönen för respektive årskull som blir 65 beror i grunden just på att vi lever allt längre samtidigt som avgifterna till systemet under många år inte har räknats upp utan har varit oförändrade under en ganska lång period. Lika mycket pengar ska helt enkelt räcka till ett längre liv som pensionär.

För Miljöpartiet är det viktigt med en långsiktig ekonomisk hållbarhet i pensionssystemet, så att det blir stabilt och ger en förutsägbar pension den dag det är dags att börja ta ut den.

Tack vare den ökade friskheten vill många människor arbeta längre. Det är därför som vi i Pensionsgruppen menar att det är rimligt att göra en viss höjning av pensionsåldern, vilket bör ske i steg så att de som ska bli pensionärer får gott om tid att planera sin pension.

Fru talman! Det finns en motstående trend mot denna positiva bild, för samtidigt som befolkningen som helhet blir äldre och friskare är det många, inte minst kvinnor inom vård och omsorg, som inte orkar arbeta heltid fram till pensionen. När de går ned i arbetstid får de lägre inkomst och lägre pension. Det är inte rimligt att man ska straffas med lägre pension när man har slitit hårt i svensk välfärd eller, för den delen, gått ned i arbetstid för att ta hand om sin familj, om det så är sjuka föräldrar eller för att få det vardagliga familjepusslet att gå ihop.

Vi i Miljöpartiet driver alltid frågor om ökad jämställdhet, och den uppstår inte av sig själv när pensionen närmar sig. Vi måste ha ökad jämställdhet på alla områden, inte minst när det gäller löner och i den utsträckning man arbetar. Men det slår till hårdare i kvinnors ekonomi och livsvillkor i takt med att vi blir äldre. Därför drev vi i Miljöpartiet i valrörelsen förslaget att införa möjligheten för äldre inom välfärden att gå ned i arbetstid men ändå behålla full lön. Vi vill att staten skjuter till pengar så att man kan gå ned i arbetstid till 80 eller 90 procent med bibehållen lön.

Skillnaderna mellan män och kvinnor är mycket stora när det kommer till pensioner. Vi vill inte stå vid sidlinjen och se ytterligare en generation kvinnor bli fattigpensionärer trots att de har arbetat ett helt liv.

Pensionsgruppen har i det senaste fokuserat på ekonomisk jämställdhet bland pensionärer, och det är viktigt. När det gäller de reformer som har gjorts för att förbättra pensionärens ekonomiska situation har vi fokuserat på dem som har det tuffast, vilket till övervägande delen är kvinnor. Därför vill vi höja

garantipensionen, något som nu håller på att förverkligas.

Vi i Miljöpartiet vill inte bara ha ekonomiskt hållbara pensioner. Vi vill också att våra pensionspengar placeras på ett sätt som bidrar till hållbar utveckling i hela systemet. Vi vill successivt skärpa reglerna och följa upp dessa genom exempelvis stärkta hållbarhetskrav och se över att AP-fonderna följer Parisavtalet.

Det ägande som är kopplat till fossil energi har minskat kraftigt under de senaste åren, och ny lagstiftning för att skärpa systemen utifrån hållbarhetsaspekter är på plats. Utan Miljöpartiet i Pensionsgruppen hade detta inte varit fallet.

Men vi kan verkligen inte luta oss tillbaka. Ett långsiktigt fungerande pensionssystem är otroligt viktigt. Med vår modell har vi både en stabilitet och en förmåga att göra förändringar. Vi måste fortsätta jobba för långsiktigt hållbara pensioner som är bra för jorden, med de utmaningar vi ser med snabbt försvinnande biologisk mångfald och klimatkris, men också för att ge vår hårt arbetande befolkning en pension som det går att leva på.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

§ 8 Riksrevisionens årsredovisning för 2018

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU27
Riksrevisionens årsredovisning för 2018 (redog.
2018/19:RR1)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

§ 9 Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt moms på e-publikationer samt ändrad användning av vissa anslag

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU36
Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt moms på e-publikationer samt ändrad användning av vissa anslag (prop. 2018/19:73)
föredrogs.

Anf. 89 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Budgetprocessen för innevarande år kan nog upplevas som ganska obegriplig för många. Det kan därför vara på sin plats att markera vad det är vi debatterar i dag. Den budget som Sverige styrs på i dag är den budget som Moderaterna och Kristdemokraterna presenterade för riksdagen och fick stöd för i slutet av förra året. Det som vi diskuterar nu är en ändringsbudget för innevarande år, där regeringsunderlaget S, MP, C och L föreslår ett antal

förändringar i den budget som riksdagen beslutade om i höstas.

De flesta förslagen i ändringsbudgeten är marginella, men två frågor sticker ut. Det gäller anslagen till Jämställdhetsmyndigheten och Delegationen mot segregation. Förslagen i ändringsbudgeten innebär att dessa anslag inte längre ska användas för avveckling av dessa myndigheter utan i stället för fortsatt verksamhet. Från moderat sida reserverar vi oss, tillsammans med Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, mot detta beslut, och jag yrkar därmed bifall till reservation 1.

Fru talman! År 2008 slog Alliansen ihop ett antal myndigheter, bland annat Jämställdhetsombudsmannen, till en ny diskrimineringsmyndighet. Det räcker med en myndighet som arbetar med alla typer av likabehandlings- och diskrimineringsfrågor vid sidan av ansvarigt departement. I stort sett alla myndigheter har redan arbete för jämställdhet som ett uttryckligt mål i sina direktiv.

Från reservanternas sida menar vi att ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag. Att inrätta en särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet inom andra myndigheter och hos andra aktörer sidordnas och nedprioriteras. Vi motsätter oss också den flytt av väl fungerande verksamheter som har skett till den nya myndigheten.

För att nå ökad jämställd behövs reformer och insatser inom alla områden – att fler kvinnor kan försörja sig själva, att kvinnors trygghet tas på allvar, att de senaste årens ökning av sexualbrotten möts av kraftfulla åtgärder, att pojkar kan lyckas lika bra i skolan som flickor, att sjukvården bemöter män och kvinnor på ett likvärdigt sätt, att företag och fackliga organisationer motverkar osakliga löneskillnader och inte minst att offentliga arbetsgivare skapar rimliga arbetsvillkor och arbetstider inom vård- och omsorgsyrken.

I den nu gällande statsbudgeten har Moderaterna och Kristdemokraterna gjort ett antal viktiga saker för jämställdheten i stället för att starta nya symboliska myndigheter. Vi gjorde en storsatsning på rättsväsendet med fler poliser och hårdare insatser och straff för hedersbrott. Vi använde också en del av pengarna som frigjordes vid nedläggningen av Jämställdhetsmyndigheten för att stärka arbetet mot hedersbrott. Vi sänkte till skillnad mot Socialdemokraterna och Miljöpartiet skatten även för de pensionärer som har allra lägst pension, oftast kvinnor som arbetat deltid inom offentlig sektor. Vi sänkte skatten även för låginkomsttagare. Vi satsade dessutom 5 miljarder extra på kommuner och landsting – välkomna tillskott som kan göra det möjligt att anställa fler inom exempelvis sjukvård och äldreomsorg. Det är yrken där många kvinnor vitnar om en slitsam arbetsmiljö och utbrändhet på grund av

för lite personal. Denna typ av konkreta åtgärder betyder mer än att nya myndigheter startas.

Fru talman! Segregation löser man inte heller genom delegationer. Segregation motverkas genom reformer som gör att fler går till jobbet, att fler lär sig svenska och att fler går ut skolan med fullständiga betyg.

Precis som när det gäller jämställdhetsfrågor är integrationsfrågorna, enligt vår mening, så viktiga att de inte kan delegeras till en enda myndighet. Risken med det är att andra delar av samhället då blir mindre ambitiösa i sitt arbete för att motverka segregation. Vi anser därför att Delegationen mot segregation också bör avvecklas.

Anf. 90 GUNILLA CARLSSON (S):

Fru talman! Fria och oberoende medier, tillsammans med yttrandefrihet, är en viktig grundbult i en demokrati. Vi socialdemokrater ser det som självklart att vi ska ge de bästa förutsättningarna för att medborgarna ska ha tillgång till information, debatt och kultur som är allsidig och av god kvalitet.

Hur svenska folket tar del av medier och litteratur har förändrats snabbt under de senaste åren. Många läser numera dagstidningen eller boken i digital form i sin Iphone eller i sin Ipad. Man lyssnar på böcker i stället för att läsa, till exempel på väg till jobbet, på promenaden eller när man påtar i sin trädgård. Tillgängligheten till medier och litteratur har ökat markant, och det är bra.

Det som däremot inte har följt med och som hämmat marknaden är mervärdesskatten eller momsens, som vi brukar säga, för digitala publikationer. Momsen är i dag 6 procent för tryckta publikationer och 25 procent för digitala publikationer.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har länge drivit frågan inom EU om att momsens ska vara 6 procent även på digitala publikationer. Och i november förra året kom äntligen beskedet om en förändring i mervärdesskattedirektivet som nu gör denna förändring möjlig.

I dagens betänkande, som behandlar regeringens förslag till extra ändringsbudget för 2019, föreslås denna lagändring träda i kraft den 1 juli i år. Detta är bra, och det är ett mycket välkommet besked. Det kommer att underlätta för många tidningar och nyhetssidor att fortsätta erbjuda en granskande och oberoende journalistik som är en så viktig del i en demokrati. Men det kommer också att underlätta för bokmarknadens möjligheter att växa och därmed främja tillgängligheten till litteratur.

Fru talman! De andra delarna som vi behandlar i detta betänkande handlar om ändrad användning av anslagen för Jämställdhetsmyndigheten och Delegationen mot segregation. De ändrade anslagsändamålen innebär att myndigheten inte längre ska avvecklas, vilket blev resultatet när Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019 röstades igenom i denna kammare i höstas med stöd av

Sverigedemokraterna. Nu får i stället anslagen användas för respektive myndighets förvaltningsuppgift. Dessutom får de ökade resurser till verksamheterna via den vårandringsbudget som regeringen lämnade till riksdagen den 10 april.

I dagens betänkande har Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna en gemensam reservation där man avstyrker förslaget om den ändrade användningen av anslaget. De skriver att de fortsatt står bakom tidigare beslut om att avveckla dessa verksamheter med motiveringen att ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag och att segregationen ska motverkas genom reformer som gör att fler går till jobbet, att fler lär sig svenska och att fler klarar skolan.

Avsikten med Jämställdhetsmyndigheten har aldrig varit att ersätta jämställdhetsarbetet i andra myndigheter och organisationer. Myndigheternas uppdrag har varit just att följa upp, analysera, samordna och ge stöd med syfte att nå de jämställdhetspolitiska målen. Men de kan också genom sitt arbete bidra till att regeringen och vi här i riksdagen får bättre underlag för att kunna ta ställning till inriktning och utformning av jämställdhetspolitiken.

Vi anser i motsats till Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna att jämställdhets- och jämlikhetsarbetet behöver stärkas. Men dessa tre partier har aldrig hållit detta högt, även om de ibland försöker ge denna bild. När det kommer till konkret politik tycker de alltid att jämställdheten och jämlikheten ska lösa sig av sig själva eller genom skattesänkningar, vilket vi vet att de inte gör.

Det krävs en aktiv jämställdhetspolitik, och inrättandet av en jämställdhetsmyndighet är en del i detta arbete. Vi socialdemokrater kommer aldrig att luta oss tillbaka så länge det finns män som utövar våld mot kvinnor, så länge kvinnor arbetar i snitt fyra och en halv timme gratis per vecka jämfört med sina manliga kollegor, så länge kvinnor har sämre villkor på arbetsmarknaden, så länge det är stora skillnader i hälsa mellan män och kvinnor och så länge det förekommer trafficking med mera. Så länge dessa orättvisor och denna utsatthet finns kvar kommer vi att fortsätta vårt arbete för att nå ett mer jämställt och jämlikt samhälle.

Genom Delegationen mot segregation och de särskilda pengarna till kommunerna hade man kunnat möjliggöra bättre förutsättningar för fler genom tidiga insatser för unga, genom ett trygghetsarbete i stadsdelar eller för att skapa samarbete för att få fler i arbete. Men även dessa pengar strök Moderaterna och Kristdemokraterna i sin budget.

Moderaternas tolkning av sin egen slogan som man lanserade i valet – Lika för alla – är helt klart bara tomma ord utan någon som helst ambition om att skapa bättre förutsättningar för dem som behöver det som mest. Nej, för dem är det fortfarande viktigare med

skattesänkningar än att satsa på bättre villkor och möjligheter för alla.

Fru talman! Med dagens betänkande kan dessa myndigheter nu fortsätta att bedriva sin verksamhet i stället för att avvecklas.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen. (Applåder)

Anf. 91 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Gunilla Carlsson räknade upp många saker som man behöver göra för att stärka både jämställdhet och integration. Men min fråga är: Hur många nya myndigheter, kommissioner och samordningsmän tycker Socialdemokraterna att vi behöver ha för att lösa de uppdrag som regeringen inte har politisk kraft att ta tag i i sak?

Man kan inte lösa allting med en massa nya myndigheter. Det är inte så man löser samhällsproblem. Samhällsproblem löser man genom att komma med konkreta förslag, konkreta reformer och konkreta satsningar på riktiga saker.

Jag påpekade i mitt anförande en lång rad saker som vi gjorde i vår budget just för att stärka jämställdheten, för att stärka kvinnor med låga inkomster och för att stärka kvinnor som har haft låga inkomster och har låga pensioner. Det var det som vi satsade pengar på. Vi satsade pengar på åtgärder mot till exempel hedersvåld. Vi tog pengar som frigjordes från Jämställdhetsmyndigheten.

Ni skar ned på polisen i stället i er budget, trots att vi vet att vi behöver fler poliser och att vi behöver mer resurser hos polisen just för att ta tag i hedersvåld och annan kriminalitet i samhället. Men ni väljer att satsa pengar på myndigheter. Jag förstår inte vilka problem som ni löser med det.

Anf. 92 GUNILLA CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jan Ericson! Det ni gjorde var också att ni sänkte skatterna med 20 miljarder. Ni sänkte skatterna för dem som har det allra bäst, medan vi vill använda våra gemensamma resurser till att se till att människor kommer i arbete, att man får utbildning och att vi har en bra arbetsförmedling som ser till att människor får den hjälp och det stöd de behöver. Ni gjorde också stora förändringar genom att dra undan många miljoner från till exempel Arbetsförmedlingen. Du pratar så fint om hur vi kan få in människor i arbete, men just nu råder faktiskt ett läge där väldigt många kanske inte kommer att få den hjälpen via Arbetsförmedlingen.

Som jag sa i mitt anförande är inte tanken att bara Jämställdhetsmyndigheten ska jobba med jämställdhetsfrågor; det ska alla myndigheter och organisationer göra. Däremot såg vi att det inte fanns ett samlat grepp om jämställdhetsfrågorna, och det är precis det som den här myndigheten ska jobba med. Den ska se till att vi får bra underlag och att vi kan nå de jämställdhetspolitiska målen. Det är ett sätt att använda en myndighet. Men det är inte de som ska

bedriva jämställdhetsarbetet – det behöver vi göra på bred front med flera olika insatser och flera olika reformer.

Anf. 93 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Ja, Gunilla Carlsson, vi sänkte skatten, och vi sänkte den mer för pensionärerna än vad ni föreslog. Vi sänkte den för alla pensionärer, även för dem med de allra lägsta inkomsterna, vilket ni inte föreslog.

Jag var i fredags och besökte två arbetsförmedlingskontor hemma i min valkrets för att lyssna lite grann på deras situation. De är oerhört frustrerade över att regeringen inte bryr sig över huvud taget om vad som nu händer på Arbetsförmedlingen: slakt av hälften av arbetsförmedlingskontoren utan att man har erbjudit någonting annat. Det finns ingenting annat på plats.

Vi är i ganska hög grad överens politiskt om att vi ska göra om Arbetsförmedlingen i grunden, och det är bra. Men man kan inte börja med att slakta hela Arbetsförmedlingen och lägga ned samtliga kontor innan det finns något annat på plats.

När vi sparade 400 miljoner kronor på Arbetsförmedlingen var det en normal konjunkturanpassning. Det som sker nu är en uppsägning av 4 500 människor. Det har inget som helst att göra med vår neddragning i budgeten, som var en konjunkturanpassning av verksamheten, något som har gjorts i alla högkonjunkturer genom tiderna.

Det som händer nu är alltså en anpassning till januariöverenskommelsen. Arbetsförmedlingens generaldirektör säger själv att han hade gjort de här nedskärningarna alldeles oavsett det som finns i M-KD-budgeten. Han gör detta för att han vet att ni i princip vill lägga ned hela Arbetsförmedlingen. Men nu innebär det att man lägger ned hälften av arbetsförmedlingskontoren utan att det finns någonting annat i stället för de arbetslösa. Det är ytterst oansvarigt av regeringen. Så kan man inte hantera en myndighet som har den viktiga roll som Arbetsförmedlingen har. Sedan kan de ha sina brister, men man får göra det här i rätt ordning.

Jag upprepar: Regeringen har inte någon politisk kraft att lösa samhällsproblem. Då får vi i stället fler myndigheter, fler kommissioner och fler samordningsmän. Det löser inte samhällsproblemen – tyvärr.

Anf. 94 GUNILLA CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Det här är helt underbart. Här står Jan Ericson i riksdagens talarstol efter att han själv har beslutat om 400 miljoners minskning av anslaget till Arbetsförmedlingen. Som han sa i sitt anförande är det den borgerliga budgeten, vilken lades fram av M och KD och fick stöd av SD, som arbetar ute i samhället i dag. Och så står han här och kritiserar att regeringen inte har en plan! Vilken plan hade Jan Ericson och Moderaterna när de lade fram sin budget i form av en

servettskiss och sa: Nu drar vi undan pengar från Arbetsförmedlingen!

Jag tycker att detta är oansvarigt. Vad hade man för plan för Arbetsförmedlingen? Sedan kan Jan Ericson till och med skriva på Twitter att han gjort besök hos Arbetsförmedlingen i Kinna till exempel och att det är så fruktansvärt att de behöver lägga ned sitt kontor. Det är ju precis det som är resultatet av den budget som Jan Ericson har suttit här i Sveriges riksdags kammare och tryckt igenom. Detta kallar jag oansvarigt.

När det gäller pensionerna vill jag säga att det är Jan Ericson och hans parti som har sett till att vi har fått denna orättvisa pensionärsskatt. Att en pensionär ska betala mer i skatt än vad en löntagare gör är resultatet av Jan Ericsons politik. Vi har successivt ökat pensionerna. Vi har minskat skatteklyftan mellan dem som arbetar och dem som är pensionärer, för vi socialdemokrater ser att pensionen är en del av en lön som man tidigare har jobbat till. Man ska inte behöva skatta mer för det man får i pension än för det man får i lön.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

§ 10 Insolvensregister enligt 2015 års insolvensförordning

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU15
Insolvensregister enligt 2015 års insolvensförordning
(prop. 2018/19:48)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

§ 11 Granskning av meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s skattepolitik

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU24
Granskning av meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s skattepolitik
(COM(2019) 8)
föredrogs.

Anf. 95 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det ska bli en spännande debatt i denna sena timme. Vi kommer att få höra i debatten hur egentligen alla andra partier låtsas att vi skulle dränkas av skatter från Europaparlamentet om EU skulle få besluta om skatter med kvalificerad majoritet. Vi kommer att få höra partier som går upp här och kanske talar sig varma för klimatpolitik men ändå klankar på det som skulle kunna vara en av de effektivaste vägarna att se till att hela Europa får en klimatpolitik värd namnet.

Fru talman! Det här förslaget från Europeiska kommissionen handlar om att man stegvis – det är alltså flera steg – ska kunna använda sig av kvalificerad majoritet för att införa beskattning. Jag skulle kunna dela oron hos de andra partierna här inne om det verkligen var så att någon tyckte att EU skulle få obegränsade möjligheter att införa vilka skatter man ville. Men det är ju inte så. Vi i Liberalerna tycker att det är rimligt att Europeiska unionen ska kunna införa till exempel en koldioxidskatt. Det handlar alltså om att möta vår tids kanske största och viktigaste politiska fråga med ett fungerande medel. De andra partierna omöjliggör med sin politik en ambitiös klimatpolitik på europeisk nivå.

Fru talman! Vänsterpartiet ägnar ganska mycket tid i debatten inför Europaparlamentsvalet åt att försöka få det att låta som att de skulle vara för en klimatskatt eller en koldioxidskatt på europeisk nivå. Det är de inte. Vänsterpartiets politik är ett miljöskattesvek. De vill inte låta EU kunna fatta den här typen av beslut med kvalificerad majoritet, vilket troligen skulle möjliggöra en koldioxidskatt på europeisk nivå.

Fru talman! Kristdemokraterna går till val på att man ska göra EU lagom igen. Jag undrar: Hur många graders temperaturökning på den här jorden är lagom? Vad tycker Kristdemokraterna? Tycker de att det är lagom med en grads temperaturökning, som vi ser nu, med stora värmeböljor, torkor, översvämningar och människoliv som går i spillror? I Mellanöstern ledde torkan och svälten fram till att Islamiska staten eller Daish kunde få fäste. Är det kanske två graders temperaturökning som Kristdemokraterna tycker är lagom? Det skulle innebära ännu kraftigare orkaner, ännu mer missväxt och sämre skördar. Eller är det kanske fyra grader som Kristdemokraterna tycker är lagom? Då får vi kanske ompröva vad den mänskliga civilisationen över huvud taget är på grund av att klimatförändringarna kommer att innebära sådana massiva problem.

Fru talman! Koldioxid är en sådan sak som rör sig över nationsgränser. Det innebär att de politiska lösningarna också behöver verka över nationsgränser.

När det kommer till klimatet kan man inte sitta här i den svenska riksdagen och slå sig för bröstet och bara prata om sådana saker som vi ska göra i den här kammaren. Det är bra. Sverige ska göra mycket. Men man måste också se till att Europeiska unionen på riktigt får muskler till att hantera klimatförändringarna.

Då krävs det att man kan få fatta beslut om till exempel en koldioxidskatt med kvalificerad majoritet. Annars är man, fru talman, verksam för att omöjliggöra en ambitiös klimatpolitik på europeisk nivå. Men, säger någon, förslaget från Liberalerna är omöjligt. Det går inte att genomföra i EU. Det har säkert flera som tittar på den här debatten – om någon gör det i denna sena timme – fått höra i den allmänna debatten.

Fru talman! Jag vill påminna de andra partierna i den här kammaren att det i dag är 74 år sedan

Stockholms gator fylldes av människor som firade det omöjliga. Stockholms gator och gator i huvudstäder, städer och byar över hela vår kontinent och i hela världen fylldes av människor som firade att freden hade kommit till Europa och till världen.

Sedan dess har vi egentligen inte upplevt någonting annat än fred inom de länder som är med i Europeiska unionen. Det omöjliga kan faktiskt med lite politisk vilja, fru talman, vara möjligt. Vi kan behålla fred i nationer som i alla århundranden har haft krig efter krig.

Fru talman! Varför skulle vi då inte kunna införa en europeisk koldioxidskatt? Det är tramsigt. Förlåt, men det är tramsigt att påstå att det inte skulle gå att införa en europeisk koldioxidskatt om man kan hålla freden så länge som vi har lyckats hålla den i Europa.

Fru talman! Jag tycker att vi ska låta oss inspireras av de människor som i dag fyller våra gator och torg, kämpar och står upp för en bättre klimatpolitik. Låt oss inspireras och få lite politisk kraft av dem. Låt oss med inspiration från deras engagemang se till att EU med kvalificerad majoritet kan få fatta beslut om en koldioxidskatt.

Med det vill jag yrka bifall till vår motivreservation.

Anf. 96 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Den här debatten handlar om en granskning som skatteutskottet har gjort av EU-kommissionens meddelande om skatter där kommissionen föreslår en ändring av beslutsförfarandet i skattefrågor. Kommissionen vill ha en färdplan för en stegvis övergång från beslutsfattande med enhällighet mellan länder till kvalificerad majoritet.

Socialdemokraterna är skarpt kritiskt till och stöder inte kommissionens förslag. Vi anser att den ändrade beslutsordningen i skattefrågor innebär att makt på ett för varje medlemsstat centralt område flyttas från nationell nivå till EU-nivå. Vi stöder inte en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet på skatteområdet vare sig generellt eller i enstaka fall.

Det är viktigt att respektera medlemsstaternas befogenheter på skatteområdet liksom de nationella parlamentens roll vid beslut om skattefrågor. Enhälligheten säkrar regeringens och riksdagens inflytande och befogenhet över skattefrågorna.

Det är viktigt att varje medlemsstat får säkra välfärden och konkurrenskraften genom att kunna fatta beslut om att ta ut skatt och använda skatteintäkter på ett lämpligt sätt. Genom förenklade ändringsförfaranden kan förändringar göras utan fördragsändringar i EU, och det är vad EU-kommissionen föreslår.

Fru talman! Kommissionen anför att flera viktiga skatteförslag inte har kunnat antas till följd av kraven på enhällighet och att det har medfört förlorade skatteintäkter för medlemsstaterna. Där har

kommissionen inte lämnat någon konsekvensanalys till grund för uppgifterna.

I granskningen framhåller vi att de senaste årens utveckling på skatteområdet visar att medlemsstaterna har en förmåga att enas i skattefrågor. Sedan 2015 har man kommit överens om en rad nya rättsakter för att öka skattetransparenzen, bekämpa skattemissbruk, bekämpa mervärdesskattebedrägeri och reformera mervärdesskattereglerna för e-handel.

När det gäller en förändring i den riktning som kommissionen förespråkar har de nationella parlamenten en viktig roll att spela i den formella processen. Varje initiativ av Europeiska rådet om en sådan ändring av beslutsfattandet ska översändas till de nationella parlamenten. Om en invändning från ett nationellt parlament meddelas inom sex månader från översändandet ska något beslut om ändring inte antas. Om det saknas invändningar får Europeiska rådet anta beslutet.

Sverige har i dag, liksom andra medlemsstater, rätten att besluta när vetorätten ska utnyttjas. Det är ett skydd för en enskild stat att ta till vara sina intressen. Den nationella suveräniteten för skattefrågor är avgörande för Sveriges konkurrenskraft och finansieringen av välfärden.

(Applåder)

Anf. 97 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag vill börja med att vara tydlig. Jag är en stark Europavän. Jag vill se ett starkt EU där frihandel, klimat och kampen mot den gränsöverskridande brottligheten står i fokus. Det är viktiga frågor som vi i Sverige inte klarar av att hantera på egen hand utan som löses bäst genom ett bra och starkt EU-samarbete.

Med det sagt, fru talman, vill jag också vara tydlig med att jag och Moderaterna tar starkt avstånd från kommissionens meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s skattepolitik. Det är ett meddelande som i slutändan innebär att ge EU-beskattningsrätt.

Det är en beskattningsrätt som inte bara hotar Sveriges självbestämmande och samarbetets legitimitet. Det äventyrar också Sveriges inflytande. Så här i deklarationstider undrar jag hur många av våra medborgare som skulle uppskatta att betala in sina skattepengar inte bara till Skatteverket utan också direkt till EU.

Att kommissionen väljer att kalla förslaget ett mer effektivt och demokratiskt beslutsfattande är på gränsen till löjväckande. Frågan blir: Mer effektivt för vem, eller mer demokratiskt för vem? Om förslaget skulle bli verklighet skulle EU slå in på en väg som kraftigt minskar nationernas självstyre och skapar ett demokratiskt underskott. Det är ett förslag som går ut på att lösa EU:s problem, inte medlemsstaternas. Jag skulle gissa att det kanske är därför konsekvensanalyser lyser med sin frånvaro, inte minst vad det gäller exempelvis förlorade skatteintäkter.

Kommissionen anför att en övergång till kvalificerad majoritet inte skulle förändra medlemsstaternas eller EU:s befogenheter på skatteområdet. I nästa mening säger kommissionen att en övergång till kvalificerad majoritet skulle ge EU – just det: EU – möjlighet att snabbt och effektivt besluta på skatteområdet och därmed ge medlemsstaterna möjlighet att hantera gemensamma utmaningar. Jag är säker på att även en femteklassare skulle förstå kommissionens ambitioner: Ett minskat nationellt självstyre och ett demokratiskt underskott.

Fru talman! Vi har under de senaste åren i skatteutskottet och i Sveriges riksdag hanterat många olika förslag från EU beträffande skattereformer, inte minst för att förhindra skatteflykt. Det handlar om att skatter ska betalas där de hör hemma. Det tycker vi moderater är bra, även om det kanske har varit lite väl högt tempo emellanåt och tveksamt om vissa beslut verkligen leder till det önskade resultatet. Nu har socialdemokraterna valt att göra detta till en av sina valfrågor i det stundande EU-valet. Det är kanske lite märkligt, då detta arbete i mångt och mycket redan är gjort. Vi har gjort det i samförstånd och med en bred majoritet i riksdagen. Det var en liten parentes. Ursäkra detta, fru talman!

Att kommissionen på senare år, efter och parallellt med införandet av BEPS-projektet, hotar med införande av europeisk bolagsskatt, koldioxidskatt och en omsättningsbaserad skatt på digitala företag och digital ekonomi, ter sig för mig som en total avsaknad av känsla för hur våra medborgare och företag uppfattar EU:s legitimitet. Om man flyttar makten från medlemsländerna direkt till EU är risken stor för att förtroendet och villkoren för det europeiska samarbetet raseras. Det är något jag tror vore förödande för ett litet, exportberoende land som Sverige.

Fru talman! För att möta hoten från en alltmer orolig omvärld, gränsöverskridande organiserad brottslighet, en avmattad ekonomi, en dåligt fungerande invandringspolitik och allvarliga miljöproblem behövs ett tydligare fokus på EU:s kärnuppdrag. Därför är det inför det stundande Europaparlamentsvalet avgörande att alla partier tydliggör vilken linje de avser att driva.

Att sju av åtta partier i dag är helt överens om detta utlåtande är bra. Men det är oroväckande att Liberalerna och några socialdemokratiska EU-parlamentariker verkar för att eventuellt ge unionen beskattningsrätt. Det hotar framför allt hela samarbetets legitimitet och funktionssätt.

De som öppnar för EU-skatter bidrar till en historisk maktförflyttning från Sverige till Bryssel. Det riskerar att bli särskilt allvarligt för Sverige, som i dagsläget ensamt kan blockera beslut men som i ett system med EU-skatter förlorar nästan allt inflytande. Om beskattningsrätten flyttar till Bryssel skulle det vara omöjligt för svenska skattebetalare att överpröva skattepålager som till exempel Tyskland och Frankrike har enats om att pressa fram. I och med brexit har dessa två länder den makten. Hur väl anpassade EU-skatter

skulle det bli för Sverige, Sveriges medborgare och Sveriges företag?

Fru talman! Ansvar för och makten över skattepolitiken hör hemma i respektive medlemsland. Hotet om överstatliga skatter äventyrar förutsättningarna för EU som en demokratisk och stark union där jobben växer till och konkurrenskraften säkras.

I detta anförande instämde Borian Åberg (M).

Anf. 98 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! I år kan vi fira jubileum. Det har nämligen gått precis 700 år sedan undertecknandet av frihetsbrevet år 1319, som av vissa historiker också har kallats Sveriges Magna Charta, eller Sveriges första grundlag.

Där framgår hur skatt ska tas ut i Sverige. Det framgår vad skatteintäkterna ska användas till och, icke minst, framgår det som är relevant i denna debatt: vilka som ska delta i beslutet. Och de som enligt frihetsbrevet skulle delta i beslutet var svenska stormän, svenska biskopar och bönder ur menigheten i vart och ett av rikets biskopsdömen, vilket ju är själva definitionen av riksdag, fru talman. Att samtliga regioner och alla samhällsklasser finns representerade – det är det närmaste en demokrati vi kunde komma på 1300-talet.

Av frihetsbrevet framgår också att dessa principer är gammal sedvänja; de var alltså gammal sedvänja redan för 700 år sedan. Baserat på detta återfinns också formuleringar i senare grundlag som att det svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta utövas av rikens ständer allena vid allmän riksdag.

Det är med skatter precis som med försvaret. Man brukar ju säga att varje land har en armé – sin egen eller någon annans. Gällande beskattning är det så att varje folk beskattas – av sig själva eller av någon annan.

Dessvärre finns i Sveriges historia också exempel på att vi har beskattats av andra. Så var det under Kalmarunionen då Sverige, som Gustav Vasa uttryckte det, var under främmande herrskap och konungar. Men Gustav Vasa bröt med detta vainsinne och lade grunden för vår nationalstat på den urgamla svenska nationalistiska principen att vi svenskar beskattar oss själva. Det gör ingen annan. Denna princip lever kvar ända fram till våra dagar. Vi kan snart, om några år, fira 500 år av obruten självbeskattning.

Men nu vill EU-kommissionen införa unionsbeskattning. Man vill överföra än mer makt från Sverige till Bryssel och åter införa unionsbeskattning – att det svenska folket ska beskattas av andra än oss själva. Det skulle kunna tyckas vara löjeväckande, eller rent av skrattretande, om det inte vore för att ett parti i Sveriges riksdag, Liberalerna, kollaborerar med dagens främmande herrskap. De verkar för att Sverige – på toppen av allt annat elände som kommer från EU – ska lämna ifrån sig beskattningsrätten till icke

folkvalda byråkrater i Bryssel, helt i strid med demokratiska principer.

Ändå har EU-kommissionen valt att formulera sitt förslag med motiveringen att man vill uppnå ”ett mer effektivt och demokratiskt beslutsfattande inom EU:s skattepolitik”. ”Effektivt” brukar det ju heta när självbestämmande och demokrati ska inskränkas. Men fakta är också att när självbestämmande och demokrati inskränks ökar korruption och ineffektivitet.

Fru talman! Den historielösa riskerar att upprepa tidigare misstag. Vi kan dock glädja oss åt att det fortfarande finns en bred majoritet i skatteutskottet, och förmodligen även i den här kammaren, för fortsatt svenskt självbestämmande på skatteområdet.

Jag yrkar bifall till skatteutskottets förslag i utlåtandet.
(Applåder)

Anf. 99 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Från Centerpartiets sida har vi i årtal gått ut och jobbat för ett smalare men vassare EU, där frågor som är av gränsöverskridande karaktär och som kräver gemensamt agerande för att stärka helheter ska hanteras på EU-nivå. Med det sagt vill jag tydligt konstatera att detta inte gäller skattefrågorna.

Fru talman! Vi kan se hur kommissionen försöker stärka sin roll och ta mer makt på medlemsländers bekostnad. Vi ser det nu i kommissionens meddelande, som flera före mig har kommenterat här, där man vill förändra beslutsfattandet för skattepolitiken. Man vill inom EU gradvis se övergångar från enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet. Jag tycker att det är dåligt, och jag tycker att det är anmärkningsvärt.

Det förslag och det upplägg som kommissionen skisserar är ett förslag i fyra steg. Man försöker på så sätt göra förslaget mer attraktivt. I de fyra stegen tar man mer och mer makt, och i det fjärde steget öppnar man upp för en beskattningsrätt från EU-kommissionens sida.

Det är klart att det förändrade system och upplägg som skisseras också innebär att makt flyttas till Bryssel på bekostnad av nationalstaterna och deras beslutande folkvalda församlingar.

Jag är glad att det i skatteutskottet finns en bred uppslutning bakom den starka kritik som vi framför i utlåtandet. Vi säger tydligt att det är viktigt att medlemsstaternas möjlighet att införa och behålla egna nationella skatteregler är en princip som måste både behållas och värnas.

Med detta, fru talman, vill jag i denna sena debattimme yrka bifall till skatteutskottets förslag i utlåtande nr 24 att utlåtandet läggs till handlingarna.

Anf. 100 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Vänsterpartiet är starkt kritiskt till kommissionens förslag om ändringar i beslutsfattandet på skatteområdet. Vilka beslut som fattas ska avgöras av demokratiska processer, inte av EU-byråkrater och storföretagens lobbyister.

Skattefrågan i det här sammanhanget hänger naturligtvis ihop med debatten om EU:s långtidsbudget, en budget som anger vad EU ska göra och inte göra och hur mycket dessa åtaganden ska få kosta av våra gemensamma tillgångar. När det genom åren visat sig att pengar och storföretagens rättigheter går före människor och löntagare blir sådana här förslag från kommissionen mer och mer provocerande.

Den kommission som lägger fram det här förslaget är nämligen samma kommission som i stället för att erbjuda människor på flykt skydd vill finansiera alltmer beväpnade gränsvakter, militärupprustning och murar runt våra gränser. Numera är det inte bara beväpnade gränsvakter inom EU, utan dessa får även gå in i andra länder utanför EU för att hålla människor på flykt borta. Den metoden kompletterades för övrigt med ett finansiellt och oanständigt flyktingavtal med Turkiet, vilket ledde till att människor på flykt från krig och katastrofer gjorde, och gör ännu, betydligt mycket längre och farligare resor över Medelhavet.

Tittar man på EU:s budget märker man avsaknaden av intresse för att satsa på livräddningsinsatser på Medelhavet. Det har organisationer och vanliga fiskare fått stå för. I en intervju med Läkare Utan Gränser vittnar tunisiska fiskare om att de än i dag får upp barn i sina fiskenät. Det säger mycket om EU:s agerande gentemot de yttre gränserna. Det säger mycket om vilken Goljat vi har att göra med. Därför ska inga pengar över huvud taget gå till upprustning, utan de ska gå till en human flyktingpolitik och ett värdigt mottagande. Det är genom en solidarisk flyktingpolitik som vi stoppar döden på Medelhavet.

Fru talman! Förslaget är också från samma kommission som länge velat att EU ska få rätt att ta in egen skatt. I det här sammanhanget går det emot regeringens och riksdagens inflytande och befogenheter över skattefrågorna. Vi vill ju exempelvis vid klimatsamarbeten att pengarna ska tillbaka till medlemsländerna, inte till kommissionen.

Därför behöver vi också prioritera. Vi vill exempelvis göra EU mer klimatinriktat. Här rankar klimatrörelsen oss med toppbetyg, och det är framför allt för att vi tar klimatförändringens konsekvenser på allvar. Det finns en stark folkrörelse för en omställning till ett mer långsiktigt hållbart samhälle, och vi ska inte acceptera att fossilindustrin och dess lobbyister ska avgöra vår framtid. Deras makt i EU måste brytas.

Det är de rikaste som genom sin makt och sitt sätt att leva orsakar störst klimatutsläpp. En rättvis klimatpolitik ser till att de som bär ansvaret för utsläppen får betala konsekvenserna, inte de som redan drabbats hårt av åtstramningar och ökade klyftor. När en större del av ekonomin går till gemensamma investeringar i stället för att betala rikas lyxkonsumtion blir det enklare att minska utsläppen. Därför är det bara genom vänsterpolitik som omställningen kan bli hållbar och rättvis.

Fru talman! Det behövs ett nytt europeiskt samarbete som sätter människor och klimatet före marknadsintressen, inte mer överstatlighet.

Ojämligheten mellan dem som har och dem som inte har breder ut sig, och vi har sett hur EU behandlar människor. Det är en rå högerpolitik som hellre jagar människor på flykt än skatteflyktingar och som under finanskrisen väljer att hellre rädda bankerna än vanligt folk. Det är en politik så rå att det då var fritt fram för investerare och banker att ta ut sina tillgångar och sitt kapital, medan vanliga arbetare inte fick ta ut sina löner eller pensioner. I stället fick de en ekonomisk tvångströja och fler åtstramningar som framför allt drabbade kvinnodominerade yrken och välfärd.

Som jag sa tidigare är det här förslaget rent ut sagt provocerande, och därför bör kommissionen tänka till ordentligt innan den lägger fram sådana här förslag framöver.

Anf. 101 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Europeiska unionen är en framgångssaga. År 1945 låg Europa i ruiner. Kriget och Förintelsen lämnade efter sig en kontinent som var sönderbombad och söndersliten. Och det var inte första gången Europa hade slitits isär av krig. Tvärtom är krig återkommande i Europas historia.

Det fanns därför goda skäl att frukta att det kunde hända igen, att det återigen kunde bli krig i Europa. Detta var bakgrunden till att kristdemokrater från flera av Europas länder samlades för att inleda det europeiska samarbetet, det som så småningom blev framgångssagan EU.

För oss kristdemokrater är det självklart att samarbete mellan Europas länder är helt nödvändigt för att vi ska ha fred i Europa. Därför är EU så oerhört viktigt att värna. Därför är det folkliga stöd EU har så oerhört viktigt att värna. Den folkliga legitimiteten är stor, men det är inte självklart att det alltid kommer att vara så bara för att det ser ut så i dag.

Det finns två saker som är särskilt viktiga för att upprätthålla EU:s legitimitet. Det första är att EU ska vara riktigt bra på det EU ska ägna sig åt: de frågor som ett enskilt land inte själv kan arbeta med och lösa på ett ändamålsenligt sätt. Det handlar om att värna fri rörlighet och handel, om att stå upp för mänskliga rättigheter i Europa och runt om i världen och om att minska de klimatskadliga utsläppen och stoppa klimatförändringarna. Detta ska EU arbeta med och vara riktigt bra på.

Men det finns också mycket som sköts bäst på nationell nivå. Välfärdsfrågor, föräldraförsäkringar och detaljplaner är några exempel. Och det är faktiskt precis lika viktigt att EU inte lägger sig i dessa saker som det är att EU är riktigt bra på det EU ska göra.

Sedan finns det saker som ligger i gränslandet, fru talman. Ärendet vi debatterar i dag, skattefrågor, är en sådan. Europa ska fungera som en gemensam marknad. Då krävs det också vissa gemensamma skatteregler. Ska privatpersoner och företag kunna agera i alla Europas länder kan vi inte ha ett lapptäcke av skattesystem, det säger sig självt. Men det är inte detta som debatten handlar om. Debatten handlar i stället om hur vi ska besluta om skatterna.

Frågan gäller i grund och botten om det är rimligt att den som bor i Sverige ska kunna beskattas utan att riksdagen och regeringen ska ha något att säga till om. Från Kristdemokraterna är svaret glasklart: Nej! Ingen i Sverige ska kunna beskattas utan att den svenska regeringen och den svenska riksdagen har sagt ja till det.

Det är så det är i dag. Dagens beslutsförfarande på skatteområdet i EU innebär just detta eftersom det krävs enhällighet, det vill säga att samtliga länder stöder en förändring. Så ska det vara också i framtiden. Men även om det finns ganska stor enighet om detta i riksdagen, vilket de flesta talare här redan har gett uttryck för, finns det de som vill förändra sättet som EU arbetar på.

Liberalernas Joar Forssell hade tidigare en annan uppfattning här. Att klimatpolitiken skulle bli mer effektiv är Liberalernas argument för att flytta bort beslutsmakten från riksdagen. Även om det i sak är fel är det ett behjärtansvärt motiv.

Andra aktörer vill se andra skatter. EU-kommissionen vill införa en överstatlig bolagsskatt. Frankrike vill ha en skatt på finansiella transaktioner. Och som vi som sitter i skatteutskottet väl känner till finns det förslag om en skatt på digitala företag, en skatt som vi enhälligt har motsatt oss från svensk sida. Med ett annat beslutsförfarande än enhällighet skulle den skatten ha varit införd för länge sedan, oavsett hur mycket vi i skatteutskottet hade protesterat.

Det är detta som i grunden är fel. Om ett företag eller en invånare i Sverige ska beskattas ska den svenska riksdagen ha sagt ja till detta. Därför ska EU:s nuvarande beslutsförfarande på skatteområdet, som kräver enhällighet, behållas även framöver.

Jag inledde med att beskriva EU som en framgångssaga. Det gjorde jag därför att Kristdemokraterna och inte minst jag själv är varma EU-vänner. Och att vara någons vän innebär inte att man säger ja till allt som vännen hittar på, tvärtom. Mina bästa vänner är de som kan säga till mig på skarpen, de som kan säga nej, de som kan stoppa mig när jag är på väg att hitta på något dumt. På samma sätt måste vi som är Europavänner säga nej till EU när EU är på väg att göra något dumt. Och att EU-skatter beslutas utan att alla EU-stater behöver säga ja till dessa är minst sagt dumt eftersom det riskerar den stora, folkliga legitimitet som EU har. Vi säger nej till detta eftersom vi är varma EU-vänner.
(Applåder)

Anf. 102 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Kommissionen har lagt fram ett förslag. I stället för att alla länder ska vara överens vill man nu att det ska räcka med ett majoritetsbeslut. Man menar att besluten skulle bli mer effektiva och att de olika skattesystemen sätter käppar i hjulet för vägen framåt. Vidare framförs att det är lättare att driva en social politik om EU har större befogenheter på skatteområdet.

Något som kommissionen däremot inte tar upp är demokratiaspekten. Tyvärr är demokrati ett spretigt, omständligt och mödosamt arbete. När många röster ska få höras tar det tid.

Vi i Miljöpartiet hade kongress i helgen. Till skillnad från i många andra partier får alla medlemmar i Miljöpartiet motionera. Det betyder att vi hade runt 300 motioner att ta ställning till att-sats för att-sats. Det tog tid. Vissa förslag var kanske inte i linje med partiets politik, men vi argumenterade, röster höjdes och vissa blev osams. Det var inte effektivt, men det var demokratiskt. Att effektivisera demokratin kan paradoxalt nog innebära att man urholkar den.

Fru talman! Det finns ett ämne som jag nästan alltid är beredd att göra undantag för, och det är miljön. Vi lever just nu i en pågående klimatkris och en massutrotning av arter. Vi behöver fokusera all politisk kraft på att ställa om hela samhället och se till att vår ekonomi ryms inom de planetära gränserna. Men att ge EU möjligheten att ta skatt från medborgarna ser vi inte som vägen fram.

Det finns två starka skäl till detta. Ett: Vi tror inte att det är genomförbart. Jag har en alltför liten tilltro till att till exempel Ungern och Polen skulle vilja ha en gemensam koldioxidskatt. Två: Vi vill inte att besluten om våra skatter ska fattas i Bryssel utan i riksdagen. Därför tror vi på att införa en miniminivå av koldioxidskatter inom EU där skatteintäkterna går tillbaka till de enskilda länderna.

Fru talman! Miljöpartiet vill att beslut ska fattas så nära medborgarna som det bara är möjligt. Det gäller inte minst skatter. Jag är glad att det finns en samsyn kring den här frågan i utskottet och i regeringen, för skatter utgör en kärna i demokratin. Vi ska inte medverka till att öka avståndet mellan medborgare och Bryssel. Det finns många områden där vi kan lägga vårt veto i skattepolitiken.

Rätten att ta ut skatt är i dag något länderna själva styr över, och så bör det fortsätta att vara. Det är en del av ländernas självbestämmande. EU har en tendens att utöka sin egen makt, så medlemsländerna ska vara försiktiga med vad de tillåter.

Eftersom jag vill ha mer demokrati snarare än centralisering håller jag med om utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

§ 12 Terrorism

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU16
Terrorism
föredrogs.

Anf. 103 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman och åhörare denna sena kväll! Vi ska nu övergå till att debattera terrorism och insatser för att

såväl lagföra otillåtna gärningar som att förebygga att sådana sker.

De senaste åren har terrorister vid upprepade tillfällen slagit till mot olika mål i Europa. Den 7 april 2017 drabbades också Sverige, som bekant, i och med den fruktansvärda terrorattacken på Drottninggatan.

Terrorismen är ett hot mot vår demokrati och vårt sätt att leva. Det hotet måste mötas med all kraft. Svensk säkerhetspolis beskriver att ungefär 300 personer har rest från Sverige till Syrien och Irak för att ansluta sig till IS. Närmare hälften har återvänt. Medierna har under den senaste tiden rapporterat att uppemot 800 fängslade terrorresenärer finns bara i Syrien, och några av dessa har med största sannolikhet också svenskt medborgarskap.

Problemen är naturligtvis inte nya, men de har eskalerat väldigt fort och mycket. Nationellt centrum för terrorhotbedömning framhåller i dag att det främsta terrorhotet mot Sverige sannolikt kommer från islamistiskt motiverad terrorism. Enligt Säkerhetspolisen finns i dag närmare 3 000 hotaktörer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna i Sverige. Det är ett antal som nästan har tiofaldigats på bara sju år. Av dessa personer är ca 2 000 islamistiska extremister.

Detta är bakgrunden till dagens debatt – nästan en tiodubbling av antalet hotaktörer på bara sju år. Då hade man kunnat förvänta sig att svensk lagstiftning på något sätt hade tagit höjd för denna nya verklighet, men så är tyvärr inte fallet. Även om Sverige på många sätt är ett fantastiskt land kan vi konstatera att det här området tyvärr är synnerligen eftersatt.

Svensk lagstiftning fortsätter att släpa efter en lång rad andra länder. Trots det faktum att Sverige kanske ligger i toppen i hela Europa per capita när det gäller antalet personer som har lämnat landet och rest till Irak och Syrien för att ansluta sig till en redovisad terrorsekt släpar lagstiftningen efter. Såväl Norge som Danmark och Finland har kommit betydligt längre. Exempelvis har man i Norge redan en lagstiftning på plats som kriminaliserar deltagande i en terrororganisation, vilket underlättar hanteringen av återvändarna.

Fru talman! Det har nu gått sex månader sedan Säkerhetspolisen senast slog larm om att lagstiftningen släpar efter och efterlyste mer effektiva verktyg för terrorbekämpning. Jag säger ”senast” därför att de här problemen har varit välkända under lång tid, och behoven har funnits där under ännu längre tid än så. Såväl signalspaning under förundersökning som datalagring och möjlighet att använda hemlig dataavläsning behöver snarast komma på plats. Annars är risken enligt myndigheterna stor att allvarlig brottslighet, däribland terrorism, inte kan förhindras.

Vi moderater har under flera års tid presenterat flera förslag på det här viktiga området. Flera av de förslagen har också letat sig in i de överenskommelser som vi har gjort med regeringen, och det är naturligtvis positivt. Vi har också under lång tid drivit frågan om kameraövervakning utan tillståndsplikt där det utöver

själva lagstiftningen också behövs ekonomiska tillskott för att möjliggöra en utbyggnad av antalet övervakningskameror för att kunna öka medborgarnas trygghet.

Vi vill att Säkerhetspolisen ska ha och kunna använda sig av en möjlighet att kalla varje IS-återvändare till förhör. I dag krävs att det pågår en förundersökning kring ett brott där den som har återvänt figurerar i utredningen. Det innebär att såväl bevisning som underrättelseinformation kan gå förlorad. Därtill måste straffen för terrorismrelaterad brottslighet skärpas väsentligt för att både spegla brottens allvar på ett bättre sätt och sätta dem i de sammanhang där de hör hemma.

Lagen om särskild utlänningskontroll bör ändras så att utländska medborgare som kan befaras begå terroristbrott i Sverige kan utvisas. Vidare bör det skapas tydligare möjligheter att kunna hålla sådana personer frihetsberövade eller under uppsikt. Lagen om utlänningskontroll är i stort behov av förändring för att bli mer lättöverskådlig och kunna tillämpas i fler fall än i dag.

Vi moderater har även pekat på att ett svenskt medborgarskap bör kunna återkallas i fall då någon med dubbelt medborgarskap begått ett terroristbrott. Sådana möjligheter finns inte i Sverige i dag. Det skiljer oss från till exempel England, Danmark och Finland. Och jag noterar att i till exempel Tyskland har nu de tyska socialdemokraterna gått med att förändra lagstiftningen så att denna möjlighet ska finnas även där.

Vi moderater vill införa den här möjligheten till återkallelse av medborgarskapet när någon agerar på ett sätt som skadar Sveriges vitala intressen.

Det kan till exempel handla om en person som har stridit för en terroristorganisation eller begått andra terroristbrott.

Fru talman! Jag tycker också att det är bekymmersamt att de förslag som faktiskt har presenterats nyligen – även om jag är glad över att de äntligen verkar komma på plats i någon form – ofta är urvattnade. Det gäller till exempel regleringen av datalagring där regeringen otvivelaktigt har lagt sig i underkant av vad som är möjligt, trots att regelverket faktiskt medger mer långtgående förslag med hänvisning till nationell säkerhet. Jag kan också konstatera att såväl Säkerhetspolisen, Försvarmakten som Försvarets radioanstalt i sina remissvar anger att de anser att en mer omfattande lagringsskyldighet än vad utredningen har föreslagit faktiskt skulle vara förenligt med EU-rätten, särskilt på området nationell säkerhet.

Av de förslag som vi förde fram i överenskommelserna 2015 och 2017 är allting ännu inte på plats, trots att vi nu skriver maj 2019. Tillståndsplikten för polisens kameraövervakning har fortfarande inte slopats. Polisen har fortfarande inte fått tillgång till information från signalspaning, och hemlig dataavläsning är fortfarande inte möjlig.

Samröre med terrororganisationer har fortfarande inte kriminaliserats.

När det gäller just det sistnämnda verkar det inte bättre än att det tråkigt nog kommer att dröja ytterligare flera år innan en sådan lagstiftning är på plats. Det är mycket beklagligt – för Sveriges skull.

Fru talman! Terrorismen syftar till att sprida skräck och skapa splittring. Den är ett hot mot det fria och öppna samhället. Hotet från IS-återvändare – terrorister – är för allvarligt för att inte prioriteras. Vi måste använda den fulla kraften i vår demokrati för att stoppa våldet och – i den utsträckning det går – naturligtvis också för att lagföra de återvändare som kommer till Sverige för deras begångna brott. Och vi måste också inse allvaret och göra allt som står i vår makt för att såväl förebygga som förhindra framtida terrordåd i Sverige och skydda svenska medborgare från terrorismens avskyvärda handlingar.

Vi moderater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande vill jag yrka bifall endast till reservation nr 8.
(Applåder)

I detta anförande instämde Borian Åberg (M).

Anf. 104 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall endast till reservation 11 om att kriminalisera propaganda för terrorism.

Fru talman! Våldsbejakande extremism har ökat i Sverige. Säkerhetspolisen räknar med att det finns ca 3 000 våldsbejakande extremister i vårt land, där de våldsbejakande islamisterna under ett fåtal år har gått från ett hundratal till att i dag omfattas av 2 000 individer. Eftersom den rödgröna regeringen har lämnat dörren öppen för IS-återvändare lär det bli ca 100 till i den kategorin de närmaste åren.

Även om de våldsbejakande vänster- och högerextrema miljöerna varierar i sina aktiviteter och inte utgör det största terrorhotet krävs det ändå ny lagstiftning som kan motverka samtliga politiska sammanslutningar som planerar, organiserar och utför brottsliga handlingar för att uppnå sina politiska mål. Det kan gälla organisationer som Nordiska motståndsrörelsen eller den organisation som Vänsterpartiet gör reklam för på sin EU-valaffisch, Antifascistisk aktion, men även våldsbejakande islamistiska nätverk eller organisationer.

Det krävs alltså en ny kriminalisering där åtal kan väckas mot personer som varit delaktiga i att planera och organisera kriminella handlingar eller som på ett annat sätt har varit en avgörande del i sammanhanget. En sådan typ av kriminalisering presenterades av Sverigedemokraterna redan 2012. Det som vi då kallade deltagande i en kriminell organisation bygger på exakt samma princip som förslaget mot terrorism med en kriminalisering av just deltagande i terroristorganisation.

Fru talman! Principen om en kriminalisering i form av ett deltagandebrott har alltså drivits av Sverigedemokraterna sedan 2012, och jag tror att Kristdemokraterna drev frågan redan innan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen. Nu är avsaknaden av en sådan lagstiftning själva orsaken till att 150 återvändande IS-terrorister lever fritt i vårt land och ytterligare 100 kan återvända utan någon reell möjlighet för svenskt rättsväsen att väcka åtal mot någon av dem. Det sker trots att vi vet att samtliga rest med uppsåt att stödja och delta i Islamiska statens fruktansvärda och omänskliga terrorkrig. Jag konstaterar att skulden för Sveriges situation vilar tungt och ensamt på den rödgröna regeringen.

Fru talman! Det är inte bara ett deltagandebrott som saknas i svensk lag. Vi har i betänkandet ett antal reservationer om att skärpa arbetet mot terrorism, bland annat att förbjuda spridning av terrorpropaganda. Vi vet att en nyckel till den stora framryckning som Islamiska staten kunde göra var just genom en framgångsrik spridning av Islamiska statens terrorpropaganda.

För Sverigedemokraterna är det självklart att terrorister ska straffas hårt för sina brott, men det är också viktigt att förebygga just radikalisering och rekrytering. Enligt rekryteringslagen är det förbjudet att uppmana till terroristbrott, men vi menar att det finns luckor där liknande handlingar kan utföras utan straffansvar. Här kan Sverige med fördel inspireras av andra länder, till exempel Frankrike, som har mer omfattande kriminalisering.

Fru talman! Den enskilt viktigaste åtgärden för att stoppa den nu snabbast växande extremismen handlar om att ha koll på invandringspolitiken. Socialliberala regeringar har välkomnat terrorister, våldsbejakande extremister och radikala muslimer på löpande band under hela 2000-talet. Många av dem har till och med fått svenskt medborgarskap, trots att de hatar Sverige och vårt sätt att leva i Sverige. Det är själva grundorsaken till att just den våldsbejakande islamismen varit den snabbast växande gruppen under samma period.

För att komma till rätta med detta måste det givetvis finnas en politik som inte välkomnar terrorister till vårt land. Vi ska definitivt inte dela ut svenska medborgarskap till utlänningar som hatar vårt sätt att leva. Men sådana självklarheter möter ett politiskt motstånd från socialliberala partier – kanske inte så att de önskar att terrorister ska komma hit, men det blir effekten av den politiken.

Fru talman! Lagen om särskild utlänningskontroll måste också skärpas. Den rödgröna regeringen har för avsikt att ändra den lagen, men regeringen har inte uttalat att den genom ändring är beredd att hålla terrorister borta från våra gator. Utlänningar som av Säkerhetspolisen anses utgöra terrorhot kan alltså frihetsberövas och utvisas från vårt land. Men om de inte kan utvisas, exempelvis för att de riskerar en omild behandling i sitt hemland, vill regeringen med flera partier låta dem vistas fritt i vårt samhälle. Det enda

sätt som regeringen vill skärpa lagen med är att elektronisk övervakning ska kunna användas mot utlänningar som utgör ett terrorhot. Jag kan bara konstatera att elektronisk övervakning inte på något sätt hade hindrat Rakhmat Akilov från att kapa en lastbil och utföra det terrordåd som kunde ha hindrats med hjälp av andra politiska beslut.

Sverigedemokraterna är hittills det enda partiet som vill ändra lagen om särskild utlänningskontroll så att utlänningar som utgör ett terrorhot ska sitta i förvar till dess att en utvisning kan ske. Sverigedemokraterna är det enda parti som även i fortsättningen vill att utländska terrorister ska utvisas på livstid. I dag kan de med ett socialliberalt samvete utvisas ur landet under en begränsad tid och sedan vara välkomna tillbaka till Sverige.

Fru talman! Med den rödgröna regeringen, understödd av Liberalerna och Centerpartiet, kommer fler terrorister att släppas in i Sverige och fler terrorister kommer att få svenskt medborgarskap. Det är den politiken med just det resultatet som har uppstått för varje år som de partierna har haft politiskt inflytande i vårt land. Låt mig ”skarva” Einstein; det är galenskap att förvänta sig ett annorlunda resultat när det är samma politiska gäng som styr.

Fru talman! Sverigedemokraterna var faktiskt det enda partiet som pekade ut den våldsbejakande islamismen som Sveriges största hot för över tio år sedan. Det var alltså på den tiden då ni andra partier tävlade om vem som kunde skapa mest invandring till Sverige.

Fru talman! Sverigedemokraterna fick rätt, och Sverigedemokraterna är fortfarande Sveriges tydligaste garanti för att på riktigt bekämpa terrorismen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Bo Broman, David Lång och Eric Westroth (alla SD).

Anf. 105 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Den 11 september 2001 vid terrorattackerna i USA var jag sju år gammal, men de kommer att sitta kvar i mitt minne resten av mitt liv. Jag minns exakt var och hur jag och familjen mottog det oerhört tragiska beskedet, trots min unga ålder.

Sedan dess har vi fått uppleva terrorism på olika sätt och i olika skepnader. IS har satt skräck i en hel värld och utträttat dåd runt om i världen, inte minst i Syrien.

Fru talman! Manchester, Paris, Bryssel – listan med terrordåd i världen och Europa är alldeles för lång. I dag är det på dagen två år och en månad sedan vi drabbades av terrorn här i Sverige, här i Stockholm. Det räcker nu. Terrorn måste få ett stopp en gång för alla. Det kommer att krävas resurser, kraftfulla åtgärder och politisk samverkan såväl här i riksdagen som på internationell nivå.

I kampen mot terrorism måste vi arbeta tillsammans och stå enade. Centerpartiet har två

gångar, 2015 och 2017, ingått överenskommelser med Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet och Socialdemokraterna för att tillsammans öka takten i arbetet med att motverka terrorism och stärka vår förmåga att stå emot eventuella framtida terrorattacker. Mycket av det som ingick i den första överenskommelsen har nu genomförts. Delar har ännu inte genomförts, och för detta förtjänar regeringen kritik. Samtidigt har man stött på utmaningar längst vägen för att kunna genomföra överenskommelsen fullt ut, men jag vill poängtera vikten av att vi trots detta även framöver har goda samtal och breda överenskommelser när det gäller att bekämpa terrorn. Frågan om att bekämpa terrorn är för viktig för politiskt käbbel.

Fru talman! Centerpartiet har länge velat se en skärpt terrorlagstiftning. Vi har drivit på för att kriminalisera samröre med terrororganisationer, stödjande av terror och finansierande av deltagande i terrorverksamhet. Extremism, terrorism och antidemokratiska strömningar måste motverkas på flera plan. Terrorbrott ska straffas hårt.

Det är bra att regeringen den senaste tiden har presenterat förslag som är steg i rätt riktning, men tyvärr har det tagit alldeles för lång tid att få delar av lagstiftningen på plats. Ännu mer behöver göras för att Sverige ska få en starkare beredskap. Bland annat vill Centerpartiet se ett nationellt resursteam som arbetar operativt med återvändande terrorister och radikala miljöer och ett förbud mot att offentliga medel går till organisationer som sprider våldsbejakande budskap. Säpo måste också ha tillräckliga resurser och verktyg. Därtill behöver vi ett utökat samarbete mellan civilsamhället, skolor, Säpo, polis och kommuner och andra relevanta organisationer och förvaltningar.

Konflikter ska lösas med demokratiska beslut. Att stödja terrorism kan aldrig accepteras i ett demokratiskt rättssamhälle och bör kriminaliseras för att visa hur allvarligt vi ser på terrorgruppernas framfart i stora delar av världen. Centerpartiet vill att en kriminalisering av stödjande av terrorism inkluderar bland annat att skicka pengar eller vapen, att hjälpa till med finansiellt stöd eller att hjälpa terrorgrupper med framtagande av propaganda eller med andra administrativa göromål.

För att möta hotet från extrema krafter vill Centerpartiet stärka skyddet mot extremism. Barn och unga riskerar att påverkas av dessa krafter och måste få ett starkare skydd från såväl skolan som hemmet. För att stödja unga människor bör skolan därför kontakta hemmet om ett barn visar tecken på extremism och radikaliserings. Det behövs tydligare instruktioner till lärare och annan skolpersonal om att kontakta föräldrarna om man är orolig till exempel för att barnet radikaliseras och ökad hjälp till föräldrar som söker stöd då de ser tecken på att deras barn ligger i riskzonen för att radikaliseras.

Tyvärr har vi sett att terrorn inte har några gränser. I morgon öppnar vallokalerna till EP-valet, och samarbete över nationsgränserna är avgörande i

kampen mot terrorism. EU är en viktig arena för att vi tillsammans ska kunna förstärka arbetet mot terrorism. Satsningarna mot påverkanshot behöver öka både i Sverige och i övriga EU. EU-länderna kan och ska samarbeta för att motverka terrorattacker, till exempel genom att dela underrättelser om potentiellt farliga personer och genom att stoppa vapensmuggling. Överenskommelser behövs när det gäller EU-ländernas skyldighet att informera om vapensmuggling eller radikaliserade personer när andra EU-länder berörs. Här kan EU bli bättre.

Avslutningsvis vill jag säga att vi i Centerpartiet givetvis står bakom alla våra reservationer, men för att spara tid väljer jag att yrka bifall endast till reservation 4.

(Applåder)

Anf. 106 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag noterar att Centerpartiet här säger att terrorism är för viktigt för politiskt käbbel. Jag är beredd att hålla med. Så är det. Detta är en fråga där inte bara regeringen och den tidigare Alliansen har haft framgångsrika överläggningar och bra förslag; många av de förslag som regeringen nu senfärdigt kommer med har presenterats av Sverigedemokraterna redan för många år sedan.

Om den rödgröna regeringen nu fortsatt inte gör tillräckligt för att bekämpa terrorismen, är Centerpartiet då berett att förhandla med Sverigedemokraterna för att arbeta fram bättre förslag med tillräckligt stöd i riksdagen för att det ska kunna bli ett tillkännagivande till regeringen, eller är Centerpartiet då berett att vika sig för det som man själv kallar för politiskt käbbel?

Anf. 107 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet kommer att fortsätta lägga fram skarpa förslag för att motverka terror. Vi kommer att ingå i de samtal som har påbörjats under 2015 och 2017 och som fortsatt pågår. Men jag tror inte att det är en skräll när jag säger att Centerpartiet inte kommer att samtala med Sverigedemokraterna. Vi kommer fortsatt att rösta på våra politiska förslag i den här kammaren.

Anf. 108 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Då noterar jag att det som sas i talarstolen var rent hyckleri. Centerpartiet är mer fixerat vid sin egen image att inte så att säga "befläckas" med Sverigedemokraterna.

Om det skulle krävas en majoritet tillsammans med Sverigedemokraterna och ett samtal för att komma fram till nödvändig lagstiftning för att bekämpa terrorism säger Centerpartiet nej. Där har vi Centerpartiet i den politiska debatten och i det politiska beslutsfattandet mot terrorism. Tack för det klargörandet!

Anf. 109 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon kan påstå att Centerpartiet har backat från att ge ett tillkännagivande till regeringen, inte minst vi i justitieutskottet. Jag tror att vi är det utskott som gör flest tillkännagivanden av alla här inne i kammaren. Ingen kan väl någonsin betvivla att vi kommer att ta kampen med regeringen där vi inte är överens. Det gäller även terrorn.

Jag hoppas dock att vi kan lämna ytterkantpartierna hemma och att vi övriga sex partier kan fortsätta att ha breda överenskommelser i den här oerhört viktiga frågan.

Anf. 110 INGEMAR KIHLLSTRÖM (KD):

Fru talman! I dag ska vi debattera justitieutskottets betänkande om terrorism. Men innan jag går in på några av de förslag som vi kristdemokrater har lagt fram tycker jag att det kan vara lämpligt att nämna något av det som jag och vi kristdemokrater tycker att regeringen misslyckats med. Faktum är att Sverige under 2017 och 2018 var medlem i FN:s säkerhetsråd. Under den tiden pågick kriget mot IS för fullt. Redan 2016 slog en FN-grupp som undersökte krigets fasor i Syrien fast att IS begick folkmord.

Folkmord ska enligt folkmordskonventionen behandlas antingen i det land där brotten har begåtts eller i en internationell tribunal. Kristdemokraterna har hela tiden förespråkat en internationell tribunal eftersom IS brott dels begåtts i flera länder, dels begåtts i länder där det kan misstänkas att det inte kommer att äga rum en rättssäker process.

Tyvärr kan vi konstatera att regeringen inte har agerat alls i denna fråga under tidigare år. Det har i stället varit en lång tid av tystnad från regeringens sida, och det har under åren som varit inte tagits aktiva steg eller initiativ för att dessa människor ska straffas. Först nu, när IS faller sönder, agerar regeringen – och då kanske främst genom debattartiklar. Man kan nog säga att åren i säkerhetsrådet slösades bort.

Att IS skulle falla sönder förr eller senare var det många som kämpade för. Bland annat föreslog vi kristdemokrater att Sverige skulle hjälpa till att bekämpa IS med exempelvis JAS-plan. Det var regeringen inte intresserad av. Vi ville beslagta pass från så kallade återvändare, och vi ville döma dem som stred för IS för landsförräderi. Tyvärr var regeringen inte intresserad av det heller. Vi kristdemokrater har i decennier drivit på för ett förbud mot samröre med terrororganisationer, men regeringen har inte varit intresserad.

Efter många års tystnad levererades till slut en utredning som skulle förbjuda samröre. Intentionen i utredningen var att förslaget skulle träda i kraft den 1 augusti i år, alltså långt efter det att IS fallit och flera år efter den tidpunkt då utredningen borde ha kommit. Regeringen klarar inte av att leverera ens detta. Man lägger fram ett förslag som sågas fullständigt av Lagrådet för att det är grundlagsvidrigt. Så går det när den aktuella regeringen bekämpar terrorism: Det tar lång tid, och när man väl gör något gör man det fel.

Fru talman! Ett betydande problem som kan väntas växa framöver är att främmande makt försöker påverka Sverige. Det som kanske diskuteras mest just nu är olika former av ryska desinformationskampanjer och psykologisk krigföring. Det som däremot diskuteras mindre är den våg av utländsk finansiering av religiösa stiftelser och moskéer som kommer antingen direkt från andra stater eller från olika aktörer med en nära koppling till dessa stater. Moskén som står på Hisingen i Göteborg kostade 67 miljoner kronor att bygga – pengar som kom direkt från Saudiarabien. Problemet har varit känt länge, och ett flertal församlingar har faktiskt tackat nej till saudiska pengar därför att landet ska ha velat ha alltför stor kontroll över verksamheten.

Det finns stater, stiftelser, organisationer och andra som har ett intresse av att destabilisera Sverige och underminera den svenska demokratin. På detta område föreslår därför Kristdemokraterna ett förbud mot att utländska extremister får finansiera organisationer, stiftelser, trossamfund och politiska grupperingar i Sverige.

Fru talman! För bara några dagar sedan, på första maj, demonstrerade nazistiska Nordiska motståndsrörelsen. Kristdemokraterna anser att de är och ska behandlas som en terrororganisation. Medlemmar i rörelsen begår kontinuerligt våld med politiskt syfte, och exempelvis har tre personer dömts för olika bombdåd mot en fackförening och flyktförläggningar under vintern 2016–17. Att de inte ens åtalades för terrorbrott sätter ljuset på en allvarlig lucka i svensk lagstiftning. Den måste skärpas. Nazister kan inte få komma undan. Två av de dömda har också varit i Ryssland och deltagit i paramilitär träning. På samma sätt som det ska vara förbjudet för Saudiarabien att finansiera extremism i Sverige ska det naturligtvis vara förbjudet för nazister att åka på träningsläger.

Fru talman! Jag stöder givetvis de reservationer gällande kommittémotioner och partigemensamma motioner som Kristdemokraterna medverkat i, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall enbart till reservation 14 med hänvisning till Kristdemokraternas förslag om ett förbud mot utländsk finansiering.

Anf. 111 JOAKIM SANDELL (S):

Fru talman! Vi har att debattera justitieutskottets betänkande om terrorism. Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Syrien, New York, Nairobi, Bryssel, Stockholm och Utøya, och nu senast Christchurch och Sri Lanka – otaliga är de platser som har drabbats av terroristers ofattbara grymhet och ondska. Offren är barn, kvinnor och män, och offren är kristna, muslimer och judar. Det gemensamma är att det är oskyldiga människor som har mördats och lemlästats. Sådan är nämligen terrorismen – den slår blint mot oskyldiga människor.

Det demokratiska samhället måste använda sin fulla kraft till att göra allt för att bekämpa terrorister.

Samtidigt måste vi demokrater stå upp för det som terroristerna hatar mest, nämligen vår öppna, demokratiska samhällsmodell. Vi ska stå upp för yttrande- och religionsfrihet, och vi ska stå upp för alla människors lika värde. Vi ska stå upp för jämställdhet och hbtq-personers rättigheter. Vi ska aldrig vika ned oss, och vi kan aldrig låta terroristerna vinna.

Fru talman! Att förebygga, förhindra och försvåra är grunden för Sveriges strategi mot terrorism. Vi ska rusta samhället för att bemöta propaganda och antidemokratiska budskap. Vi ska ge Säpo och polisen bättre verktyg för informationsinhämtning, och vi ska ge polisen bättre möjligheter att avbryta eventuella pågående terroristhandlingar. Kampen mot terrorismen är allas vårt ansvar. Därför är det glädjande att vi under den förra mandatperioden kunde sluta två blocköverskridande överenskommelser, en 2015 och en 2017, som stärker Sveriges förmåga att bekämpa terrorism.

Exempel på saker vi kom överens om är en resursförstärkning av Säpo och polis för att öka slagkraften, säkerställande av polisens insatskapacitet, en ökad förmåga till kortare responstider samt en förmåga att verka på mer än en ort samtidigt och under längre tid. Det genomförs nu gemensamma övningar mellan Polismyndigheten, Försvarsmakten och Säpo. Vi har fått på plats ett utökat internationellt samarbete. Ny lagstiftning möjliggör ett operativt samarbete mellan EU:s insatsstyrkor, och Sverige har slutit ett liknande avtal även med Norge.

Det finns ett starkt samarbete mellan Säpo och Migrationsverket där det nu sker en samverkan för att öka förmågan att upptäcka potentiella hot. Säpo har i dag en ökad direktåtkomst till Migrationsverkets utlänningsdatabas. Terrorismresor har kriminaliserats, och även mottagandet av terrorutbildning har kriminaliserats. Till detta kan vi lägga att man har försvårat missbruk av svenska pass.

Det har också inrättats ett nationellt center mot våldsbejakande extremism vid Brå, vilket är bra. Centret har till uppgift att vara ett insatsteam för handfast stöd till kommuner, ge ökad kunskap om extremismens drivkrafter och uttryck samt samordna nationella insatser. Åtgärder mot finansiering har förbättrats, men här är det viktigt att lagstiftningen fortlöpande ses över om och när behov finns.

Fru talman! En hel rad åtgärder har med andra ord kommit på plats, men vi kommer att behöva ytterligare åtgärder för att just förebygga, förhindra och försvåra för terrorister. Jag ska ta några exempel.

Vi anser att det är angeläget att en lagstiftning som kriminaliserar deltagande i och samröre med terroristorganisationer kommer på plats. Ett förslag är på väg gällande samröre med en terroristorganisation där gärningen är ägnad att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen. De former av samröre som avses är att

– ta befattning med vapen, ammunition, brandfarliga eller explosiva varor, kommunikationsutrustning,

transportmedel eller annan liknande utrustning för en terroristorganisation

- upplåta lokal eller mark till en terroristorganisation eller lämna liknande stöd till en terroristorganisation.

Straffen för terroristbrott kan behöva skärpas. Terroristbrottsutredningen har i uppdrag att göra en översyn av den straffrättsliga lagstiftningen på terrorismområdet i syfte att åstadkomma förslag på just straffskärpningar.

Goda underrättelser är A och O för att förbättra möjligheterna att förhindra terrorbrott. Nyligen har det lagts fram en proposition om hur Säpo och polisen ska kunna ta emot underrättelser från signalspaning.

Ett arbete pågår med att införa ett nytt hemligt tvångsmedel, så kallad hemlig dataavläsning. Det är en nödvändig anpassning till hur dagens terrorister kommunicerar och förvarar information.

En översyn görs nu av lagen om särskild utlänningskontroll, som vi har kunnat höra tidigare i debatten. I uppdraget ingår frågan om hur kontrollen av personer som bedöms utgöra ett säkerhetsshot kan förstärkas.

Fru talman! Terrorism är inget nytt begrepp eller en ny företeelse. Terrorism är dock inget statiskt. Den har förändrats över tid, från den franska revolutionens terrorvälde via flygplanskapningar och kidnappningar på 70-talet till dagens självmordsbombare och IS-terrorister. Med det sagt är det oerhört viktigt att vi som lagstiftare ständigt utvärderar och vid behov också förändrar vår lagstiftning så att den möter upp även framtidens terrorister med det öppna samhällets fulla kraft.

(Applåder)

Anf. 112 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på Joakim Sandells anförande med visst intresse. Han tog upp frågan om kriminalisering av deltagande i och samröre med terroristorganisationer, vilket är en mycket omskriven fråga.

Regeringen beslutade om denna utredning för drygt två år sedan – det var våren 2017. Där står vi – tyvärr, vill jag säga – i mångt och mycket kvar på ruta ett; Lagrådet underkände ju den lagstiftning som regeringen hade tagit fram.

Vad jag har förstått av de signaler som har kommit från regeringen och Socialdemokraterna ser man nu framför sig någon form av parlamentarisk utredning eller liknande för att öppna upp dessa grundlagsfrågor, i och med att detta för att man ska få allt på plats torde kräva just grundlagsförändringar.

Detta besked gavs till oss redan i mars. Nu är vi framme i maj, och mig veterligen har ingenting ytterligare hänt när det gäller just dessa grundlagsfrågor. Inga kontakter har i alla fall tagits med oss moderater.

Nu vet jag såklart att Joakim Sandell inte sitter i regeringen, men en regering består ju också av partier.

Eftersom Joakim Sandell tog upp frågan undrar jag om han känner till när Socialdemokraterna har för avsikt att ta initiativ till en sådan här utredning, så att vi äntligen kan få denna viktiga förändring på plats.

Anf. 113 JOAKIM SANDELL (S) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt, som Johan Forssell säger, att det fanns ett förslag på plats gällande en kriminalisering av deltagande i och samröre med terroristorganisationer. Detta förslag har Lagrådet sedan yttrat sig om, och man konstaterade att förslaget gällande deltagandedelen inte var förenligt med grundlagens föreningsfrihet.

Vår uppfattning i utskottet är fortfarande att vi ser en lag på plats där deltagande kriminaliseras, men det är oerhört viktigt för oss att vi lever upp till grundlagen. Jag tolkar det som att man behöver göra en grundlagsändring om en sådan lagstiftning ska komma på plats.

Lagrrådet yttrade sig inte om samröresdelen, så på det området kan vi mycket snabbare komma fram med ett nytt förslag till lagstiftning.

Anf. 114 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Jag har inte så mycket att invända mot den beskrivningen; det är ungefär så det är. Möjligtvis saknar jag den lilla detaljen om när en utredning kan komma på plats om just deltagandedelen. Detta är ju väldigt brådskande; även på denna punkt ligger Sverige efter en lång rad andra länder, som Joakim Sandell säkert känner till.

Vi har som sagt väldigt allvarliga problem i vårt land, inte minst när det gäller antalet personer som har fattat det osedvanligt dåliga beslutet att ansluta sig till en vedervärdig terrorsekt. Det hade varit förträffligt om denna lagstiftning kunde komma på plats.

Jag tror att vi alla kan ha förståelse för att detta med grundlagar är komplicerat. Det ska också vara komplicerat – man ska inte ändra det i onödan. Men det är heller ingen nyhet att grundlagar existerar. Nu står vi här, två år efter att regeringen fattade beslut om denna utredning, och jag tycker att det fortfarande är väldigt oklart hur denna process ska se ut framöver.

Jag hoppas att Joakim Sandell med partikamrater ser till att nu äntligen börja sätta lite fart på detta arbete, göra det nödvändiga utredningsarbetet och ta de kontakter som behövs, så att vi kan få detta att fungera bättre. En sak vet jag nämligen: Verkligheten där ute tar inte paus, oavsett hur långsamt en regering arbetar.

Anf. 115 JOAKIM SANDELL (S) replik:

Fru talman! I sak låter det som att Johan Forsell och jag är överens. Jag tror inte att någon av oss här inne – varken du, Johan Forsell, jag eller någon annan här i kammaren – på något sätt försvarar att man engagerar sig i en terroristorganisation på något sätt. Dock är det ju så att vi har att förhålla oss till vad Lagrådet har konstaterat i detta fall.

Det är min förhoppning och din förhoppning att vi ska kunna komma vidare med detta. Jag hoppas att vi kan nå en samstämmighet i denna fråga precis som vi har gjort i tidigare överenskommelser som de 2015 och 2017. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi kan göra detta arbete tillsammans.

Anf. 116 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)
replik:

Fru talman! Jag var först inne på samma spår. Johan Forssell tog frågan ur munnen på mig angående det som vi saknar – tänket på vart vägen kommer att gå vidare.

Men jag svänger över på ett annat spår. Det finns ju terroraktivitet även inom vårt land. I många fall är den riktad mot dem som är judar, mot synagogor och på annat sätt.

Jag kan konstatera att första maj i Malmö inte var ett bra exempel på hur sådana tendenser motarbetas. Som jag uppfattade det använde man i demonstrationståget formuleringar som handlar om att krossa sionismen, vilket jag tolkar som att man talar i samma anda som de som tar till våld för att bekämpa något religiöst.

Fru talman! Jag skulle gärna vilja höra vilken bild Joakim Sandell har av hur det är och hur vi motverkar terroråd riktade mot judar och mot synagogor om man inom ett ungdomsförbund använder begrepp som kan tolkas som att man riktar sig mot en folkgrupp.

Anf. 117 JOAKIM SANDELL (S) replik:

Fru talman! Om ledamoten Kihleström har följt med i medierna under de senaste dagarna har han kanske kunnat läsa mina kommentarer till detta. Jag tar å det bestämdaste avstånd från alla uttryck och åsikter som på något sätt kan tolkas som antisemitiska. Jag har också å partiorganisationens vägnar framfört en förbehållslös ursäkt till den judiska församlingen i Malmö. För mig är det oerhört viktigt att alla människor, oavsett varifrån man kommer eller vilken religion man har, ska vara trygga på Malmös gator.

Jag tycker dock att det är lite intressant att frågan kommer just från Kristdemokraterna. Jag kan ju vända på frågan: Er utrikespolitiska talesperson har bjudit in företrädare för en organisation som heter My Truth, som uttrycker att man ska rensa Judeen och Samarien från araber. Hur ser du, Ingemar Kihleström, på det förtryck som drabbar palestinier i de ockuperade områdena?

Anf. 118 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)
replik:

Fru talman! Om det här hade varit en utrikespolitisk debatt skulle jag gärna ha belyst hela den komplexa bild som handlar om Palestina–Israel. Den har ju många aspekter.

Utifrån min egen personliga synpunkt ska vi nagelfara allt som görs i regionen. Det är viktigt att hålla en balans. Jag återvänder dock till frågan om Joakim Sandell tycker att det är en åsikt och någonting

som ska figurera under ett förstamajtal eller inom ett ungdomsförbund att man säger: Krossa sionismen! Jag tolkar det som att man då på något sätt ställer sig på samma sida som de som begår terroråd utifrån en religiös övertygelse.

I min värld ska i mitt Sverige alla få uttrycka sin åsikt, men ingen ska drabbas av våld, oavsett vilken tro, sexuell läggning eller partitillhörighet man har. Det är viktigt att sätta upp rāmärken, och jag tycker att det är dags att också Socialdemokraterna gör det inom sitt parti.

Anf. 119 JOAKIM SANDELL (S) replik:

Fru talman! Jag har ingen annan uppfattning än ledamoten Kihleström i den här frågan.

Om ledamoten Kihleström hade bemödat sig med att lyssna på mitt första svar på frågan alternativt bemödat sig med att läsa det som står i DN, Sydsvenskan och Skånska Dagbladet i dag och det som sagts i Sveriges Radio P4 i dag hade han också fått svar på frågan han nu ställer.

(Applåder)

Anf. 120 LINDA WESTERLUND
SNECKER (V):

Fru talman! Terrorism är ett stort hot mot demokratin och mot oss som vill leva i ett fritt samhälle. Våldbejakande miljöer vill inte att vi feminister, miljöaktivister och ensamstående mammor ska kunna leva i frihet. Den våldsbejakande extremism som IS står för är en karikatyr på vad som händer när en manlig våldsam kultur får härja fritt och obehindrat använda sina maktmedel.

Den våldsbejakande vitmaktmiljön lever och frodas. NMR demonstrerade både i Ludvika och i Kungälv på första maj, som är arbetarnas högtidsdag. Det är att spotta på vänstern, på hbtq-personer, på socialister och på feminister.

De som drabbats hårdast av IS är andra muslimer – muslimer som lever sina liv i frid och frihet och tar avstånd från den extrema del av islam som IS tror att de förespråkar. Egentligen förespråkar de bara död, våldsamhet och förödelse. De som drabbas hårdast av NMR är alla vi som tror på öppenhet, demokrati och rättvisa.

Det behövs ett samlat grepp kring den våldsbejakande extremismen. Den innehåller så otroligt många frågor, från demonstrationstillstånd till hur IS-barn ska kunna komma hem till Sverige på bästa sätt. Det finns så otroligt mycket mer att göra. Men fokus i den politiska debatten ligger mest på nykriminalisering, en kriminalisering som har visat sig inte fungera så himla bra.

Vänsterpartiet ingår inte i det blocköverskridande arbetet mot terrorism, för vi anser att de rättsliga åtgärder som hittills har föreslagits inte har varit särskilt bra. Man har kriminaliserat resande och finansiering av terrorism. Domstolarna har haft ganska svårt att använda sig av denna lagstiftning. En av domarna ligger just nu i hovrätten.

Regeringen skulle presentera en proposition om kriminalisering av samröre med terrorism. Men Lagrådet kom då med en 18-sidig argumentation om varför det är en juridiskt dålig idé, och jag instämmer i varje ord från Lagrådet.

Fru talman! Tänk om man skulle lägga lika mycket tid på att förhindra människor att radikaliseras som man i dag lägger på nykriminalisering, om man skulle lägga tid på att få människor att inte vända sig till extrema miljöer och sammanhang som varken är religiöst eller politiskt motiverade. Men det som arbetet och tiden egentligen måste läggas på är att extrema och odemokratiska åsikter inte ska få utrymme att växa.

Vi vet att extrema åsikter frodas lättare i ekonomiskt ojämlika samhällen. Kriminaliteten är mer utbredd och ohälsan större. Om vi i Sverige hade en socialtjänst med stor kapacitet att tidigt fånga upp och hjälpa barn som inte mår bra och är på glid skulle extremismen minska. Om vi hade kommuner som på allvar hade kapacitet att integrera och bjuda in nyanlända personer i det svenska samhället skulle extremismen minska. Om vi hade politiker som fokuserade mer på att minska de ekonomiska klyftorna i stället för att nykriminalisera brott som redan är kriminella skulle mycket hända.

Terrorism har vi i denna kammare debatterat otroligt många gånger, och det med rätta, för problemet med radikala och våldbejakande miljöer är stort. Men ett ännu större problem är att det inte debatteras hur vi ska få människor att inte radikaliseras, för det är egentligen där problemet ligger. När lagstiftningen i dag diskuteras är liksom allting redan för sent. Nu har terrorismen redan skett.

Fru talman! Jag har inget yrkande i dag utan står bakom den politik som Vänsterpartiet har framfört i det här utskottet under alla tidigare debatter genom åren.

Anf. 121 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt anförande avslöjades det häromveckan att Vänsterpartiets partiledare kampanjar på samma valaffisch som en kanske så kallad kamrat bär en t-shirt som visar stöd för Antifascistisk aktion. Antifascistisk aktion bedöms av Säkerhetspolisen vara en av de mest brottsaktiva organisationerna inom den så kallade vänsterextrema autonoma miljön.

Med tanke på Vänsterpartiets olika kopplingar till revolutionära och våldbejakande idéer och organisationer vill jag ställa ett par enkla frågor till Linda Westerlund Snecker. Är man demokratiskt trovärdig om man demonstrerar tillsammans med våldbejakande organisationer? Och blir man utesluten ur Vänsterpartiet om man är kommunist? Ja eller nej?

Anf. 122 LINDA WESTERLUND
SNECKER (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet stöder inte på något sätt någon våldbejakande organisation. Vänsterpartiet

stöder inte AFA. Vänsterpartiet har ingenting med den organisationen att göra.

Vad som har hänt är att en person har kuppats sig in på fotograferingen av Vänsterpartiets EU-affischer. Det är dåligt, det är fruktansvärt taskigt mot Vänsterpartiet och någonting som vi verkligen önskar inte hade skett. Vi har ingenting att göra med den organisationen och kommer inte heller att ha det.

Anf. 123 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Det var något klargörande. Men jag noterar att Vänsterpartiet inte har dragit tillbaka utan väljer att fortsätta kampanja med affischen som gör reklam för våldbejakande extremism. Det kan man kalla trovärdigt eller inte.

Man demonstrerar fortsatt tillsammans med kommunistiska partier på första maj, vilket var en del av min fråga. Men den viktigaste frågan som jag vill ha svar på är: Blir man utesluten ur Vänsterpartiet om man är kommunist – ja eller nej?

Anf. 124 LINDA WESTERLUND
SNECKER (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har över huvud taget ingen beröring, samverkan eller vilja att ha någonting att göra med de miljöer som AFA står för. Vi har det inte nu och kommer inte att ha det i framtiden.

Ska man vara medlem i Vänsterpartiet måste man dela våra värderingar. Vi är feminister, antirasister, socialister och klimataktivist, och det är värderingar som man måste dela. Om man inte gör det, om man bryter mot våra stadgar eller liknande, kommer det att ske en process med en prövning av medlemskapet. Det är så våra stadgar fungerar.

Vi är ett demokratiskt parti som håller hårt på de demokratiska principerna. Våra medlemmar beslutar vilken politik vi har, och den politiken följer vi.

Alla är välkomna till Vänsterpartiet. Vem som helst kan bli medlem, men man måste ställa upp på demokratiska principer och vara antirasist, feminist och socialist. Då är man välkommen.

(Applåder)

Anf. 125 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Efter terrordådet i Stockholm i april 2017 i klarade Sverige av att samla sig. I likhet med vad Norge gjorde efter Utøya och i likhet med alldeles för många europeiska städer och länder de senaste åren.

Att kunna samla sig som nation efter en sådan tragedi är en styrka, och det är något som kännetecknar våra robusta demokratiska samhällen. Vi känner stor tillit till varandra, och när det krisar hjälps vi åt. I Stockholm kunde man se hur människor samarbetade och visade omtanke och solidaritet med varandra.

Även politiken visade sig från sin bästa sida. Regeringen visade ett starkt ledarskap, men inte, vill jag hävda, för att den vid detta tillfälle var rödgrön. Jag är helt säker på att en regering av en annan färg i en

sådan situation också hade agerat för lugn och för att samla landet.

Efter hand efter terrordådet samlades de politiska partierna för att diskutera hur liknande dåd kunde förhindras i framtiden. En andra överenskommelse mot terror gjordes – den första gjordes som bekant 2015 – med en lång rad åtgärder. Det handlade om resurser och verktyg för säkerhetspolis och polis samt lagändringar men också om kunskap.

Fru talman! Den senaste tiden har samröre och deltagande i terrororganisationer diskuterats och hur förbud kan se ut. Flera har talat om detta i sina anföranden. I sitt yttrande var det just deltagande Lagrådet anmärkte på och menade att det inte var i linje med föreningsfriheten i grundlagen. Det som gäller samröre ser faktiskt inte ut på samma sätt.

En annan fråga som har diskuterats är återvändare, alltså svenska medborgare som kommit tillbaka efter att ha varit i Syrien och Irak. Vi hade också nyligen en särskild debatt om det i kammaren. Utan att återupprepa det som då sas är det oerhört viktigt att de som kommer tillbaka och har begått brott kan ställas till svars och dömas.

Om några veckor är det val till EU-parlamentet. Europas länder delar alla behovet av att förhindra och förebygga terror. Våra respektive länders säkerhetspoliser och underrättelsetjänster måste samarbeta i detta och kunna göra det på ett bra sätt för allas våra medborgare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 126 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Det är 300 jihadister från Sverige som har åkt till Syrien och Irak och utövat extrem brutalitet. Det är en skam för oss alla, och endast två är dömda.

Regeringen har saknat handlingskraft. Det har lett till att myndigheters åtgärder mot våldsbejakande extremism och terrorism har varit en enda lång kedjereaktion av senfärdighet.

När det gäller de barn vars vårdnadshavare är IS-terrorister och som befinner sig i Syrien saknas det en genomtänkt plan. Fokus ligger på om de ska tas hem till Sverige eller inte. Men planen för hur vi ska bemöta dem saknas. Här måste budskapet vara tydligt. Barnen ska omhändertas. Bedömningar måste göras av traumatisering och risk för radikalisering. Vårdplaner ska upprättas. Därefter kan individuella provningar göras om barnens framtid. Här måste socialtjänsten känna politikens fulla stöd. Det är vår skyldighet.

Det saknas sammanhållen politik med tydliga åtgärder för att skapa det förebyggande arbetet i de miljöer där radikaleringen sker. Politiken har inte förstått den spelplan som extremisterna verkar på. Vi har inte identifierat de insatser som krävs som motståndskraft för alla de barn och unga som befinner sig i riskzonen.

Det är 300 jihadister som har rest och begått de värsta brotten, och vad har vi gjort för att motverka de tusentals som radikaliserats eller är på väg att radikaliseras här hemma? Såpo ska vara den sista

instansen men tenderar att bli den första och det enda skyddet. Vi utnyttjar inte hela spelplanen mot extremister och terrorister. Politiker och myndigheter måste ta ett tydligare helhetsgrepp.

År 2009 gav Nyamko Sabuni i uppdrag till Ranstorp och Dos Santos på Försvarshögskolan att ta fram en lägesbild om problemen med islamisk radikalisering i Rosengård. *Rosengårdsrapporten* konstaterade då att den islamiska radikaleringen hade ökat.

Rapporten blev kritiserad. Men om politiken i stället tillämpat förslagen i rapporten hade den enorma ökning av radikalisering som skett under de senaste tio åren förhindrats. Om politiker hade sett barnen i riskzonen 2009 och agerat hade Sverige förmodligen haft färre radikaliserade 20-åringar 2019. Om politiken då tagit kampen mot politisk islam, jihadism, höger- och vänsterextremism hade denna debatt i kammaren förmodligen förekommit men på en annan nivå, och vi hade haft betydligt färre extremister i Sverige.

Det fanns politiker som ville, men politiken saknade politisk vilja att se och hantera problemet. I dag krävs en noggrann verklighetsanalys.

Identitetspolitik och dess beröringskräck för verkligheten har varit en fara, inte för oss här men för alla de barn och unga vi svikit. Främlingsfientlighet ska bekämpas, men identitetspolitik är definitivt inte lösningen.

Staten måste sluta visa dubbla ansikten: å ena sidan motverka extremism, å andra sidan finansiera verksamheter som gynnar extremismen.

Tillsammans ska vi bekämpa främlingsfientlighet och samhällsklyftor, men att enkom ange detta som orsak till radikalisering och gängkriminalitet är att förenkla problemet. Det är även en kränkning av alla vårdnadshavare som trots knappa resurser, ett liv i ett utsatt bostadsområde och utan stöd gör allt för att deras barn ska bli trygga och ansvarsfulla samhällsmedborgare.

Vi måste våga stå upp för den sekulära staten. Det är garanten för ett samhälle där religiösa minoriteter kan leva sida vid sida med ateister, hbtq-personer, kvinnor och barn som har tillgång till sina grundläggande fri- och rättigheter.

Kampen mot främlingsfientlighet, reaktionära krafter och terrorism måste tas i dag, i morgon och varje dag.

Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bifall till reservation 7.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

§ 13 Genomförande av barnrättighetsperspektivet och några andra straffrättsprocessuella frågor

Justitiekommitténs betänkande 2018/19:JuU21

Genomförande av barnrättighetsperspektivet och några andra straffrättsprocessuella frågor (prop. 2018/19:71) föredrogs.

Anf. 127 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Jag ska fatta mig kort i denna sena timme.

Jag yrkar bifall till Centerpartiets reservation, nr 1. Inledningsvis vill jag säga att regeringens proposition om genomförande av barnrättsdirektivet och några andra straffprocessuella frågor till stora delar är bra. Dock finns det några saker som Centerpartiet saknar och särskilt vill lyfta fram.

Direktivet omfattar enligt regeringen inte utredningar om brott som misstänks vara begångna av någon som inte fyllt 15 år och som bedrivs enligt lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Centerpartiet instämmer inte i uppfattningen att de barn under 15 år som är misstänkta för brott ska undantas från direktivets tillämpning utan anser att även dessa fall måste omfattas av den nya lagstiftningen.

I betänkandet anges att utredningar mot barn under 15 år som är misstänkta ytterst syftar till att ge socialtjänsten klarhet i vad som har hänt för att den ska kunna sätta in resurser. Dock har vi vid ett antal tillfällen de senaste åren sett uppmärksammade fall som tydligt visat på behovet av att vid allvarliga brottsmisstankar kunna vidta ytterligare rättsliga åtgärder.

Frågan om bevistalan är viktig både ur ett brottsofferperspektiv och ur ett barnperspektiv. Denna fråga diskuterade vi här inne för någon vecka sedan, vilket ledde till ett tillkännagivande i frågan. Det är därför onödigt att fördjupa sig ytterligare här i dag. Vi kan konstatera att det är bra att vi nu har ett tillkännagivande på plats, och vi väljer därför att endast lägga ett särskilt yttrande i denna fråga.

Anf. 128 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Vänsterpartiet har ingen invändning i sakfrågan utan anser att regeringen har lagt fram ett bra lagförslag.

Däremot skulle jag vilja lyfta fram den ständigt mycket aktuella frågan om häktning av barn, vilket borde förbjudas. Både själva häktningen av barn och den mycket väl använda isoleringen med restriktioner som används i häkten måste omedelbart få ett slut. Sverige har under återkommande år kritiserats av FN:s tortyrkommitté för den utbredda häktningen av barn. Frågan har utretts. Det finns förslag som måste bli lag, och det måste ske nu. Därför tar jag tillfället i akt att påpeka detta ytterligare en gång: Förbjud häktning av barn! Förbjud isoleringen av barn! Barnkonventionen ska bli svensk lag. Även det är välkommet, men då måste också häktningen av barn förbjudas.

En annan fråga som jag också vill passa på att lyfta fram är barn som är under 15 år och som begår brott.

Eftersom de inte är straffmyndiga kan de inte dömas till något straff, men däremot är det viktigt att det ändå sker en utredning om vad som har hänt. Detta kallas för bevistalan, och den kan enbart väckas av socialnämnden, socialstyrelsen eller barnets vårdnadshavare och i vissa fall av åklagare.

Det är viktigt att grova brott utreds, inte minst för att bringa klarhet i vad som har skett, för brottsoffrets skull men även för att unga personer som har begått brott ska få nödvändig hjälp och inte fastna i kriminellt beteende. Detta är något som ett enigt justitiekott står bakom, och det är riktigt bra.

Med detta sagt yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 129 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Alla barn har samma grundläggande rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras. Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som rör dem.

Dessa artiklar är de fyra huvudprinciperna i FN:s konvention om barns rättigheter. De är grundpelarna för barns och ungas rätt till en trygg, säker och bra uppväxt. Med barnkonventionen som lag blir det tydligare att domstolar och rättstillämpare måste ta hänsyn de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser som rör barn.

Och jag tänker att det viktigaste ändå är att alltid stå upp för barns bästa i alla lägen. Och visst finns det att göra, inte minst när det handlar om utsatta barn.

Redan i dag finns det mycket samhället kan göra för att leva upp till förväntningar och lagstiftningar, och i det ljuset är detta direktiv en sak – barnrättsdirektivet, rättssäkerhetsgarantier för barn som är misstänkta straffrättsligt. Direktivet utgör en del av den så kallade färdplanen, som är en av EU antagen resolution om en färdplan för att stärka misstänkta och tilltalades rättigheter vid straffrättsliga förfaranden.

Lagförslaget innehåller regler om misstänkta barns rätt till ett effektivt försvar, information och individuell bedömning. Det handlar också om regler för hur barn ska behandlas vid frihetsberövande och deras rätt till skydd av privatlivet. Frihetsberövade barn ska ges särskilda rättigheter, och frihetsberövandet ska naturligtvis begränsas till så kort tid som möjligt och verkligen vara en sista utväg. När det gäller barn under 15 år omfattas de inte av direktivet, utan där gäller lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

I stort kan vi nog säga att utskottet är överens. Det finns sedan tidigare ett tillkännagivande till regeringen om att åklagare ska kunna inleda bevistalan när de misstänkta är under 15 år. Utredningen har remitterats, och en proposition kommer i september, varför utskottet inte tycker att det är nödvändigt att tillkänna detta en gång till. Detsamma gäller den

utredning som handlar om vilka lagändringar som behöver göras för att väsentligt minska antalet barn på häkten. Den utredningen har remitterats och bereds nu och kommer till riksdagen när beredningen är klar.

Med detta sagt yrkar jag bifall till justitieutskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.03,
av talmannen därefter till och med § 7 anf. 80 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 112 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

§ 14 Beslut om uppskjuten ärendebehandling

Kammaren beslutade på förslag av andre vice talmannen att behandlingen av på föredragningslistan återstående ärende skulle uppskjutas till morgondagens sammanträde.

§ 15 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 6 maj

2018/19:224 Effektbrist

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 maj

2018/19:612 Brist på militära övningsplatser i Kalmar län

av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2018/19:613 Terrorklassning av Muslimska brödrskapet

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2018/19:614 Flytt av folkbildningsanslagen

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2018/19:615 Näringslivets roll i totalförsvaret

av *Lars Püss* (M)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 22.45.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 2 anf. 30 (delvis),

Innehållsförteckning

§ 1 Ärenden för bordläggning	1
§ 2 Socialförsäkringsfrågor	1
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU20	1
Anf. 1 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	1
Anf. 2 JULIA KRONLID (SD).....	2
Anf. 3 SOLVEIG ZANDER (C)	3
Anf. 4 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	4
Anf. 5 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	5
Anf. 6 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	5
Anf. 7 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	6
Anf. 8 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	6
Anf. 9 HANS EKLIND (KD).....	6
Anf. 10 BJÖRN PETERSSON (S).....	7
Anf. 11 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	7
Anf. 12 BJÖRN PETERSSON (S) replik.....	7
Anf. 13 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	8
Anf. 14 BJÖRN PETERSSON (S) replik.....	8
Anf. 15 BARBRO WESTERHOLM (L).....	8
Anf. 16 MATS BERGLUND (MP).....	9
Anf. 17 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik...	10
Anf. 18 MATS BERGLUND (MP) replik	10
Anf. 19 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik...	11
Anf. 20 MATS BERGLUND (MP) replik	11
Anf. 21 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	11
Anf. 22 JULIA KRONLID (SD) replik.....	12
Anf. 23 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	12
Anf. 24 JULIA KRONLID (SD) replik.....	12
Anf. 25 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	13
Anf. 26 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	13
Anf. 27 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	13
Anf. 28 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	14
Anf. 29 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	14
Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik...	14
Anf. 31 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	15
Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik...	15
Anf. 33 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	15
Anf. 34 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	15
Anf. 35 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	16
Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	16
Anf. 37 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	16
Anf. 38 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	16
Anf. 39 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	17
Anf. 40 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	17
Anf. 41 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	17
Anf. 42 SULTAN KAYHAN (S).....	17
(Beslut fattades under § 5.).....	18
§ 3 Ekonomisk familjepolitik	18
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU21	18
Anf. 43 ANN-SOFIE ALM (M).....	18
Anf. 44 LINDA LINDBERG (SD)	19
(forts. § 6).....	20
Ajournering	20
Återupptaget sammanträde	20
§ 4 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 maj	20
CU12 Planering och byggande.....	20
CU13 Fastighetsrätt	21
SoU10 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor	22

SoU11 Folkhälsofrågor	23
MJU12 Livsmedelspolitik	23
MJU13 Vattenvård	24
§ 5 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	24
SfU20 Socialförsäkringsfrågor	24
Ajournering	25
Återupptaget sammanträde	25
§ 6 (forts. från § 3) Ekonomisk familjepolitik (forts. SfU21)	25
Anf. 45 SOLVEIG ZANDER (C)	25
Anf. 45 PIA STEENSLAND (KD)	26
Anf. 47 BARBRO WESTERHOLM (L).....	27
Anf. 48 KADIR KASIRGA (S).....	27
Anf. 49 ANN-SOFIE ALM (M) replik	28
Anf. 50 KADIR KASIRGA (S) replik	29
Anf. 51 ANN-SOFIE ALM (M) replik	29
Anf. 52 KADIR KASIRGA (S) replik	29
Anf. 53 LINDA LINDBERG (SD) replik	29
Anf. 54 KADIR KASIRGA (S) replik	29
Anf. 55 LINDA LINDBERG (SD) replik	29
Anf. 56 KADIR KASIRGA (S) replik	30
Anf. 57 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	30
Anf. 58 MATS BERGLUND (MP).....	31
Anf. 59 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	32
Anf. 60 ANN-SOFIE ALM (M) replik	33
Anf. 61 TALMANNEN.....	33
Anf. 62 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	33
Anf. 63 ANN-SOFIE ALM (M) replik	33
Anf. 64 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	33
Anf. 65 LINDA LINDBERG (SD) replik	34
Anf. 66 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	34
Anf. 67 LINDA LINDBERG (SD) replik	34
Anf. 68 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	34
Anf. 69 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	35
Anf. 70 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	35
Anf. 71 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	35
Anf. 72 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	35
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	35
§ 7 Pensioner.....	35
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU22	35
Anf. 73 SOLVEIG ZANDER (C)	35
Anf. 74 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	36
Anf. 75 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	38
Anf. 76 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	38
Anf. 77 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	38
Anf. 78 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	39
Anf. 79 HANS EKLIND (KD).....	39
Anf. 80 ERICA NÅDIN (S).....	40
Anf. 81 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	41
Anf. 82 ERICA NÅDIN (S) replik.....	41
Anf. 83 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	42
Anf. 84 ERICA NÅDIN (S) replik.....	42
Anf. 85 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	42
Anf. 86 ANNE OSKARSSON (SD)	43
Anf. 87 BARBRO WESTERHOLM (L).....	44
Anf. 88 JANINE ALM ERICSON (MP)	45
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	45
§ 8 Riksrevisionens årsredovisning för 2018	45
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU27	45
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	45

§ 9 Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt moms på e- publikationer samt ändrad användning av vissa anslag	46
Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU36	46
Anf. 89 JAN ERICSON (M)	46
Anf. 90 GUNILLA CARLSSON (S)	46
Anf. 91 JAN ERICSON (M) replik	47
Anf. 92 GUNILLA CARLSSON (S) replik	47
Anf. 93 JAN ERICSON (M) replik	48
Anf. 94 GUNILLA CARLSSON (S) replik	48
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	48
§ 10 Insolvensregister enligt 2015 års insolvensförordning	48
Civilutskottets betänkande 2018/19:CU15	48
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	48
§ 11 Granskning av meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s skattepolitik	48
Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU24	48
Anf. 95 JOAR FORSSELL (L)	48
Anf. 96 ANNA VIKSTRÖM (S)	49
Anf. 97 HELENA BOUVENG (M)	50
Anf. 98 DAVID LÅNG (SD)	51
Anf. 99 PER ÅSLING (C)	51
Anf. 100 TONY HADDOU (V)	51
Anf. 101 HAMPUS HAGMAN (KD)	52
Anf. 102 REBECKA LE MOINE (MP)	53
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	53
§ 12 Terrorism	53
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU16	53
Anf. 103 JOHAN FORSSELL (M)	53
Anf. 104 ADAM MARTTINEN (SD)	55
Anf. 105 JONNY CATO HANSSON (C)	56
Anf. 106 ADAM MARTTINEN (SD) replik	56
Anf. 107 JONNY CATO HANSSON (C) replik	57
Anf. 108 ADAM MARTTINEN (SD) replik	57
Anf. 109 JONNY CATO HANSSON (C) replik	57
Anf. 110 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	57
Anf. 111 JOAKIM SANDELL (S)	58
Anf. 112 JOHAN FORSSELL (M) replik	59
Anf. 113 JOAKIM SANDELL (S) replik	59
Anf. 114 JOHAN FORSSELL (M) replik	59
Anf. 115 JOAKIM SANDELL (S) replik	59
Anf. 116 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	59
Anf. 117 JOAKIM SANDELL (S) replik	59
Anf. 118 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	60
Anf. 119 JOAKIM SANDELL (S) replik	60
Anf. 120 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	60
Anf. 121 ADAM MARTTINEN (SD) replik	61
Anf. 122 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	61
Anf. 123 ADAM MARTTINEN (SD) replik	61
Anf. 124 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	61
Anf. 125 RASMUS LING (MP)	61
Anf. 126 JUNO BLOM (L)	61
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	62
§ 13 Genomförande av barnrättighetsperspektivet och några andra straffrättsprocessuella frågor	62
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU21	62
Anf. 127 JONNY CATO HANSSON (C)	62
Anf. 128 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	63
Anf. 129 MARIA STRÖMKVIST (S)	63
(Beslut skulle fattas den 8 maj.)	63
§ 14 Beslut om uppskjuten ärendehantering	63

§ 15 Anmälan om interpellation	63
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	63
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 22.45.....	64